

**MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU**

**KESKUSTELU TIIVISTYVÄSTÄ SUOMALAIS-RUOTSALAISESTA PUOLUSTUS-  
YHTEISTYÖSTÄ**

Diplomityö

Komentajakapteeni  
Ville Suominen

YEK

Lokakuu 2014

|  |                                    |
|--|------------------------------------|
| Kurssi   | Linja                              |
| Yleisesikuntaupseerikurssi   | Merisotalinja                      |
| Tekijä   |                                    |
| Komentajakapteeni Ville SUOMINEN   |                                    |
| Otsikko  |                                    |
| KESKUSTELU TIIVISTYVÄSTÄ SUOMALAIS-RUOTSALAISESTA PUOLUSTUSYHTEISTYÖSTÄ  |                                    |
| Aihepiiri  | Säilytyspaikka                     |
| Strategia  | Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto |
| Aika Lokakuu 2014  | Tekstisivuja 85 Liitteitä 0        |
| <p><b>TIIVISTELMÄ</b></p> <p>Tämä tutkimus keskittyy analysoimaan tiivistyvästä suomalais-ruotsalaisesta puolustusyhteistyöstä käytävässä julkisessa keskustelussa ilmeneviä keskusteluun vaikuttavia tekijöitä. Tutkimusmenetelmänä on abduktiivinen kvalitatiivinen sisällönanalyysi (yhdistelmä grounded theory- ja sisällönanalyysiä). Tutkimus toteutettiin käyttäen mallia, joka muokattiin Thomas Valasekin hypoteesista, joka koskee pooling and sharing -yhteistyötä (<i>Surviving Austerity - The case for a new approach to EU military collaboration</i>, 2011). Malli muodostettiin induktoimalla tutkimuksen primääriaineistosta, joka koottiin julkisesta puolustusyhteistyötä käsittelevästä keskustelusta Suomessa ja Ruotsissa 1.1.2013–31.8.2014.</p> <p>Tutkimuksen pääkysymys on: Miten tiivistyvästä suomalais-ruotsalaisesta puolustusyhteistyöstä 1.1.2013–31.8.2014 käytyyn julkiseen keskusteluun vaikuttaneet päätekijät ilmenevät? Tutkimuksen alakysymykset muodostettiin tutkimuksen primääriaineistosta neljässä eri kategoriassa: historialliset, poliittiset/sotilaalliset, taloudelliset ja asenteelliset tekijät. Aineistoa analysoitiin deduktiivisesti käyttäen näitä kategorioita analyysimallina, tarkoituksena lisätä ymmärrystä yksittäisistä tekijöistä ja löytää päätekijät. Alakysymyksiä ovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Miten 1) historialliset, 2) poliittiset/sotilaalliset, 3) taloudelliset ja 4) asenteelliset tekijät ilmenevät keskustelussa tiivistyvästä puolustusyhteistyöstä?</li> <li>- Kuinka nämä tekijät eroavat Suomessa ja Ruotsissa?</li> <li>- Mikä tekijöistä nähdään keskustelussa tärkeimpänä?</li> </ul> <p>Tutkimuksen päätuloksena on, että luottamus tai sen puute on tärkein keskustelussa ilmenevä päätekijä, joka joko edistää tai toisaalta heikentää yhteistyötä. Muina keskustelusta ilmenevinä päätekijöinä nähdään seuraavien tekijöiden olemassaolo tai puute:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- ymmärrys yhteistyön historiallisesta taustasta molempien valtioiden näkökulmista</li> <li>- poliittisten/sotilaallisten tavoitteiden selkeys ja niihin sitoutuminen</li> <li>- poliittinen sitoutuminen yhteistyön poliittisten/sotilaallisten tarkoituksien edistämiseen kotimaan taloudellisten hyötyjen sijaan</li> <li>- laillisesti sitova rakenne yhteistyölle.</li> </ul> |                                    |
| <p><b>AVAINSANAT</b></p> <p>Suomi, Ruotsi, sotilaallinen yhteistyö, puolustusliitto, päätekijät, julkinen keskustelu</p>   |                                    |

|   |  |
|---|--|
| Course  | Line   |
| General Staff Officer Course  | Navy   |
| Author  |  |
| Lieutenant Commander Ville SUOMINEN   |  |
| Title   |  |
| PUBLIC DEBATE ON INTENSIFYING FINNISH-SWEDISH DEFENCE COOPERATION   |  |
| Subject area  | Thesis location                              |
| Strategy  | Finnish National Defence University, library |
| Date October 2014   | Text pages 85      Appendixes 0              |
| SUMMARY   |  |
| <p>This study focuses on analyzing the factors seen in and influencing public debate on intensifying Finnish-Swedish defence cooperation, using qualitative abductive content analysis (a combination of grounded theory analysis and content analysis) as the research method. The study was conducted using a model adapted from Tomas Valasek's hypothesis on pooling and sharing (<i>Surviving Austerity - The case for a new approach to EU military collaboration</i>, 2011), inducted from primary analysis material collected from Finnish and Swedish public defence debates between 1.1.2013 and 31.8.2014.</p> <p>The main research question is: how are the driving forces influencing public debate on intensifying bilateral Finnish-Swedish defence cooperation seen? Secondary research questions were developed from the primary analysis material in four categories: historical, political/military, economic and attitudinal factors. Using these as the analysis model, the analysis material was deductively analyzed to increase understanding of the individual factors and to find driving forces. Secondary research questions are:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- How are 1) historical, 2) political/military, 3) economic and 4) attitudinal factors seen in the debate on intensifying defence cooperation?</li> <li>- How do these factors differ between Finland and Sweden?</li> <li>- Which of these factors are seen as the most important in the debate?</li> </ul> <p>The main result of this study is that the existence or lack of trust is seen as a key driving force influencing debate, either furthering or hindering cooperation. Other driving forces seen in the debate are the existence or lack of:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- understanding of the historical background of cooperation from both countries' point of view</li> <li>- commitment and clarity of political/military goals</li> <li>- political commitment to the political/military purposes of cooperation instead of domestic economic gain</li> <li>- a legally binding framework for cooperation.</li> </ul> |  |
| KEY WORDS   |  |
| Finland, Sweden, military cooperation, defence alliance, driving forces, public debate  |  |

# KESKUSTELU TIIVISTYVÄSTÄ SUOMALAIS-RUOTSALAISESTA PUOLUSTUSYHTEISTYÖSTÄ

|   |    |
|---|----|
| 1 JOHDANTO .....  | 1  |
| 1.1 AIHE JA TUTKIMUKSEN TARKOITUS .....   | 1  |
| 1.2 TUTKIMUSKYSYMYKSET .....  | 2  |
| 1.3 OLETUKSET JA RAJAUKSET .....  | 3  |
| 1.4 KÄSITTEET JA TERMINOLOGIA .....   | 5  |
| 1.5 AIEMPI TUTKIMUS AIHEESTA .....  | 6  |
| 2 TUTKIMUSAINEISTO.....   | 13 |
| 2.1 SUOMALAIS-RUOTSALAISEN KESKUSTELUN YLEISKUVAUS .....                                    | 13 |
| 2.2 KESKUSTELUSTA KERÄTYN PRIMÄÄRIAINEISTON KUVAUS .....                                    | 15 |
| 2.1 MUUN AINEISTON KUVAUS .....   | 17 |
| 3 METODOLOGIA .....   | 19 |
| 3.1 TEOREETTINEN VIITEKEHYS .....   | 19 |
| 3.2 TOMAS VALASEKIN TEORIA .....  | 20 |
| 3.3 METODI.....   | 23 |
| 3.4 OPERATIONALISOINTI JA TUTKIMUKSEN KULKU .....   | 26 |
| 4 HISTORIALLISET TEKIJÄT.....   | 31 |
| 4.1 ANALYYSI .....  | 31 |
| 4.2 YHTEENVETO .....  | 41 |
| 5 POLIITTISET/SOTILAALLISET TEKIJÄT.....  | 43 |
| 5.1 ANALYYSI .....  | 43 |
| 5.2 YHTEENVETO .....  | 57 |
| 6 TALOUDELLISET TEKIJÄT .....   | 59 |
| 6.1 ANALYYSI .....  | 59 |
| 6.2 YHTEENVETO .....  | 65 |
| 7 ASENTEELLISET TEKIJÄT.....  | 67 |
| 7.1 ANALYYSI .....  | 67 |
| 7.2 YHTEENVETO .....  | 72 |
| 8 YHDISTELMÄ.....   | 73 |
| 8.1 KESKUSTELUSSA ILMENEVÄT PÄÄTEKIJÄT .....  | 73 |
| 8.2 LUOTTAMUS .....   | 73 |
| 8.3 MUUT PÄÄTEKIJÄT .....   | 77 |
| 9 POHDINTA .....  | 79 |
| 9.1 MAHDOLLISIA SKENAARIOITA LÄHIVUOSINA KESKUSTELUN PERUSTEELLA .....                      | 79 |
| 9.1.1 Tiivistävä yhteistyö, kahdenvälinen puolustusliitto Naton ulkopuolella.....           | 79 |
| 9.1.2 Tiivistävä yhteistyö, koordinoitu liittyminen Natoon .....                            | 80 |
| 9.1.3 Tiivistävä yhteistyö, hyötyjä tuottava kumppanuus ilman turvallisuustakeita.....      | 81 |
| 9.1.4 Yhteistyö, joka ei tuota merkittäviä hyötyjä tai taantuu luottamuksen puuttuessa .    | 81 |
| 9.2 JATKOTUTKIMUSAIHEITA .....  | 82 |
| 9.3 REFLEKTIOITA TUTKIMUKSESTA.....   | 83 |
| LÄHTEET.....  | 86 |
| PRIMÄÄRIAINEISTO: “SUOMALAINEN JA RUOTSALAINEN JULKINEN KESKUSTELU<br>PUOLUSTUKSESTA” ..... | 86 |
| Artikkelit.....   | 86 |

|  |    |
|--|----|
| <i>Blogit</i> .....                                    | 89 |
| <i>Haastattelut ja puheet</i> .....                    | 90 |
| MUUT LÄHTEET.....                                      | 90 |
| <i>Kirjallisuus</i> .....                              | 90 |
| <i>Tutkimukset ja raportit</i> .....                   | 92 |
| <i>Primääriaineiston ulkopuoliset artikkelit</i> ..... | 96 |
| <i>Tietokannat ja muut internet-lähteet</i> .....      | 97 |

# KESKUSTELU TIIVISTYVÄSTÄ SUOMALAIS-RUOTSALAISESTA PUOLUSTUSYHTEISTYÖSTÄ

## 1 JOHDANTO

### 1.1 Aihe ja tutkimuksen tarkoitus

Tämä tutkimus pohjautuu Ruotsin Försvarshögskolanilla vuosina 2013–2014 tekemääni suppeampaan englanninkieliseen tutkimukseen (Suominen, 2014)<sup>1</sup>. Tutkimuksen aiheena on suomalainen ja ruotsalainen julkinen keskustelu joka koskee tiivistyvää suomalais-ruotsalaista kahdenvälistä puolustusyhteistyötä. Tähän keskusteluun on kuulunut myös keskustelua mahdollisesta puolustusliitosta maiden välillä. Keskustelussa on kuultu johtavien puolustuspoliitikkojen puheenvuoroja sekä suomalais-ruotsalaisen puolustusliiton puolesta, että sitä vastaan.<sup>2</sup>

Koin tutkimuksen aiheen tärkeäksi suomalaisille ja ruotsalaisille puolustuspoliitikoille ja puolustusvoimille, koska aiheesta oli tehty varsin vähän tutkimusta ja koska aihe tuntui erityisen ajankohtaiselta huomioiden julkisen keskustelun kiihtyminen Suomessa ja Ruotsissa vuonna 2013<sup>3</sup>. Joulukuussa 2012 julkaistu Suomen valtioneuvoston ulko- ja turvalli-

---

<sup>1</sup> Suominen, Ville, *Driving Forces Influencing Debate on Intensified Finnish-Swedish Defence Cooperation*, Försvarshögskolan, Stockholm, toukokuu 2014

<sup>2</sup> Kts. esim: Enström & Haglund, ”Nu fördjupar vi samarbetet”, *Svenska Dagbladet*, 13.1.2014; Bildt, Carl & Enström, Karin, ”Samarbeten stärker vår försvarsförmåga”, *Svenska Dagbladet*, 12.2.2014; Lindqvist, Matts, ”Finland och Sverige ense – ingen försvarsallians”, *Hufvudstadsbladet*, 17.1.2013

<sup>3</sup> MSB, *Opinioner 2013 - Allmänhetens syn på samhällsskydd, beredskap, säkerhetspolitik och försvar*, tammikuu 2014, s. 20; Riiheläinen, Janne, *Turpoharrastuksen alkeet*, blogi *Väkivallaton maanpuolustus ja*

suuspoliittinen selonteko korosti pohjoismaisen yhteistyön merkitystä. Todellinen lähtölaulus kiihtyneelle keskustelulle oli Ruotsin puolustusvoimien komentajan tammikuussa 2013 esittämä arvio maansa kansallisen puolustuksen kestävydestä, jonka jälkeen Ruotsin ulko- ja puolustusministerit esittivät yhteiskirjoituksessaan pohjoismaisen materiaaliyhteistyön syventämistä.<sup>4</sup>

Aiheen valintaan vaikuttivat myös henkilökohtainen kiinnostukseni aihepiiriä kohtaan ja opintoni suomalaisena upseerina Ruotsin Försvarshögskolanissa yleisesikuntaupseerikursilla (Högre Stabsofficersutbildning) vuosina 2012–2014. Aiheen potentiaalinen strateginen merkitys ja toisaalta pirstaloitunut julkinen debatti nostivat esiin tarpeen tutkia keskusteluun vaikuttavia tekijöitä, jotta ymmärrys keskustelun aiheesta lisääntyisi. Tämä tutkimus keskittyy selvittämään ja analysoimaan keskusteluun vaikuttavia tekijöitä.

Tutkimuksen tarkoitus on lisätä ymmärrystä keskustelusta ja sen käytännön aspekteista, eli antaa lukijoille yleiskuva keskustelusta ja toisaalta käsitys keskusteluun vaikuttavista tekijöistä. Parempaa ymmärrystä keskustelusta voidaan käyttää joko osallistumiseen itse keskusteluun tai työkaluna keskustelun tarkempaan analysointiin.

## 1.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksen pääkysymys, joka nähdään alakysymysten synteessinä, on:

- Miten ilmenevät tiivistyvästä suomalais-ruotsalaisesta puolustusyhteistyöstä 1.1.2013–31.8.2014 käytyyn julkiseen keskusteluun vaikuttaneet päätekijät, nähtynä keskustelusta kerätystä primääriaineistossa, käyttäen analyysimallia joka muokattiin tutkimusaineistosta ja Tomas Valasekin teoriasta (2011)<sup>5</sup>?

---

*sen henki*, 23.8.2013; Ulkoministeriö, *The Nordic countries envisage a common future*, 21.2.2014; Varho, Esko, ”Suomen turvallisuuspoliittinen ympäristö kuohuu”, *YLE*, 22.1.2014

<sup>4</sup> Bildt, Carl & Enström, Karin, ”Försvarsmateriel kan ägas gemensamt i Norden”, *Dagens Nyheter*, 13.1.2013; Peltonen, Mika, ”Puheenaihe: Pohjolan puolustusliittoa ei ole”, *Aamulehti*, 6.2.2013

<sup>5</sup> Valasek, Tomas, *Surviving Austerity - The case for a new approach to EU military collaboration*, Centre for European Reform report, London, huhtikuu 2011. Valasekin teoria on esitelty tämän tutkimuksen luvussa 3.2.

Tutkimuksen alakysymykset, jotka nähdään pääkysymyksen osina, ovat:

- Miten 1) historialliset, 2) poliittiset/sotilaalliset, 3) taloudelliset ja 4) asenteelliset tekijät ilmenevät keskustelussa tiivistyvästä puolustusyhteistyöstä?
- Kuinka nämä tekijät eroavat Suomessa ja Ruotsissa?
- Mikä tekijöistä nähdään keskustelussa tärkeimpänä?

### 1.3 Oletukset ja rajaukset

Tutkimus perustuu oletukseen, että primääriaineistossa kuvattuun suomalais-ruotsalaiseen puolustuskeskusteluun osallistuvat toimijat ovat rationaalisia. Heidän oletetaan myös tarkoittavan sitä mitä he sanovat. Tämä oletus on aivan keskeistä tämän tutkimuksen metodologialle. Tämä tarkoittaa kuitenkin, että samalla rajattiin pois turvallisuus- ja ulkopoliittisessa keskustelussa yleisenä nähty retoriikka, *“two-level games”*<sup>6</sup> ja harhauttaminen. Tästä oletuksesta on se hyöty, että näin poistettiin tarve selvittää piilomerkityksiä lausuntojen takana tai haastatella keskusteluun osallistujia siitä, mitä he tarkoittivat. Haittapuolena on, että tästä oletuksesta johtuen tutkimuksen analyysin tuloksia ei voida pitää todellisuutta, vaan vain itse keskustelua ja siihen vaikuttavia tekijöitä kuvaavana.

Tutkimuksesta rajattiin pois kotimaisen politiikan ja byrokraattisten/organisaatiollisten tekijöiden (oletettu) vaikutus Suomessa ja Ruotsissa. Tämä rajaus perustui edellä kuvattuun pääoletukseen eli ”mitä sanotaan myös tarkoitetaan”. Tämä yksinkertaisti tutkimusasetelmaa, koska näin poistettiin tarve tutkia maiden sisäisiä poliittisia suhteita ja selvittää hallintokoneistojen sisäistä suhtautumista yhteistyöhön. Rajaus pienensi myös jo muutenkin varsin mittavaksi muodostunutta lähdeaineistoa. Samalla tutkimuksen aineistosta jätettiin tietoisesti pois pelkkään poliitikkojen väliseen keskusteluun liittyvää aineistoa, kuten eduskunnan asiakirjat. Vaikka nämä ovatkin pääosin julkisia lähteitä, ja ne voitaisiin siksi tulkita osaksi keskustelua, ne nähtiin kuitenkin vaihtoehtoisesti joko suunnatuksi ensisijaisesti

---

<sup>6</sup> Matlary, Janne, *European Union security dynamics - In the new national interest* (Hampshire: Palgrave Macmillan, 2009), ss. 70–71



muille poliitikoille (ja osaksi kotimaista politiikkaa) tai mekaniikkana, jolla pannaan täytäntöön julkiseen keskustelun tuloksena tehtyjä päätöksiä, eikä osaksi varsinaista tutkimuksen aiheena olevaa julkista keskustelua. Tämän rajauksen haittavaikutus on sama kuin edellä käsitellyn totuuden puhumisen olettamuksenkin: tutkimuksen tuloksia ei voida pitää todellisuutta, vaan vain itse keskustelua ja siihen vaikuttavia tekijöitä kuvaavana.

Venäjä ja Yhdysvallat ovat molemmat turvallisuuspoliittisesti kiistattoman merkityksellisiä sekä Suomelle että Ruotsille. Ulkovaltoja ei kuitenkaan tässä tutkimuksessa tutkimusasetelman yksinkertaistamiseksi sinänsä käsitellä aktiivisina toimijoina keskustelussa, mutta joitain suomalaisia ja ruotsalaisia reaktioita näiden oletettuihin tai lausuttuihin intresseihin nousee luonnollisesti esille suomalais-ruotsalaiseen yhteistyöhön vaikuttavina (katso luku 5).

Aiheen tiiviin käsittelyn mahdollistamiseksi tämä tutkimusraportti on rajoitettu vain lyhyeen tekijöiden esittelyyn. Tutkimus keskittyy lähteisiin valitulta ajanjaksolta, mutta perustuu pitempään historialliseen aikaperspektiiviin suomalais-ruotsalaisen puolustusyhteistyön taustana. Se on kuitenkin otettu mukaan tutkimukseen, jotta keskustelussa ilmenevät ja siihen vaikuttavat historialliset tekijät voitiin tunnistaa. Tämä päätös perustui tutkijan havaintoon, että primääriaineisto kuvasti osittain heikkoa tietoisuutta maiden välisen puolustusyhteistyön historiallisesta taustasta. Suomalais-ruotsalaisen puolustusyhteistyön historiallinen tutkiminen rajoittuu kirjallisuustutkimukseen. Ajanjaksona tässä historiallisessa osuudessa on tarkasteltu aikaa Suomen itsenäistymisestä alkaen.

Tässä tutkimuksessa ei ole käsitelty kevään ja kesän 2014 tapahtumia jotka ovat seuranneet Venäjän suorittamasta laittomasta Krimin valtauksesta ja liittämisestä itseensä. Ukrainan konflikti nähdään niin keskeneräisenä ja ajankohtaisena, ettei siihen liittyvien tapahtumien ja keskustelun analysointi vielä ole mahdollista. Ukrainan tapahtumilla on kuitenkin ollut selvä vaikutus ainakin suomalais-ruotsalaista puolustuskeskustelua aktivoimalla. Vaikka keskustelu onkin selvästi kiihtynyt, ei sen suunta ole vielä selvä. Toisin sanottuna, vielä ei voida sanoa miten nouseva Venäjän uhka vaikuttaa suomalais-ruotsalaiseen keskusteluun.

## 1.4 Käsitteet ja terminologia

Käsitettä tiivistyvä puolustusyhteistyö käytetään kuvaamaan yhteistyön tasoa, joka edelleen tiivistyy nykyisestä jo varsin merkittävästä suomalais-ruotsalaisen sotilaallisen yhteistyön tasosta. Käsite ei ole tarkka, koska tiivistyvä puolustusyhteistyö voi pitää sisällään mm. sotilaallisen materiaalin yhteishankintoja, operatiivista konsultointia ja toistensa suunnitelmiin perehtymistä, yhteisten joukkojen tai laitosten perustamista tai jopa yhteistä puolustus suunnittelua. Tiivistyvä puolustusyhteistyö nähdään kuitenkin sellaisena yhteistyön tasona, joka ei vielä ole puolustusliitto laillisesti sitovine turvatakeineen, vaikka yhteistyö voikin johtaa tällaiseen tulevaisuudessa. Viimeaikainen keskustelu suomalais-ruotsalaisesta merivoimaosastosta (SFNTG, Swedish Finnish Naval Task Group) ja mahdollisesta air policing -yhteistyöstä<sup>7</sup> nähdään esimerkkeinä tiivistyvistä puolustusyhteistyöstä.<sup>8</sup> Pooling & sharing nähdään myös yhtenä tiivistyvän puolustusyhteistyön muotona. Pooling & sharing tarkoittaa sotilaallisten suorituskykyjen yhteiskäyttöä ja jakamista. Termiä käytetään EU:ssa kuvaamaan yhteistyötä, joka pitää sisällään sotilaallisten suorituskykyjen yhteisen kehittämisen ja käytön sekä suorituskykyjen jakamisen. Natossa samasta asiasta käytetään termiä Smart Defence. Termiä yhteistyö käytetään tässä tutkimuksessa kuvaamaan Suomen ja Ruotsin kahdenvälistä yhteistyötä, jollei muita osapuolia ole erikseen nimetty tekstissä.

Tämän tutkimuksen päätoimijat Suomi ja Ruotsi (mm. hallituksineen ja puolustusvoimineen) nähdään singulaarisina toimijoina ja valtiokokonaisuuksina. Yksittäisiä organisaatioita, poliittisia puolueita tai henkilöitä tarkoitetaan vain, kun nämä on erikseen nimetty tekstissä. Tutkimuksen aiheena olevaan keskusteluun osallistujat nähdään omia mielipiteitään esittävinä yksilöinä – joko yksityishenkilöinä tai valtiotaan edustavina (esimerkiksi valtionpäämiehet ja vastuulliset ministerit).

---

<sup>7</sup> Air policing on vieraan suvereenin valtion ilmatilan koskemattomuuden valvontaa ja turvaamista rauhan aikana. Kts. esim: Niskanen, Inka, *Air policing turvallisuuspoliittisena kysymyksenä Suomessa*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, huhtikuu 2013

<sup>8</sup> Kts. esim: Försvarsmakten, *Försvarsmaktens Delårs- & Kvartalsrapport (2) 2014*, 15.8.2014, ss. 7–8

Päättekijät määritellään tässä tutkimuksessa tärkeimmiksi tekijöiksi, jotka ilmenevät keskustelusta tiivistyneestä puolustusyhteistyöstä. Niiden arvioidaan vaikuttavan yhteistyöhön joko sitä edistäen tai haitaten. Tekijät määritellään näiden päättekijöiden alakomponenteiksi.

Termiä primääriaineisto käytetään kuvaamaan tutkimuksen pääaineistona toimivaa kokonaisuutta julkisia asiakirjoja, artikkeleita ja lausuntoja (katso luku 2). Termiä data käytetään kuvaamaan aineiston sisältämää tietosisältöä.

## 1.5 Aiempi tutkimus aiheesta

Suomen ja Ruotsin kahdenvälistä sotilaallista yhteistyötä on käsitelty yllättävän vähän aiemmissa tutkimuksissa. Vielä vähemmän tutkimusta on suunnattu Suomen ja Ruotsin väliseen tiivistyvään puolustusyhteistyöhön, maiden väliseen potentiaaliseen puolustusliittoon tai julkiseen keskusteluun maiden puolustusyhteistyöstä. Aihetta sivuavia aiempia tutkimuksia on toki useita.

Kaikkein lähimmin tämän tutkimuksen aiheen kanssa korreloi lähes samaan aikaan tämän tutkimuksen kanssa Maanpuolustuskorkeakoululla tehty tutkimus. Jouko Korkala tutkii opinnäytetyössään (2014) Suomen kansainvälisestä yhteistyöstä suomalaisessa lehdistössä käytyä keskustelua ja millaisia teemoja keskustelussa on havaittavissa. Korkala näkee, että keskustelussa nousi esiin kuusi pääteemaa: Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka, Suomen puolustusratkaisu, Pohjoismainen puolustusyhteistyö, Ruotsi, Venäjä ja Nato. Esiintyneitä pääteemoja verrattiin valtion virallisiin tavoitteisiin ja tutkimus osoitti, että lehdistö seurasi valtion virallisia linjauksia kohtuullisen tarkasti. Korkala korostaa Venäjän vaikutusta keskusteluun, mikä nousee esille myös tässä tutkimuksessa. Hän käsittelee myös Ruotsissa vuonna 2013 kiihtynyttä puolustuspoliittista keskustelua, joka heijastui myös Suomeen vahvistaen tämän tutkimuksen johdannossa esitettyä kuvausta kiihtyneestä keskustelusta.<sup>9</sup>

---

<sup>9</sup> Korkala, Jouko, *Suomen kansainvälinen sotilaallinen yhteistyö suomalaisessa lehdistössä vuonna 2013*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, huhtikuu 2014

Korkalan mukaan Ruotsiin ja Venäjään liittynyt keskustelu Suomessa kääntyi nopeasti Na-toon ja sen kannatukseen Suomessa ja Ruotsissa, mikä näkyy osin myös tämän tutkimuksen luvussa 5. Korkala toteaa myös, että Ruotsin päätöksillä nähdään olevan läheinen yhteys Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittisiin ratkaisuihin, ja että Ruotsi haluaa Suomen ta-voin syventää puolustusyhteistyötään muiden maiden ja organisaatioiden kanssa. Korkala näkee, ettei konkreettisia esityksiä vielä juurikaan ole kuultu, vaan tavoitteet esitetään pi-demmän tähtäimen poliittisina ohjelmina. Tärkeimpinä eroina tämän tutkimuksen kanssa Korkala käsittelee hieman lyhyempää ajanjaksoa ja rajoittaa aineistonsa vain muutamiin suomalaisiin sanomalehtiin. Toisaalta Korkala käsittelee keskustelua myös monesta muusta teemasta kuin vain Suomen ja Ruotsin välisestä kahdenvälisestä puolustusyhteis-työstä.<sup>10</sup>

Juuri ennen tämän tutkimuksen aineiston keräämisen aloittamista julkaistiin tutkimusartik-keli (Rydell & Forss, 2012), jossa ruotsalainen everstiluutnantti Stig Rydell ja tohtori Ste-fan Forss esittävät ehdotuksia, miten pohjoismaista yhteistyötä turvallisuuspolitiikassa voi-taisiin kehittää. Nämä ehdotukset keskittyvät koordinoituihin strategisiin päätöksiin, ”fleet in being” -strategiaan ja ruotsalaisen nopean toiminnan ja suomalaisen resilientin puolus-tuksen suorituskykyjen yhdistämiseen. Kirjoittajat esittävät tarpeen jatkaa julkiseen mieli-piteeseen vaikuttamista molemmissa valtioissa. Tämän vaikuttamisen tavoitteena on tiivis-tetty puolustusyhteistyö. Artikkelissa todetaan, että yhteisiin tehtäviin sitoutuminen ilman valtio-oikeudellisia sopimuksia on riskialtista Suomelle ja Ruotsille.<sup>11</sup> Tässä tutkimuksessa käytetyn primääriaineiston voidaan nähdä heijastavan useita kirjoittajien argumenteista, ja artikkeli antoi hyvän lähtökohdan Suomen ja Ruotsin puolustusyhteistyön analysointiin so-tilaallisten tekijöiden näkökulmasta (katso luku 5).

Joel Cohn käyttää opinnäytetyössään (2013) Försvarshögskolanilla kolmea Thomas Va-lasekin tekijöistä (strateginen kulttuuri, luottamus ja solidaarisuus, selkeät tavoitteet) ana-lysoidakseen Ruotsin 2009 ja Suomen 2012 puolustusselontekoja, tarkoituksena löytää sa-

---

<sup>10</sup> Ibid.

<sup>11</sup> Rydell, Stig & Forss, Stefan, “Vägen framåt i det nordiska samarbetet”, *Kungliga Krigsvetenskapsakade-mins handlingar och tidskrift*, nr 4, 2012, ss. 99–105

mankaltaisuuksia ja eroja puolustus- ja turvallisuuspolitiikassa, ja selvittääkseen edellytyksiä maiden väliseen tiivistettyyn puolustusyhteistyöhön. Cohn analysoi myös kolmea yhteistyöaluetta: puolustusteollisuutta ja materiaalia, koulutusta ja harjoitustoimintaa sekä SUCFIS- (Sea Surveillance Co-operation Finland-Sweden) eli Suomen ja Ruotsin välistä alueellista meritilannekuvayhteistyötä. Cohn päätyy tutkimuksessaan siihen, että maiden välillä on huomattava potentiaali tiivistettyyn kahdenväliseen puolustusyhteistyöhön.<sup>12</sup>

Kuvaten tutkimuksen ajankohtaa ennen julkisia lausuntoja tiivistetystä kahdenvälisestä yhteistyöstä<sup>13</sup> Cohn päätyy tulokseen, että molemmat valtiot näkevät Nordefcon (Nordic Defence Cooperation, pohjoismainen puolustusyhteistyö) rakenteena, jonka sisällä tiivistetty puolustusyhteistyö toteutetaan.<sup>14</sup> Cohnin voidaan nähdä ennustaneen maiden puolustusse-lontekojen perusteella tulevaa puolustusministereiden julkista avausta puolustusyhteistyön tiivistämisestä, ja hänen tuloksensa maiden välisen huomattavan potentiaaliin olemassa-olosta tuki tätä tutkimusta lähtöasetelmana. Cohnin työtä käytettiin myös lähdeaineistona luvussa 6.

Tämän tutkimuksen esityönä tutustuttiin myös useisiin tuoreisiin tutkimuksiin pohjoismaisesta puolustusyhteistyöstä. Tälle tutkimukselle merkityksellisimpiä ovat kaksi ruotsalais-norjalaista puolustusyhteistyötä käsittelevää tutkielmaa, jotka toimivat myös inspiraationa tämän tutkimuksen kirjoittamiselle. Näissä tutkielmissa analysoitujen tekijöiden voidaan olettaa potentiaalisesti vaikuttavan myös nykyiseen keskusteluun tiivistetystä puolustusyhteistyöstä Suomen ja Ruotsin välillä.

Jonas Ottosson käyttää opinnäytetyössään (2012) Försvarshögskolanilla Tomas Valasekin hypoteesia tekijöistä, jotka tarvitaan menestykselliseen puolustusyhteistyöhön. Ottosson tutkii Valasekin teorian avulla olosuhteita, joita voidaan soveltaa Nordefcoon. Hänen tutkimuksensa keskittyy Ruotsin ja Norjan väliseen puolustusyhteistyöhön. Tutkimus selvittää missä laajuudessa Valasekin tekijöitä (strateginen kulttuuri, luottamus ja solidaarisuus,

---

<sup>12</sup> Cohn, Joel, *Svensk och finsk försvars- och säkerhetspolitik, likheter och skillnader – Analys kring möjligheterna till fördjupat samarbete*, Försvarshögskolan, Stockholm, kesäkuu 2013

<sup>13</sup> Esim. Enström & Haglund, 2014

<sup>14</sup> Cohn, 2013

asevoimien samankaltaisuus, asevoimien samankaltaiset toimintaedellytykset ja selkeät tavoitteet yhteistyölle) voidaan pitää merkittävänä arvioitaessa Nordefcossa tiivistetyn puolustusyhteistyön edellytyksiä. Ottosson esittää myös kysymyksen millä indikaattoreilla ja miten kyseiset tekijät voidaan havaita käytännössä. Pohjoismainen puolustusyhteistyö nousee hänen mukaansa todennäköisimmin strategisesta kulttuurista ja samankaltaisista asevoimista.<sup>15</sup>

Ottossonin mukaan ruotsalais-norjalaisen puolustusyhteistyön tavoitteet on tunnistettu, tosin niiden vaikuttavuus on huomattavasti pidemmälle menevää Ruotsin näkökulmasta. Ottosson esittää, että luottamusta on rakennettava asteittain pitkäjänteisesti. Hän näkee, että solidaarisuus on osoittautunut vähemmän tärkeäksi tekijäksi, koska molemmilla valtioilla on omat turvallisuussidoksensa (viitaten erityisesti Norjan Nato-jäsenyyteen). Tutkimus päättyi tulokseen, että tärkein yksittäinen tekijä tulevaisuuden yhteistyölle on samanlaisten toimintaedellytysten luominen puolustusteollisuudelle, joten yhteisten pohjoismaisten säännösten ja olosuhteiden luominen puolustusteollisuudelle edistäisi yhteistyön tiivistämistä.<sup>16</sup> Ottossonin tulokset tukivat tätä tutkimusta taloudellisten näkökulmien analysoinnissa (katso luku 6).

Espen Rasmussen käyttää opinnäytetyössään (2012) Försvarshögskolanilla Janne Haaland Matlaryn, Tomas Valasekin ja Håkon Lunde Saxin teorioita tunnistaakseen neljä kategoriaa, joihin Ruotsin ja Norjan puolustusyhteistyöhön vaikuttavat tekijät jakaantuvat. Näihin kuuluu mm. Euroopan yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja Nordefco. Rasmussen argumentoi että nykypäivän turvallisuuspolitiikan trendit Euroopassa mahdollistavat paljon syvemmän ja laajemman yhteistyön kuin mitä on aiemmin ollut mahdollista. Rasmussen osoittaa, että yhteistyön edellytyksenä on valtioiden riittävä samankaltaisuus, sekä poliittisen että organisaatiollinen (esimerkiksi puolustushallintojen) yhteistyötahto. Mikäli nämä puuttuvat, on riskinä että yhteistyö taantuu.<sup>17</sup> Rasmussenin tulosten voidaan nähdä tukevan

---

<sup>15</sup> Ottosson, Jonas, *Nordiskt försvarssamarbete i åtstramningens tidevarv*, Försvarshögskolan, Stockholm, maaliskuu 2012

<sup>16</sup> Ibid.

<sup>17</sup> Rasmussen, Espen, *Svensk-norsk militært samarbeide, underliggende drivkrefter*, Försvarshögskolan, Stockholm, huhtikuu 2012

tämän tutkimuksen aloitusasetelmaa, jossa grounded theory-analyysin perusteella muodostettiin alustavia hypoteeseja tukemaan analyysiä (katso luku 3.4).

Huomattavasti kahta edellä mainittua laajempi Fredrik Doeserin, Magnus Peterssonin ja Jacob Westbergin tutkimus (2012) käsittelee pohjoismaista yhteistyötä ja maiden välisiä suhteita tarkastelemalla historiaa viimeisen kahden sadan vuoden ajalta. Tutkimuksessa analysoidaan sitä, miten muuttuvat suurvaltakonstellatit ja pohjoismaiden välinen yhteistyö ovat vaikuttaneet pohjoismaiden suhteisiin. Tutkimus keskittyy selvittämään onko pohjoismaiden välillä tunnistettavissa perustavaa pohjoismaista turvallisuuspoliittista suuntausta ja miten kansalliset ja kansainväliset tekijät ovat edistäneet tai heikentäneet yhteistyötä turvallisuuspolitiikassa. Doeser, Petersson ja Westberg näkevät pohjoismaisen yhteistyön etenevän samansuuntaisina rinnakkaisina prosesseina, joissa ei tapahdu draamaattisia muutoksia. Tutkimus osoittaa, että EU-jäsenyys ja neutraliteetin päättymisen ovat tehneet pohjoismaisesta yhteistyöstä joiltain osin redundanttia. Tutkimus osoittaa, että taloudelliset seikat (eikä esimerkiksi yhteinen uhkakuva) ovat nykyisin tärkein pohjoismaiseen puolustusyhteistyöhön vaikuttava tekijä.<sup>18</sup> Tutkimuksessa tuotiin myös esille useita erilaisia teorioita, joiden valossa mm. puolustusyhteistyötä voidaan analysoida. Osaa näistä teorioista harkittiinkin tämän tutkimuksen lähtökohdaksi (katso luku 3.1).

Ulf Kullin tutki opinnäytetyössään (2009) Norjan Forsvarets Stabsskolessa pohjoismaista puolustusyhteistyötä vuosina 2005–2009. Tutkimus keskittyy Ruotsin ja Norjan väliseen yhteistyöhön ja sen päätekijöihin. Kullin päätyy yleisellä tasolla jakamaan yhteistyöhön vaikuttavat tekijät neljään eri kategoriaan, joita ovat taloudelliset, identiteettiin ja luottamukseen liittyvät tekijät, pyrkimys riippumattomuuteen (!) sekä byrokratian vaikutukset. Kullin näkee taloudelliset tekijät yhteistyön pääsyyksi, mutta toteaa maiden identiteetin vaikuttavan tunnetasolla merkittävästi yhteistyöhön. Tutkimus päättyi melko pessimistiseen lopputulokseen, että esimerkiksi Ruotsin ja Norjan yhteistyö on käynnistynyt suurella

---

<sup>18</sup> Doeser, Fredrik; Petersson, Magnus & Westberg, Jacob, *Norden mellan stormakter och fredsförbund* (Stockholm: Santérus Academic Press, 2012)

vaivalla, mutta sen pysähtymiseen ei todennäköisesti vaadita paljoakaan.<sup>19</sup> Kullinin kategorisointi korreloi karkeasti tämän tutkimuksen kanssa. Tästä tutkimuksesta on kuitenkin rajattu pois byrokratian vaikutus yhteistyöhön. Kullinin näkemys pyrkimyksestä riippumattomuuteen voidaan yhdistää tässä tutkimuksessa esille otettavaan epäilykseen yhteistyöstä vain oman aseellisuuden etujen ajamiseksi.

Emelie Roos käyttää opinnäytetyössään (2012) ulkopoliittista analyysiä yhdistettynä John Kingdonin ”policy window”-teoriaan. Tutkimus keskittyi pohjoismaiselle ja erityisesti suomalais-ruotsalaiselle puolustusyhteistyölle merkitykselliseen turvallisuuspolitiikan muutokseen Ruotsissa. Tämä muutos oli tiivistyneen turvallisuuspoliittisen yhteistyön aloitusprosessi 2000-luvun alussa, joka johti pohjoismaiseen solidaarisuusjulistukseen 2011. Roos analysoi miksi ja milloin muutos tapahtui tutkimalla muutokseen vaikuttavia tekijöitä ja olosuhteita.<sup>20</sup>

Roos päätyy tulokseen, että useat samanaikaiset tapahtumat avasivat ”policy windown” eli aikaikkunan politiikan muutokselle. Hän argumentoi, että Ruotsin strateginen johto tarttui tähän mahdollisuuteen ja ajoi läpi esityksen, joka johti turvallisuuspolitiikan muutokseen.<sup>21</sup> Roos lisää ymmärrystä poliittisesta prosessista, joka edelsi pohjoismaista solidaarisuusjulistusta ja herättää ajatuksia muutoksesta, joka Suomen ja Ruotsin puolustusyhteistyössä on julkisen keskustelun perusteella tapahtumassa. Roosin tutkimuksen perusteella voidaan ajatella, että puolustuskeskustelun aktivoituminen alkuvuonna 2013 olisi ollut esimerkki juuri tällaisesta ”policy window” -hetkestä, joka olisi johtanut myös Suomen ja Ruotsin puolustusministerien yhteiseen esiintuloon maiden tiivistyvistä puolustusyhteistyöstä alkuvuonna 2014.

Maanpuolustuskorkeakoululla ja Försvarshögskolanilla on toki laadittu myös useita Suomen ja Ruotsin erilaisia uhkakuvia, puolustuspoliittisia selontekoja, puolustusratkaisuja ja

---

<sup>19</sup> Kullin, Ulf, *Försvarssamarbete så in i Norden – Drivkrafter bakom det nordiska försvarssamarbetet 2005–2009*, Forsvarets Stabsskole, Lillehammer, toukokuu 2009

<sup>20</sup> Roos, Emelie, *Nordiskt säkerhetspolitiskt samarbete – Pragmatiskt men gränslöst*, Försvarshögskolan, Stockholm, kesäkuu 2012

<sup>21</sup> Ibid.



puolustusvoimauudistuksia tai pohjoismaisen yhteistyön merkitystä Suomen turvallisuuspolitiikassa käsitteleviä tutkimuksia ja opinnäytetöitä (esim. Iivonen 2007, Jaakola 2013, Roponen 2010 ja Lehesvuori 2013)<sup>22</sup>. Monet näistä ovat olleet vertailevia tutkimuksia, joissa on nostettu esille maiden erilaiset uhkakuvat, maantieteelliset asemat, puolustusratkaisut ja painotuserot. Näissä tutkimuksissa ei ole kuitenkaan suoraan käsitelty tämän tutkimuksen aihetta, joten niitä ei tässä käsitellä tarkemmin.

---

<sup>22</sup> Iivonen, Petteri, *Ruotsin turvallisuuspolitiikan kansainvälinen ulottuvuus ja siihen vaikuttavat tekijät*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, maaliskuu 2007; Jaakola, Timo, *NORDEFCON rooli Suomen turvallisuuspolitiikassa*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, huhtikuu 2013; Lehesvuori, Eero, *Suomen ja Ruotsin puolustusvoimauudistusten tausta ja tavoitteet – Vertaileva näkökulma*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, huhtikuu 2013; Roponen, Hannu, *Itämeren alueen turvallisuuskehitystä koskeva ennakointi – Suomen ja Ruotsin turvallisuusarviointien vertailu*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, huhtikuu 2010

## 2 TUTKIMUSAINEISTO

### 2.1 Suomalais-ruotsalaisen keskustelun yleiskuvaus

Tämän tutkimuksen primääriaineisto kerättiin suomalaisesta ja ruotsalaisesta julkisesta puolustuskeskustelusta välillä 1.1.2013–31.8.2014. Tutkimuksessa käytetty aineisto ei ole määrällisesti tasapainossa Suomen ja Ruotsin välillä, sillä käydyt keskustelut eroavat varsin huomattavasti maiden välillä. Aineiston painottuminen enemmän suomalaiseen aineistoon näkyy väistämättä myös tämän tutkimuksen analyysissä. Toisaalta keskusteluiden erilaisuudesta voidaan myös spekuloida, että maiden välinen kahdenvälinen puolustusyhteistyö saattaa mahdollisesti olla tärkeämpää Suomelle kuin Ruotsille, vaikka aloite nykyiseen keskusteluun onkin tullut Ruotsista, kuten luvussa 1.1 on todettu.

Suomalaista julkista puolustuskeskustelua voidaan pitää varsin poliittikkovetoisena. Kuten Korkala (2014) toteaa, nähdään suomalaisten tiedotusvälineiden usein toistavan valtionjohdon ja poliitikkojen argumentteja ja keskustelevan heidän määrittämistään teemoista. Korkalan mukaan:

*”Luonteenomaista suomalaiselle keskustelulle viime vuosina on ollut, että joku kommentoi jotain esimerkiksi Natoon liittyvää, jonka perusteella käydään hetki keskustelua. Keskustelun laannuttua on tyypillisesti hetki hiljaisempaa, jotta keskustelu voidaan aloittaa jälleen uudestaan. Voidaankin todeta, että keskustelua kuvaa pistemäisyys ja siltä puuttuu laajempi konteksti tai vaikuttavuus.”<sup>23</sup>*

Tämä luonnehdinta kuvaa osaltaan myös keskustelua jossa on käsitelty puolustusyhteistyötä Ruotsin kanssa. Toisaalta verrattuna ruotsalaiseen keskusteluun suomalainen keskustelu vaikuttaa merkittävästi laajemmalta ja yleisemmältä, mikä heijastanee puolustuksen erilaista merkitystä maiden välillä (katso luku 5).

---

<sup>23</sup> Korkala, 2014, s. 2

Keskustelu puolustusyhteistyöstä Ruotsin kanssa ei vaikuta herättävän suomalaisessa keskustelussa samanlaisia intohimoja kuin Nato-keskustelu, mutta näiden välillä on selvä yhteys. Kuten luvussa 5 todetaan, nousee Nato-keskustelu varsin usein esiin kun keskustelussa käsitellään puolustusyhteistyötä Ruotsin kanssa. Yleisluonnehdintana voidaan todeta, että puolustusyhteistyö Ruotsin kanssa esiintyy suomalaisessa keskustelussa positiivisessa sävyssä, jota kuitenkin sävyttää epäluulo kun keskustelu kääntyy mahdolliseen puolustusliittoon.

Ruotsissa puolustuskeskustelu on ollut huomattavasti suppeampaa. Keskustelun kiihtymiseen vuoden 2013 alussa asti siihen osallistuvinkin lähinnä aiheesta kiinnostuneet asiantuntijat ja varsin harvalukuiset puolustusasioihin erikoistuneet toimittajat, kuten esimerkiksi *Svenska Dagbladetin* Mikael Holmström. Toisaalta ruotsalaisen keskustelun erikoisuutena voidaan pitää bloggaaja-vetoisuutta. Tällä tarkoitetaan ilmiötä, jossa poliitikot ja puolustusvoimien johto lukevat puolustusblogeja ja osallistuvat näissä käytävään keskusteluun, ja maan päälehdet seuraavat blogeissa tehtyjä avauksia ja teemoja ja kirjoittavat niistä. Blogeja onkin Ruotsissa pidetty puolustuspoliittisen keskustelun moottoreina.<sup>24</sup> Kaikkein suosituimmilla blogeilla (esim. *Wiseman's Wisdoms*<sup>25</sup>, *Skipper*<sup>26</sup> jne.) on ollut jopa miljoonia lukukertoja, ja viranomaiset lukevat niitä jatkuvasti.<sup>27</sup> Ruotsissa puolustusvoimien johto on suhtautunut varsin myönteisesti kyseisiin blogeihin, ja puolustusvoimien komentaja on itse osallistunut jopa keskusteluihin, joissa on vaadittu hänen eroaan.

Ruotsissa puolustuskeskustelun voidaan sanoa kiihtyvän paitsi Natosta, myös maan oman puolustuksen tilaa käsittelevistä teemoista, joihin liittyy usein syytöksiä maan puolustuksen alasajosta. Yleisluonnehdintana voidaan todeta, että puolustuskeskustelu Ruotsissa vaikuttaa Suomen vastaavaa keskustelua kriittisemmältä, mihin lienee osaltaan vaikuttanut myös syksyn 2014 vaalien lähestyminen.

---

<sup>24</sup> Gardberg, Anders, ”Om skillnader i svensk och finsk försvars- och säkerhetspolitisk debatt-kultur”, 25.9.2012

<sup>25</sup> <http://wisemanswisdoms.blogspot.se/>

<sup>26</sup> <http://navyskipper.blogspot.se/>

<sup>27</sup> Esimerkkinä ruotsalaisen viranomaisten aktiivisuudesta blogeissa: sivulla <http://www.gnuheter.com/creepersite/wisemanswisdoms.blogspot.se> olevasta seurannasta näkyy mm. Ruotsin eduskunnan, valtioneuvoston kanslian, puolustusvoimien ja maanpuolustuskorkeakoulun lukevan *Wiseman's Wisdomsia* jatkuvasti.

## 2.2 Keskustelusta kerätyn primääriaineiston kuvaus

Tutkimuksen primääriaineistona on laaja kokoelma julkisia asiakirjoja, artikkeleja, puheita, mielipide- ja pääkirjoituksia sekä muita julkisia lausuntoja ja tekstejä. Näitä ovat tuottaneet tai antaneet keskusteluun osallistujat, joihin kuuluu mm. ministereitä, kansanedustajia, upseereita, tutkijoita, puolustusasioista bloggaajia ja toimittajia. Tutkimuksen primääriaineisto koottiin mm. sanomalehdistä ja sähköisistä tiedotusvälineistä, puolustuspoliittisista foorumeista ja blogeista, sekä Twitter-yhteisö- ja mikroblogipalvelusta, jossa seurattiin mm. ministereitä, puolustusvaliokuntien puheenjohtajia ja puolueiden puolustusasiantuntijoita, puolustuspolitiikkaan erikoistuneita toimittajia ja tutkijoita.

Tärkein valintakriteeri materiaalin valikoinnissa aineistoon oli sen arvioitu relevanssi keskustelulle. Tarkoituksena oli kerätä aineistoon mahdollisimman laajasti materiaalia joka kuvasi sitä mitä sanottiin. Keskustelun sisältöä ja argumentteja ei tästä johtuen pyritty valikoinnissa arvioimaan esimerkiksi oikeana tai vääränä, vaan data otettiin aineistoon sellaisenaan. Tutkimuksessa käytetyn aineiston perusteella tutkimus voidaan nähdä yhtenä näkökulmana ja kuvauksena keskustelusta. Tutkimus ei yritäkään kuvata tarkasti todellisuutta keskustelun takana, vaan antaa kuvan itse keskustelusta – siitä mitä sanottiin.

Johtuen henkilökohtaisesta mielenkiinnosta sosiaaliseen mediaan tutkimuksen apuvälineenä tutkimuksen primääriaineisto koottiin verkossa olevaan järjestelmään, jossa yksittäisiin artikkeleihin viittaavat hyperlinkit taltioitiin kronologiseen järjestykseen julkaisuaikojen mukaan. Tämä arkistointijärjestelmä oli taltiointiin ja selailuun helppokäyttöinen, mutta osoittautui myös rajoittavaksi, koska aineistoa ei voitu helposti kvantifioida tai järjestää esimerkiksi teemoittain tai aiheittain. Tämä esti käytännössä primääriaineiston esittelyn taulukko- tai diagrammimuodoissa esimerkiksi teemoittain tyypiteltynä tai eri lähteittäin järjestettynä. Aineiston taltiointitavasta johtunut kvantifioinnin vaikeus vaikeutti myös myöhemmin tutkimuksen aikana tehtyä datan kategorisointia.

Tehdyn tiiviin ja pitkäkestoisen mediaseurannan aikana koottu primääriaineisto nähdään varsin kattavana ja sen koko on varsin suuri (yli tuhat hyperlinkkiä). Aineiston suuren koon

takia koko primääriaineistoa ei ole listattu kokonaisuudessaan. Toisaalta valittu datan keräämismenetelmä oli nopea eikä vaatinut rahoitusta tai erillisten tietokantaohjelmien käyttöä. Tutkimuksen primääriaineisto on kokonaisuudessaan tutkijan hallussa ja kaikki viitattut artikkelit ja muut aineistosta esiin nostetut lähteet on esitetty tämän tutkimuksen lähdeluettelossa.

Yleisluonnehdintana voidaan todeta koko primääriaineiston olleen valtaosin suomalaisista lähteistä ja noin kolmanneksen ruotsalaisista lähteistä. Primääriaineistosta tässä tutkimuksessa lähteinä esiin nostettujen ja viitattujen artikkeleiden jakauma on 59 viitattua artikkelia ja viisi blogia, joista 43 artikkelia ja neljä blogia suomalaisia lähteitä ja loput ruotsalaisia lähteitä.

Aineiston kieleen vaikutti tämän tutkimuksen pohjana olleeseen Försvarshögskolanilla toteutettuun englanninkieliseen tutkimukseen (Suominen, 2014)<sup>28</sup> kerätyn lähdemateriaalin ensisijaisena preferenssinä ollut englannin- tai ruotsinkielinen versio uutisista tai artikkeleista. Tämä ohjasi vääjäämättä myös jonkin verran tämän tutkimuksen lähteiden valintaa eli suosi mahdollisesti kotimaisista tiedotusvälineistä esimerkiksi *Hufvudstadsbladetia* (*Helsingin Sanomien* sijaan) viitattujen artikkeleiden lukumäärissä. Tätä ei kuitenkaan nähdä merkityksellisenä analyysiä vääristävänä seikkana, sillä pyrkimyksenä oli kuvata laajasti eri näkökulmia eikä muodostaa kvantitatiivisen analyysin perusteella kuvaa siitä, mitä mieltä esimerkiksi ”useimmat” keskustelijat olivat. Aineistossa korostuvat myös suurimpien sanomalehtien, erityisesti *Helsingin Sanomien*, *Svenska Dagbladetin* ja *Dagens Nyheterin* palstoilla ja pääkirjoituksissa esitetyt puheenvuorot. Tämä on kuitenkin kyseisten lehtien mittavan markkina-aseman johdosta luonnollista, sillä julkista keskustelua käydään erityisesti poliitikkojen osalta ilmeisen mieluusti juuri siellä, missä sille on myös lukijakuntaa. Viitattujen artikkelien lähdekriittisessä tarkastelussa on toki huomioitava myös lehtien toimituksellinen linja ja erilaiset sidonnaisuudet.

Primääriaineistossa oleva data tyypiteltiin grounded theory-analyysin perusteella neljään eri kategoriaan. Tämä prosessi ja koko tutkimuksen kulku on kuvattu luvuissa 3.3–3.4. Tutkimuksessa tehty analyysi (luvut 4–7) on jaoteltu tämän kategorisoinnin perusteella.

---

<sup>28</sup> Suominen, 2014

Viitattujen artikkeleiden nähdään kuvaavan aineistossa näkyneitä erilaisia ajattelumalleja ja toimintalinjoja. Näistä muodostettiin tutkimuksen jatkopohdintana myös luvussa 9.1 kuvattuja mahdollisia vaihtoehtoisia kehityskulkuja, joiden voidaan keskustelun perusteella arvioida kuvaavan erilaisia mahdollisia tapahtumia Suomen ja Ruotsin välisen sotilaallisen yhteistyön tiivistymisessä lähivuosina.

Vaikka viitattujen artikkelien nähdäänkin kuvaavan aineistossa esiintyviä ajattelumalleja, on myös todettava, että datan valikointi aineistoon perustuen tutkijan omaan arvioon relevanssista ei ole menetelmänä täysin ongelmaton. Aineistosta esiin nostetuissa artikkeleissa korostuvatkin muutamien voimakkaasti puolustuskysymyksiin profiloituneiden tutkijoiden ja erikoistuneiden toimittajien kirjoitukset, mikä on syytä huomioida lähdekriittisessä tarkastelussa. Aineiston esiin nostossa ei kuitenkaan pyritty tilastolliseen edustavuuteen tai ”todellisuuden” kuvaukseen, vaan tuomaan kattavasti esille keskustelussa ilmenneitä erilaisia näkökulmia ja kuvaamaan itse keskustelua, joten tätä vääristymää ei pidetä suurena haittana. Edellä kuvattua problematiikkaa on käsitelty enemmän luvussa 9.3.

## 2.1 Muun aineiston kuvaus

Toissijaisina lähteinä tässä tutkimuksessa käytettiin aiempia tutkimuksia, kirjallisuutta ja artikkeleja, jotka tukivat tutkimuksessa luotuja kategorioita ja analyysia. Näiden lisäksi käytettiin metodioppaita, jotka tukivat tutkimukseen valittuja metodeja. Kaikki tutkimuksessa käytetyt toissijaiset lähteet on eritelty tämän tutkimuksen lopussa. Valittu lähdekirjallisuus perustui lähtökohtaisesti tutkijan aiempiin opintoihin ja sitä muokattiin edelleen tutkimuksen aikana iteratiivisena prosessina.

Eriyistä huomiota kiinnitettiin lähdekirjallisuuteen, joka lisäsi ymmärrystä Suomen ja Ruotsin sotilaallisen yhteistyön historiallisesta taustasta. Tämä johtui siitä, että tietoisuus maiden puolustusyhteistyön historiallisesta taustasta nähtiin julkisessa keskustelussa osin varsin heikkona. Tätä havaintoa tuki vuoden 2013 alussa Suomen televisiossa esitetyn ”Suomi on ruotsalainen”-sarjan aiheuttama varsin voimakas keskustelu. Suomalaisyleisön

vahvat reaktiot ja ohjelman provosoimana Ruotsista, ruotsalaisista ja suomenruotsalaisista esitetyt osin varsin kärjistetytkin kommentit ylittivät uutiskynnyksen myös Ruotsissa.<sup>29</sup>

Tämän tutkimuksen lähdeaineistona ei ole käytetty salassa pidettäviä asiakirjoja. Suomen ja Ruotsin puolustusyhteistyön historiallista taustaa ja erityisesti kylmän sodan aikaista salaista yhteistyötä nähdään lähdekirjallisuuden perusteella käsitellyn avoimemmin Ruotsissa kuin Suomessa. Tähän vaikuttanee mm. se, että Mikael Holmströmin laajasti kyseistä yhteistyötä valaisevaa kirjaa *Den dolda alliansen – Sveriges hemliga Nato-förbindelser* ei ole toistaiseksi käännetty suomeksi. Voi myös olla, kuten Holmström kirjassaan toteaa, että yhteistyö oli Neuvostoliiton reaktioiden riskistä johtuen Suomessa vielä salaisempaa kuin Ruotsissa, minkä johdosta yhteistyöstä ei ehkä olekaan tehty Suomessa kirjallisia taltioita niin runsaasti kuin Ruotsissa.<sup>30</sup> On toki myös mahdollista, että tällaisia oletetusti vielä salaisina pidettyjä lähteitä ei vielä ole Suomessa tullut julkisuuteen.

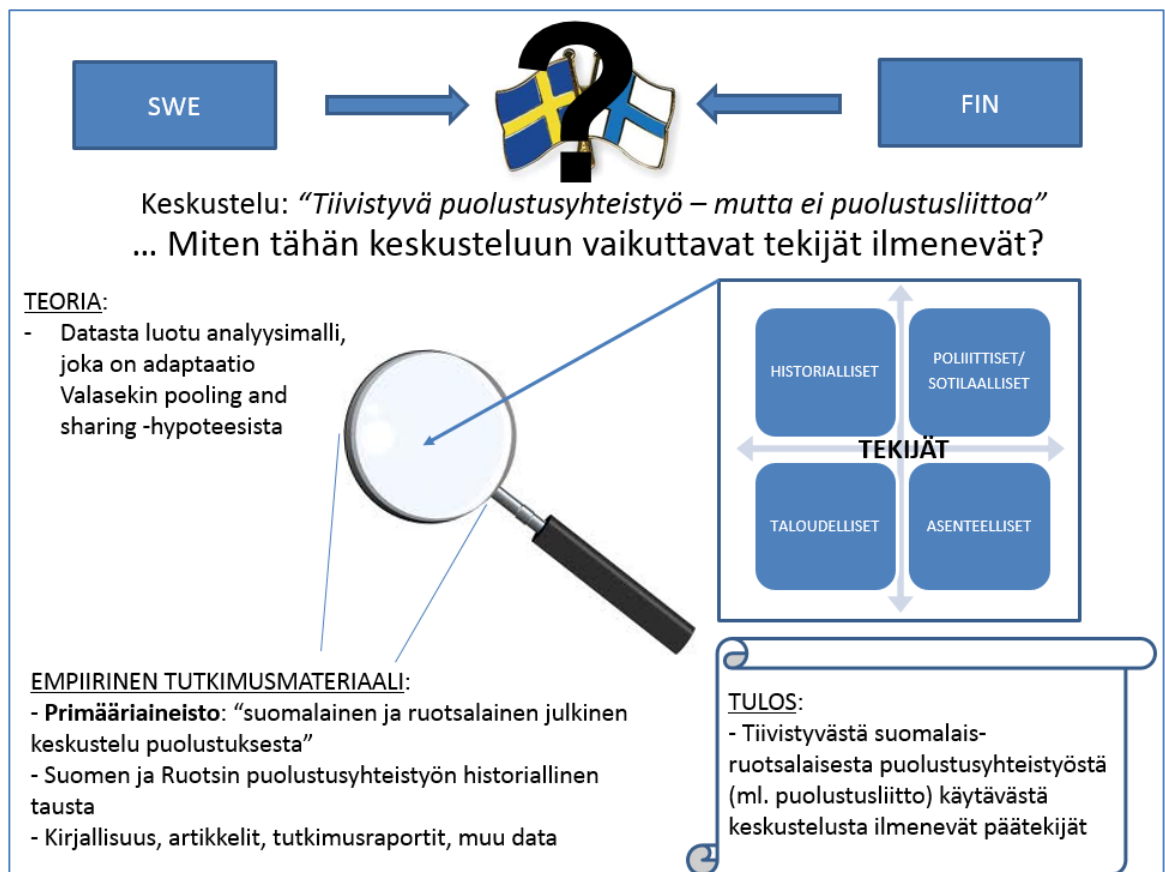
---

<sup>29</sup> Granlund, John, ”Aggressiv debatt i Finland efter tv-serie om Sverige”, *Aftonbladet*, 19.1.2013

<sup>30</sup> Holmström, Mikael, *Den dolda alliansen – Sveriges hemliga Nato-förbindelser* (Stockholm: Atlantis, 2011), s. 163

### 3 METODOLOGIA

#### 3.1 Teorettinen viitekehys



**Kuva 1.** Tutkimuksen teorettinen viitekehys.

Tälle tutkimukselle oli useita mahdollisia teoreettisia lähtökohtia kahdenvälisen puolustusyhteistyön analysointiin. Näitä on laajemmin esitelty mm. Pekka Sivosen (2013) ja Doeser, Petersson & Westbergin (2012) tutkimuksissa.<sup>31</sup> Näillä teorioilla oli kaikilla omat vahvuutensa ja heikkoutensa. Yhtenä esimerkkinä näistä, Graham Allisonin päätöksentekoa selittävää kolmen mallin (Rational Actor, Organizational Behavior and Governmental Politics)

<sup>31</sup> Sivonen, Pekka (toim), *Suomalaisia näkökulmia strategian tutkimukseen*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Helsinki, 2013; Doeser, Petersson & Westberg, 2012



teoriaa<sup>32</sup> harkittiin, mutta hylättiin lopulta tästä tutkimuksesta. Tämän päätöksen perusteena oli nähty riski, että analysointi näihin malleihin kuuluviin kysymyksiin vastaamalla olisi johtanut pois primääriaineistossa olevan datan varsinaisesta sisällöstä. Puhtaasti deduktiivisen päättelyn käytön riskejä analyysissä on käsitelty luvussa 3.3.

Tästä huolimatta alla esitelty kansainvälisen politiikan tutkija Tomas Valasekin hypoteesi nähtiin hyödyllisenä aloituspisteenä tiivistetyn puolustusyhteistyön teoretisoinnissa. Valasekin teoriaa tekijöistä, jotka on historiallisesti nähty tarpeellisina onnistuneessa pooling & sharing-toiminnassa, käytettiin kehystämään tutkimusongelma ja aloituspisteenä tässä työssä käytetyn varsinaisen analyysimallin kehittämiseen.

Valasek valittiin teoreettiseksi aloituspisteeksi hänen teoriansa aiemmissä tutkimuksissa todennetun käytettävyyden (katso luku 1.5) ja tutkimusaiheelle koetun relevanssin johdosta. Lisätuna Valasek käytti teoriassaan useita esimerkkejä juuri pohjoismaista. Useita Valasekin argumentteja nousikin esiin primääriaineiston grounded theory-analyysissä tutkimuksen esivaiheessa. Valasek käsittelee sotilaallista pooling and sharing-toimintaa sotilaallisen yhteistyön mallina.<sup>33</sup> Vaikka Valasek ei itse yhdistäkään ajatuksiaan kansainvälisen politiikassa tai talouden teoreettisiin koulukuntiin, hänen voidaan laajasti nähdä esittävän ajatuksia jotka edustavat realismin ja liberalismien koulukuntia.

### 3.2 Tomas Valasekin teoria

Valasek esittää teoriassaan (2011), että pooling & sharing, joka on yksi tiivistyvän puolustusyhteistyön muoto, on ollut onnistunutta kun osallistuvat valtiot ovat jakaneet kaikki tai suuren osan alla olevista tekijöistä:

- **Strategisten kulttuurien samanlaisuus:** strategisten kulttuurien samankaltaisuus on enemmän relevanttia tapauksissa, joissa valtiot yhdistävät (pooling) sotilaallisia suorituskykyjä, joita on tarkoitus myös käyttää esimerkiksi ulkomaanoperaatioissa

---

<sup>32</sup> Allison, Graham & Zelikow, Philip, *Essence of Decision – Explaining the Cuban missile crisis* (New York: Longman, 1999)

<sup>33</sup> Valasek, 2011

tai jotka on tarkoitettu suoraan tukemaan käytettäviä joukkoja, ja vähemmän relevantiksi tapauksissa, joissa valtiot yhdistävät koulutuslaitoksia tai logistiikkavarastoja saavuttaakseen rahallisia säästöjä.<sup>34</sup>

- **Luottamus ja solidaarisuus:** luottamus on tärkeää erityisesti kun valtiot yhdistävät kotimaan puolustukseen tarkoitettuja joukkoja. Tämä johtuu siitä, että hallitukset haluavat olla täysin varmoja siitä, etteivät kumppanit estä niitä käyttämästä yhteisiä joukkoja tai järjestelmiä kotimaata uhkaavassa kriisitilanteessa. Valasek ehdottaa formaalien sopimusten allekirjoittamista keinona kasvattaa luottamusta yhteistyötä tekevien valtioiden välillä. Osoittaakseen luottamuksen ja yhteisen identiteetin ensisijaista merkitystä yhteistyön mahdollistavina tekijöinä Valasek käyttää esimerkkinä pohjoismaita, joissa puolustusviranomaiset näkevät itsensä ensisijaisesti pohjoismaisina ja vasta toissijaisesti eurooppalaisina. Valasek ottaa myös esille Ruotsin yksipuolisen solidaarisuusjulistuksen, jossa se on luvannut auttaa pohjoismaisia naapureitaan, mikäli niiden kimppuun käydään.<sup>35</sup>
- **Samankokoiset ja yhtä kehittyneet asevoimat:** pienillä mailla ei ole muuta vaihtoehtoa kuin kumppanuus suuremman valtion kanssa, jos ne haluavat hankkia kehittyneitä sotilaallisia järjestelmiä. Valasek osoittaa kuitenkin, että muissa tapauksissa yhteistyö samankokoisten valtioiden välillä toimii paremmin kuin erikokoisten. Valtioiden välinen asymmetria nostaa helposti esiin pelkoja, että suurempi valtio dominoi pienempää eikä välitä sen tarpeista, mikä on omiaan heikentämään luottamusta.<sup>36</sup>
- **Tasapuoliset mahdollisuudet puolustusteollisuudelle:** pooling & sharing mahdollistaa valtioille rahan säästämisen lähinnä joko vähentämällä niiden ostamaa kalustoa tai sulkemalla laitoksia. Tämä tarkoittaa, että teollisuus toisessa valtiossa väistämättä menettää tilauksia, joita se muuten olisi saanut, eli tappiot on jaettava tasaisesti jotta kumppanuus toimisi. Tätä vaikeuttaa kitka, joka johtuu joidenkin

---

<sup>34</sup> Ibid, ss. 21–22

<sup>35</sup> Ibid, s. 22

<sup>36</sup> Ibid, s. 23

valtioiden (muita valtioita enemmän) harjoittamasta oman teollisuutensa suoje-  
lusta, ja joka voi johtaa yhteistyön katkeamiseen. Valasek käsittelee myös erilaisia  
näkemyksiä hallituksen roolista taloudessa. Esimerkkinä tästä, Ruotsin ja Norjan  
sotilaallista yhteistyötä on vaikeuttanut Norjan päätös vuonna 2008 hankkia yhdys-  
valtalainen F-35 ruotsalaisen Gripenin sijasta seuraavaksi hävittäjäksi. Valasek  
huomauttaa kuitenkin, etteivät maiden puolustusteollisuuksien erilaiset edellytyk-  
set välttämättä estä yhteistyötä.<sup>37</sup>

- **Tavoitteiden selkeys:** jotta yhteistyö tyydyttäisi molempia kumppaneita, on yhteis-  
työn tavoitteista oltava selvä kuva. Valtioiden välillä on oltava yhteisymmärrys siitä  
mihin tarkoitukseen yhteistyöllä pyritään, sillä tämä määrittelee miten laajana, sy-  
vänä ja missä muodossa yhteistä projektia tehdään. Pooling & sharing-projekteihin  
ja muuhun yhteistyöhön lähdetään hyvin erilaisilla tarkoituksilla. Näitä ovat mm.  
pyrkimys rahan säästämiseen, kannustaminen syvempään (EU) integraatioon, val-  
tioiden sitominen tiukemmin yhteen tai molemminpuolisen luottamuksen kasvatta-  
minen muodostamalla yhteisiä joukkoja. Valasek käyttää pohjoismaita esimerkkinä  
valtioista, jotka pyrkivät säästämään rahaa keskittymällä integroimaan melko arki-  
päiväisiä, mutta kalliita osa-alueita, kuten koulutusta tai logistiikkaa.<sup>38</sup>
- **Aikomusten vakavuus:** hallitukset, jotka ottavat puolustuksen vakavasti ja ovat  
valmiita vaalimaan ja käyttämään asevoimiaan, ovat taipuvaisempia yhteistyöhön  
kuin muut. Tällaiset hallitukset kokevat suurempaa tarvetta lieventää laskevien  
puolustusbudjettien vaikutuksia suorituskykyihinsä ja ovat siksi valmiimpia hyväk-  
symään poliittisia riskejä, kuten osittainen itsemääräämisoikeuden menetys tai te-  
olliset jännitteet, joita puolustusyhteistyöstä voi seurata.<sup>39</sup>
- **Matala korruptiotaso:** puolustushankinnat kärsivät korruptiosta, jolloin korrup-  
toituneet hankintaviranomaiset voivat kokea pooling and sharing -toiminnan ris-  
kinä omille mahdollisuuksilleen hyötyä taloudellisesti. Tämä voi johtaa siihen, että

---

<sup>37</sup> Ibid, ss. 23–24

<sup>38</sup> Ibid, s. 24

<sup>39</sup> Ibid, s. 26

viranomaiset pyrkivät aktiivisesti estämään yhteishankintoja. Tämä koskee ensisijaisesti korkean korruptiotason valtioita.<sup>40</sup>

Koska Valasek käsittelee yleisiä pooling and sharing -toiminnan periaatteita ja tämä tutkimus keskittyy vain tiivistyneestä suomalais-ruotsalaisesta puolustusyhteistyöstä käytyyn keskusteluun, ei Valasekin teoriaa kuitenkaan käytetty deduktiivisena linssinä primääriaineiston analysointiin. Tämä tutkimus ei myöskään pyri vahvistamaan tai hylkäämään Valasekin teoriaa soveltamalla sitä Suomen ja Ruotsin puolustusyhteistyöhön. Tämä tutkimus käsittelee vain yhtä kahdenvälistä “military island of cooperation”<sup>41</sup> omine olosuhteineen, jotka arvioitiin saatavan luotettavammin esille todellisuudesta – sellaisena kuin se aineistossa näkyy. Tästä johtuen tässä tutkimuksessa käytetty teoreettinen malli indukoitiin primääriaineistosta ja tuloksena on malli, joka muistuttaa Valasekin teoreettista mallia.

Joitain Valasekin käsittelemiä tekijöitä (esim. matala korruptiotaso), hylättiin ja toisia (esim. aikomusten vakavuus) modifioitiin, kun primääriaineistossa olevasta datasta luotiin uusia kategorioita. Nämä muodostivat tutkimuksessa käytetyn suhteellisen yksinkertaisen teoreettisen mallin, jota käsitellään luvussa 3.4.

### 3.3 Metodi

Tämä tutkimustyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena, joka keskittyi empiirisen datan sisältöihin ja merkityksiin. Tämä tarkoittaa, että kvalitatiiviseen tietoon kuten tiettyjen tietosisältöjen frekvenssiin datassa ei paneuduttu. Käytetty tutkimusmetodi oli kvalitatiivinen abduktiivinen sisällönanalyysi, joka oli yhdistelmä grounded theory- ja deduktiivista analysointia.

Grounded theory on menetelmä, jolla luodaan teoriaa. Teoria muodostetaan induktiivisesti analysoimalla ja reflektoidulla tutkittavana olevaa ilmiötä. Se on sarja datan ja kategorioiden välisiä suhteita, jotka muodostavat järkevä selityksen tutkittavalle ilmiölle. Grounded

---

<sup>40</sup> Ibid, ss. 26–27

<sup>41</sup> Ibid, ss. 29–30

theory ei pyri tuottamaan ”oikeaa” ratkaisua tai tilastollista edustavuutta, vaan mahdollisimman monia erilaisia näkökulmia, joita datasta voidaan muodostaa. Koska se on iteratiivista ja lähellä sen synnyttävää dataa, grounded theory alkaa datasta sen sijaan, että pyrkisi pakottamaan datan sopimaan ennalta rakennettuun teoriaan. Tämä tarkoittaa, että se on teoriaa luova eikä sitä testaava prosessi. Data kootaan kategorioihin jotka muodostuvat analyysin edetessä, eikä ennalta määrättyihin tai ulkopuolelta annettuihin lokeroihin. Analyysia jatketaan saturaatioon asti, eli kunnes uusia näkökulmia ei enää löydetä.

Grounded theory-analyysi alkaa koodaamisella, jossa kerättyä dataa skannataan eli esimerkiksi luetaan rivi riviltä alkuperäisiä ilmauksia, tarkoituksena löytää tekstistä merkityksellisiä yksiköitä (meaning units). Nämä ryhmitellään yhteen koodeiksi (codes), jotka edelleen ryhmitellään tekijöiksi (factors). Ryhmittelemällä yhteen tekijöitä luodaan kategorioita (categories). Teoria muodostuu käytännössä siten, että kategorioita linkitetään ja niiden välisiä yhteyksiä tutkitaan. Näin voidaan luoda malli (model), jota voidaan jatkojalostaa teoriaksi (theory). Yksittäisistä havainnoista ja datan, kuten esimerkiksi yksittäisten lauseiden koodauksesta kuljetaan siis kohti suurempaa kokonaisuutta eli tutkittavaa aihetta kuvaavaa teoriaa.<sup>42</sup>

Sisällönanalyysi on perinteisempi kvalitatiivisen tutkimuksen metodi, jossa keskitytään löytämään datasta systemaattisia merkityksiä. Sitä käytetään yleensä kirjoitetun tai puhutun datan analysointiin. Analyysin tarkoituksena on luoda tiivis ja yleinen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Mallit mahdollistavat ilmiöiden kuvaamisen strukturoidussa ja tiiviissä muodossa. Analyysi ja synteesi yhdistetään ja vertailua käytetään läpi analyysin, jotta mahdollistetaan materiaalin kategorisointi. Kategorioiden valitseminen ja nimeäminen eri lähteistä saadulle datalle on tärkeä, mutta harvoin yksinkertainen osa sisällönanalyysiä.<sup>43</sup>

Tutkimuksen luonne ja tutkimuskysymykset vaikuttavat siihen koodataanko data ennalta luotuihin kategorioihin vai kehitetäänkö kategorioita analyysin aikana perustuen datasta

---

<sup>42</sup> Cohen, Manion & Morrison, *Research Methods in Education* (Oxon: Routledge, 2011), ss. 598–601; Seitamaa-Hakkarainen, Pirita, *Kvalitatiivinen sisällön analyysi*, Academia.edu, 2000

<sup>43</sup> Cohen, Manion & Morrison, 2011, ss. 428, 563–569, 598–601; Grönfors, Martti & Vilka, Hanna, *Kvalitatiiviset kenttätutkimukset* (Hämeenlinna: Sosiologi-Filosofiapu Vilka, 2011), ss. 17–20; Seitamaa-Hakkarainen, 2000

löydettyihin uusiin merkityksiin. Kategorisointi räätälöidään jokaiselle tutkimukselle ja kerätylle aineistolle ja se kehittyy tyypillisesti tutkimuksen aikana, kun dataa analysoidaan samalla kun sitä kerätään. Kategorisoitua dataa analysoidaan tarkoituksena tehdä johtopäätöksiä tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä.<sup>44</sup>

Sisällönanalyysiin on useita metodeja, joiden valinta riippuu aiheesta, datasta, lähteistä, sekä tutkijan henkilökohtaisista ominaisuuksista ja preferensseistä. Sisällönanalyysiä voidaan tehdä induktiivisen, deduktiivisen tai abduktiivisen päättelyn keinoin. Induktiivisessa päättelyssä analyysi tehdään puhtaasti datasta tehtyjen havaintojen perusteella. Sen sijaan deduktiivisessa päättelyssä käytetään aiempaa tietoa luomaan ennalta luokittelurakenne, joka ohjaa analyysiä. Näiden kahden menetelmän yhdistelmä tunnetaan nimellä abduktiivinen päättely.<sup>45</sup>

Abduktiivinen päättely perustuu ajatukseen, että tieteelliset löydöt ovat mahdollisia vain kun havainnointia tuetaan ohjaavilla periaatteilla, jotka voivat vaihdella epämääräisestä intuitiivisesta ymmärryksestä aina pitkälle kehittyneisiin hypoteeseihin. Tämä tarkoittaa, että uusi teoria ei perustu pelkkiin havaintoihin, toisin kuin induktiivisessa päättelyssä. Analysoitavat yksiköt valitaan datasta, mutta aiempaa tietoa käytetään fokusoimaan ja ohjaamaan analyysiä. Aiempaa tietoa ei käytetä testaamaan teoriaa, vaan mahdollistamaan tutkijalle datan ja ennalta luotujen mallien perusteella tehtävän analyysin yhdistäminen. Jotta reliabiliteetti varmistetaan, tulee analyysiprosessin kattaa data systemaattisesti. Abduktiivisessa analyysimenetelmässä testataan systemaattisesti sitä, ”minkä täytyy olla” (*what must be*), lähtökohdasta ”mitä saattaa olla” (*what maybe is*), jota verrataan siihen ”mitä on” (*what is*). Datan kategorisointi on käytännössä tutkimusmatka, jossa dataa analysoidaan vertailun ja vastakkainasettelun prosesseilla ja luokitellaan kategorioihin. Datan analysointi lopetetaan, kun siitä ei enää löydetä uusia näkökulmia.<sup>46</sup>

---

<sup>44</sup> Ibid.

<sup>45</sup> Ibid.

<sup>46</sup> Grönfors & Vilka, 2011, ss. 17–20; Reichertz, Jo, *Abduction, Deduction and Induction in Qualitative Research*, Universität Duisburg-Essen, 2004, s. 300; Seitamaa-Hakkarainen, 2000

Tämän tutkimuksen tutkimusmetodin valintaan vaikuttivat tutkittava data ja tutkijan henkilökohtainen tausta. Kvalitatiivisen tutkimuksen valinta nähtiin luonnollisena keskustelun analysointiin, ja kirjoitetun ja elektronisten lähteiden muodostama primääriaineisto vaikutti edelleen tutkimusmenetelmän valintaan. Tutkimuksen esivaiheessa suoritettu materiaalin grounded theory-analyysi nähtiin tehokkaana keinona seuloa materiaalia ennakkoon ja kehittää deduktiivinen linssi, jonka läpi dataa voitiin suodattaa. Tämä yksinkertaisti huomattavasti tutkimuksen alkuvaihetta.

Abduktiivisen sisällönanalyysin valinta metodiksi perustui tutkijan aiempaan tuntemukseen tutkimuksen aihepiiristä. Tutkijan tausta nähtiin perustana, jossa induktiivisen, puhtaasti dataan perustuvan päättelyn käyttö olisi ollut haastavaa ja epäkäytännöllistä, koska tutkijan aiempi tieto olisi väistämättä haitannut analyysiprosessia. Toisaalta ennalta muodostettujen kategorioiden, kuten esimerkiksi luvussa 3.2 kuvattujen Valasekin tekijöiden käyttäminen puhtaasti deduktiiviseen päättelyyn olisi voinut asettaa liian jäykät rajat kategorisoinnille. Tämä olisi voinut ohjata harhateille tutkimusta jatkuvasti kehittyvästä aiheesta, joka menee potentiaalisesti paljon Valasekin käsittelemää pooling & sharingia pitemmälle. Puhtaan deduktiivisen päättelyn nähtiin myös mahdollisesti johtavan datan sisällä olevien luontaisten kategorioiden hylkäämisen riskiin.

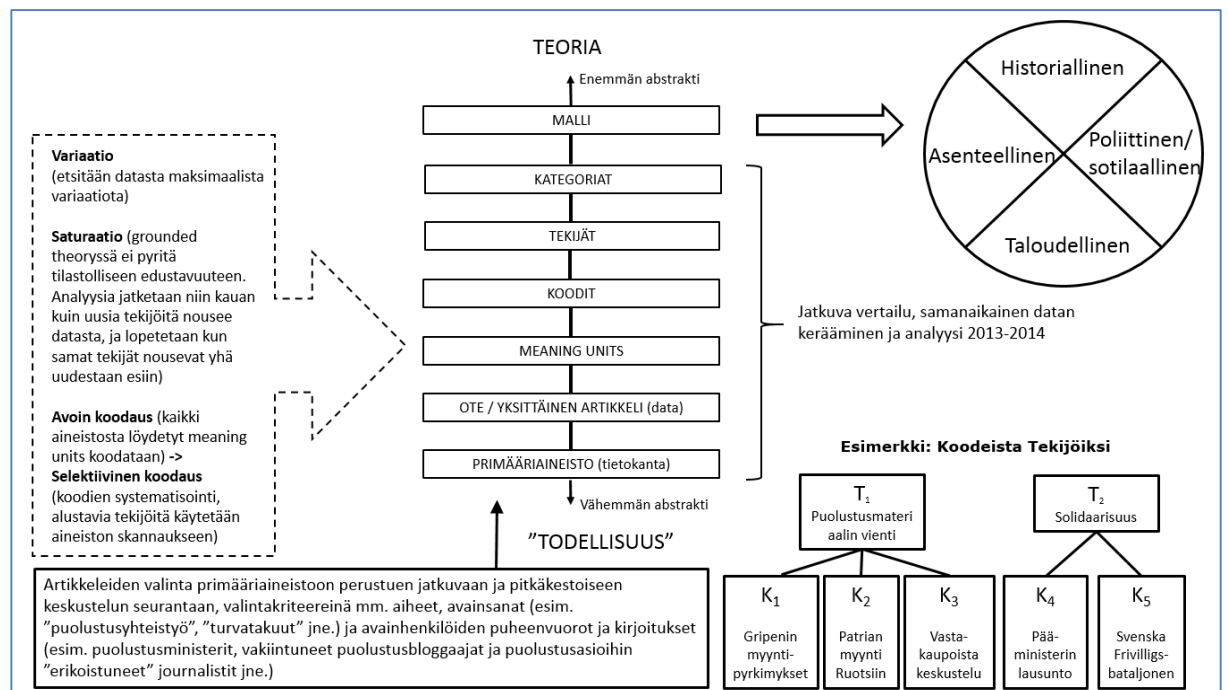
### 3.4 Operationalisointi ja tutkimuksen kulku

Tutkimus toteutettiin kolmivaiheisella lähestymistavalla. Ensimmäisessä vaiheessa teoreettista tietämystä aiheesta ja tutkimusvalmiuksia parannettiin kirjallisuustutkimuksella, joka keskittyi puolustusyhteistyön historialliseen taustaan, teorian (Valasek) tutkimukseen ja analyysimetodeihin (grounded theory, abduktiivinen sisällönanalyysi). Tässä vaiheessa tutkimusta tehtiin myös empiirisen datan valikointi primääriaineistoon. Dataa seulottiin ennakkoon sen keräämisen kuluessa.

Toinen vaihe tutkimusta oli esitutkimus, jossa luotiin tutkimusta varten räätälöity analyysimalli. Primääriaineistoa analysoitiin jatkuvasti mediaseurannan aikana käyttäen induktiivista grounded theory -analyysiä, tarkoituksena löytää keskusteluun mahdollisesti vaikut-

tavia tekijöitä. Käytännössä primääriaineistoa analysoitiin tekstimuodossa luvussa 3.3 kuvatun grounded theoryn menetelmin, eli aineistossa olevaa tekstiä luettiin rivi riviltä. Tekstit tulostettiin, ja niiden päälle kirjoitettiin käsin tekstistä tehtyjä havaintoja merkitysyksiköinä (meaning units). Esimerkkinä tästä: jos Suomen puolustusministeri sanoi, että ”yhteistyö on rajoitettu vain rauhan aikaan”, nostettiin tekstistä esille merkitysyksikkö ”suomalaisessa keskustelussa torjutaan puolustusliitto”. Kun vastaavasti esimerkiksi suomalainen tutkija korosti Suomen ja Ruotsin asevoimien yhteensopivuutta ja sanoi, että ”Suomen ja Ruotsin yhteinen puolustus olisi toimiva vaihtoehto”, nostettiin tekstistä esille merkitysyksikkö ”suomalaisessa keskustelussa kannatetaan puolustusliittoa”.

Tekstissä olevista ilmaisuista ja esitetyistä ajatuksista nostettiin edellä kuvatulla tavalla esiin niitä yleisemmällä tasolla kuvaavia merkitysyksiköitä, joita yhdistettiin jatkuvana vertailuna muissa teksteissä olleisiin merkitysyksiköihin. Näin muodostettiin kyseisiä merkitysyksiköitä kuvaavia koodeja. Näitä koodeja yhdisteltiin edelleen tekijöiksi, joista muodostettiin kategorioita. Analyysi aloitettiin avoimella koodauksella, josta siirryttiin selektiiviseen koodaukseen kategorioiden muodostuessa. Koko tämä prosessi on kuvattu kuvassa 2.



Kuva 2. Esitutkimuksen grounded theory-analyysiprosessi.



Tutkimuksen primääriaineistoa analysoitiin jatkuvasti datan keräämisen kuluessa, ja tuloksia käytettiin tutkimuksen lopullisina analysointikategorioina. Nämä neljä kategoriata ovat: historiallinen, poliittinen/sotilaallinen, taloudellinen ja asenteellinen. Poliittisten ja sotilaallisten tekijöiden välillä nähtiin niin voimakas yhteys, että ne pidettiin yhdessä samassa kategoriassa, mutta myös muiden kategorioiden välillä oli linkkejä, kuten luvuissa 3-6 on esitetty.

Yksinkertaisuudestaan ja juuri suomalais-ruotsalaiseen puolustusyhteistyöhön räätälöidystä luonteestaan johtuen tämä neljän kategorian malli nähdään toimivana ja tutkimukselle relevanttina. Tämän vaiheen tuloksena oli tekijöiden kategorisointi ja analyysia strukturoiva malli, joka on esitetty taulukossa 1.

| <b>Alustava hypoteesi perustuen grounded theory -analyysiin kategorisoimiseksi</b>  | <b>Abduktioon perustuva tutkimuskysymys</b>   | <b>Analysoitava materiaali (data)</b>   | <b>Operationalisointi analysoinnissa</b>   |
|---|---|---|--|
| <b>Historialliset</b> tekijät ovat merkittävä keskusteluun vaikuttava tekijä, mutta ne näkyvät primääriaineistossa epätäydellisesti, mikä vaatii syvempää kirjallisuustutkimusta jotta yhteistyön historiallinen tausta ja sitä kautta nykytilanne ymmärretään                              | Mitkä historialliset tekijät ilmenevät keskustelussa tiivistyvästä puolustusyhteistyöstä ja kuinka nämä eroavat Suomessa ja Ruotsissa?            | Suomalais-ruotsalaisen yhteistyön historiallista taustaa käsittelevä kirjallisuus; primääriaineisto | Historiallisten tekijöiden odotetaan tulevan esiin primääriaineiston analysoinnissa kun analyysin perspektiivinä on suomalais-ruotsalaisen yhteistyön historiallinen tausta. Tähän sisältyvät myös aiemmat liittohankkeet ja keskustelut näistä. Käytännössä tekijät tunnistetaan ”koodisanojen” tai selvien historiallisten viittausten avulla. |
| <b>Poliittiset ja sotilaalliset</b> tekijät ovat merkittävä keskusteluun vaikuttava tekijä ja ne näkyvät primääriaineistossa selkeästi; näiden odotetaan eroavan Suomen ja Ruotsin välillä johtuen eri geopoliittisesta asemasta, ”uhkatasosta” ja historiallisista taustoista              | Mitkä poliittiset/sotilaalliset tekijät ilmenevät keskustelussa tiivistyvästä puolustusyhteistyöstä ja kuinka nämä eroavat Suomessa ja Ruotsissa? | Primääriaineisto; tukena poliittisia ja sotilaallisia tekijöitä käsittelevä kirjallisuus            | Poliittisten ja sotilaallisten tekijöiden odotetaan tulevan esille primääriaineiston analysoinnissa, käytännössä tekijät tunnistetaan ”koodisanojen” tai selvien poliittisten/sotilaallisten viittausten avulla. Näitä rajoittaa oletus ”mitä sanotaan myös tarkoitetaan” ja se, että käytössä ovat vain avoimet/julkiset lähteet.               |
| <b>Taloudelliset</b> tekijät ovat merkittävä keskusteluun vaikuttava tekijä, ja näkyvät primääriaineistossa selkeästi; näiden odotetaan eroavan Suomen ja Ruotsin välillä johtuen maiden puolustusteollisuuksien erilaisista potentiaaleista  | Mitkä taloudelliset tekijät ilmenevät keskustelussa tiivistyvästä puolustusyhteistyöstä ja kuinka nämä eroavat Suomessa ja Ruotsissa?             | Primääriaineisto; tukena taloudellisia tekijöitä käsittelevä kirjallisuus                           | Taloudellisten tekijöiden odotetaan tulevan esille primääriaineiston analysoinnissa, käytännössä tekijät tunnistetaan ”koodisanojen” tai selvien taloudellisten viittausten avulla.  |
| <b>Asenteelliset tekijät</b> (kuten luottamus, solidaarisuus jne.) ovat merkittävä keskusteluun vaikuttava tekijä, mutta niiden erottaminen keskustelusta on haastavaa; näiden odotetaan eroavan Suomen ja Ruotsin välillä johtuen eri kulttuuritaustoista (kansalliset ennakkoluulot jne.) | Mitkä asenteelliset tekijät ilmenevät keskustelussa tiivistyvästä puolustusyhteistyöstä ja kuinka nämä eroavat Suomessa ja Ruotsissa?             | Primääriaineisto; tukena asenteellisia tekijöitä käsittelevä kirjallisuus                           | Asenteellisten tekijöiden odotetaan tulevan esille primääriaineiston analysoinnissa, käytännössä tekijät tunnistetaan ”koodisanojen” tai selvien asenteellisten viittausten avulla. Näiden oletetaan olevan kansallisesti tai kulttuurillisesti värityneitä (bias).  |

Taulukko 1. Analysointimalli.

Kolmas vaihe, johon kuului myös tämän tutkimusraportin kirjoittaminen, oli synteesi kahdesta ensimmäisestä vaiheesta. Tässä vaiheessa toteutettiin primääriaineiston ja kirjallisuus-

den analyysi abduktiivisena sisällönanalyysinä käyttäen edellisessä vaiheessa saatuja tuloksia deduktiivisena analysointimallina. Vaiheen tarkoituksena oli lisätä ymmärrystä yksittäisistä keskusteluun vaikuttavista tekijöistä. Grounded theory-analyysin tuloksena tuotettuja alustavia hypoteeseja käytettiin deduktiivisen sisällönanalyysin tukena.

Käytännössä tässä vaiheessa nostettiin primääriaineistosta esille tutkimuksessa lähteinä viitatus artikkelit, blogit, haastattelut ja puheet, ja nämä analysoitiin taulukon 1 analysointimallin avulla. Eri kategorioihin kuuluvat tekijät tunnistettiin teksteistä joko selvistä viitauksista kyseisiin kategorioihin tai ”koodisanoista”, jotka tunnistettiin grounded theory-analyysissä muodostettujen koodien perusteella. Esimerkiksi hävittäjähankintoja käsittelevässä artikkelissa nousi esiin termi ”vastakaupat”, joka oli yksi grounded theory-analyysissä esiin noussut taloudellisten tekijöiden kategoriaan kuuluva koodi. Tällöin kyseinen puheenvuoro voitiin sijoittaa taloudellisten tekijöiden kategoriaan ja analysoida osana sitä. Monet artikkelit sisälsivät luonnollisesti osia jotka kuuluivat myös useampiin kategorioihin kuin vain yhteen, ja tutkimuksessa onkin eri analyysiluvuissa käsitelty osittain samoja artikkeleja. Tätä pyrittiin kuitenkin välttämään, jotta tutkimukseen saatiin nostettua primääriaineistosta erilaisia näkökulmia mahdollisimman kattavasti.

Edellä kuvatulla tavalla analysoiduista tekijöistä tehtiin johtopäätöksiä, korostaen tekijöissä nähtyjä merkittäviä eroja Suomen ja Ruotsin välillä. Näiden johtopäätösten avulla vastattiin tutkimuksen alakysymyksiin. Lopuksi nämä johtopäätökset yhdisteltiin, ja vastattiin tutkimuksen pääkysymykseen, nostaen esille kaikissa kategorioissa esiin noussut päätekijä. Tämän jälkeen kirjoitettiin jatkopohdintana primääriaineiston analyysistä esiin nousseita mahdollisia tulevia skenaarioita Suomen ja Ruotsin tiivistyvistä puolustusyhteistyöstä mahdollisen jatkotutkimuksen pohjaksi.

## 4 HISTORIALLISET TEKIJÄT

### 4.1 Analyysi

Puolustusasiat ovat olleet tärkeä osa suomalais-ruotsalaisia suhteita Suomen itsenäisyydestä alkaen. Suomen itsenäisyyden alkutaipaleella yhteistyön mahdollisuudet olivat erittäin heikot, esimerkkinä Ruotsin ulkoministeriön sisäinen muistio (kirjoittajana ministeriön poliittisen osaston päällikkö Torvald Höijer) vuodelta 1923, jossa todettiin, että Suomen ulkopoliittikka on osoittanut

*”häikäilemättömyyttä, arvaamattomuutta, uhkarohkeutta ja niin suurta riippuvuutta tietyistä suurvalloista, että läheinen poliittinen yhteistyö sen kanssa vaikuttaa, ainakin maasta joka perinteisesti pyrkii pysymään syntyneiden selkkausten ulkopuolella, kaikkea muuta kuin houkuttelevalta”*.<sup>47</sup>

Ruotsi oli Suomen vapaussodassa puolueeton, mutta auttoi valkoista osapuolta hyväksymällä ruotsalaisten vapaaehtoisten osallistumisen ja saksalaisten sota-alusten asekuljetukset valkoiselle osapuolelle Ruotsin aluevesien kautta. Ruotsalaisten upseerien lisäksi valkoisella puolella taisteli “ruotsalainen prikaati”, joka osallistui Tampereen ja sen eteläpuolen taisteluihin komppanian vahvuudella.<sup>48</sup>

---

<sup>47</sup> Åselius, Gunnar, ”Vihamielinen Suomi, ’vihamielisesti puolueeton’ Ruotsi” (Suominen, Tapani (toim), *Itsekkyttä vai valtiomiestäittoa – Ruotsin idänpolitiikka ja Suomi vuodesta 1812 vuoteen 2002* (Helsinki: Tammi, 2002)), s. 215

<sup>48</sup> Jussila, Hentilä & Nevakivi, *Finlands politiska historia 1809–1998* (Esbo: Schildts, 1998), s. 168; Järv, Harry, ”Ryttare och icke häst” (Suominen, Tapani & Björnsson, Anders (toim), *Det hotade landet & det skyddade – Sverige och Finland från 1500-talet till våra dagar. Historiska och säkerhetspolitiska betraktelser* (Stockholm: Atlantis, 1999)), s. 178; Manninen, Ohto, et al, *Den Svenska Brigaden – Frihetskriget, tietokanta Mannerheim*; Paasivirta, Juhani, *Finland år 1918 och relationerna till utlandet* (Helsingfors: Schildts, 1962), ss. 99-106; Talvitie, Heikki, ”Ruotsin vuoden 1812 politiikka” (Suominen, 2002), ss. 50–54; Åselius, Gunnar, ”Vihamielinen Suomi, ’vihamielisesti puolueeton’ Ruotsi” (Suominen, 2002), s. 215; Wahlbäck, Krister, ”Det hotade landet och det skyddade” (Suominen & Björnsson, 1999), ss. 132–133; Wahlbäck, Krister, *Jättens andedräkt – Finlandsfrågan i svensk politik 1809-2009* (Stockholm: Atlantis,

Toisaalta lähettämällä merivoimansa Ahvenanmaalle suojelemaan paikallisväestöä venäläisiltä Ruotsi riskeerasi jopa joutumisen sotaan valkoisen Suomen kanssa. Ylivoimainen saksalainen osasto pakotti sittemmin ruotsalaiset poistumaan Ahvenanmaalta. Ahvenanmaan kysymys rasitti Suomen ja Ruotsin suhteita huomattavasti, kunnes Kansainliitto 1921 vahvisti demilitarisoitujen saarten kuuluvan Suomelle. Ahvenanmaan kysymyksestä johduneista erittäin kiristyneistä suhteista kertoo paljon se, että vuosina 1920–1921 Ruotsin asevoimien ensisijainen valmiussuunnitelma oli ”Tapaus F”, eli sotasuunnitelma Suomea vastaan. Suunnitelmaan kuului mm. maihinnousuja Suomen länsirannikolle, mahdollisesti Pohjois-Ruotsiin hyökänneen Suomen armeijan selustaan. Yhteistyön mahdollisuuksia heikensi myös suomen- ja ruotsinkielisten väestöryhmien välinen tulehtunut ilmapiiri Suomessa.<sup>49</sup>

1920-luvulla alkoivat kuitenkin merkittävät yhteydenotot ja pyrkimykset sotilaalliseen yhteistyöhön Suomen ja Ruotsin välillä. Suomi noudatti Venäjän uhkaa vastaan suunnattua reunavaltiopolitiikkaa ja luotti Kansainliittoon. Ruotsi taas noudatti virallisesti puolueettomuuspolitiikkaa, mutta yhä enemmän tunnustettiin, että Suomen selviytyminen ja itsenäisyys ajoivat Ruotsin etuja. Ruotsin puolustuksen nähtiinkin alkavan Suomen ja Venäjän rajalta, ja sotilaallisia yhteyksiä luotiin tarkoituksena suunnitella Ruotsin armeijan siirtymistä puolustukseen Karjalan kannakselle sodan alkaessa. Tämä yhteistyö perusteltiin tarpeellisena yhteisen puolustuksen järjestämiseksi Kansainliiton jäsenvaltioina.<sup>50</sup>

Vuonna 1923 Ruotsin ulkoministeri Carl Hederstierna ehdotti jopa puolustusliittoa Suomen kanssa. Hänet pakotettiin tästä johtuen eroamaan. Toisaalta Ruotsin ”aseistariisunta”

---

2011), ss. 112, 117–118; Westberg, Jacob, *Svensk neutralitetspolitik* (Stockholm: SNS Förlag, 2010), ss. 48–49

<sup>49</sup> Jussila, Hentilä & Nevakivi, 1998, s. 168; Järv, 1999, s. 178; Paasivirta, 1962, ss. 99–106; Talvitie, 2002, ss. 50–54; Åselius, 2002, s. 215; Wahlbäck, 1999, ss. 132–133; Wahlbäck, 2011, ss. 112, 117–118; Westberg, 2010, ss. 48–49

<sup>50</sup> Jussila, Hentilä & Nevakivi, 1998 s. 168; Talvitie, 2002, ss. 56–57; Åselius, 2002, s. 216; Westberg, 2010, ss. 42–48

vuosina 1925–1936 vakuutti Suomen siitä, ettei Ruotsista olisi kriisitilanteessa apua.<sup>51</sup> Viimeksi mainittu näkemys ilmenee ajoittain myös nykyisessä suomalaisessa keskustelussa (katso luku 5).

Suomen ja Ruotsin välinen sotilaallinen yhteistyö oli 1930-luvulla tiivistä, vaikka poliitikot kummassakaan valtiossa eivät halunneetkaan sitoutua siihen. Ruotsin yleisesikunta oli kiinnostunut puolustusliitosta Suomen kanssa, ja harkitsi suunnittelussaan laajoja operatioita Suomen alueella. Molemmat näkivät Neuvostoliiton uhkana, mutta Ruotsi pelkäsi lisäksi Natsi-Saksaa. Toisaalta Suomessa noussut oikeistonationalismi ja siihen liittyvät uudet hyökkäykset ruotsinkieltä vastaan Suomessa huolestuttivat Ruotsia. Vuonna 1935 Suomi kääntyi pois aiemmalta Neuvostoliittoa vastaan suunnatulta ulkopoliittiselta linjaltaan ja otti linjakseen pohjoismaisuuteen keskittyvän puolueettomuuden.<sup>52</sup>

Pohjoismainen sotilaallinen yhteistyö näytti kuitenkin heikkoutensa tapahtumien vyöryessä kohti toista maailmansotaa. Ruotsi hylkäsi Suomen hallituksen pyynnöt interventtiosta Suomen puolella talvisodassa julkisesti. Tämän tavoitteena oli painostaa Suomi suostumaan Neuvostoliiton vaatimuksiin ja hiljentää voimakas kansalaismielipide, joka vaati Suomen auttamista. Tämä kylmäkiskoisuus tuotti huomattavaa katkeruutta Suomessa.<sup>53</sup>

Kun Neuvostoliitto hyökkäsi Suomeen, Ruotsin ulkoministeri Sandler onnistui kuitenkin vakuuttamaan hallituksensa siitä, ettei Ruotsin tulisi julistautua puolueettomaksi. Ruotsin valitsema ”ei-sotaakäyvä” status mahdollisti huomattavan avun Suomelle ilman joutumista sotaan. Sandler meni jopa niinkin pitkälle, että ehdotti puolustusliittoa Suomen kanssa, mutta joutui eroamaan.<sup>54</sup>

---

<sup>51</sup> Ibid.

<sup>52</sup> Agrell, Wilhelm, ”Finis Finlandiae” (Suominen, 2002), ss. 243–244; Jussila, Hentilä & Nevakivi, 1998, ss. 194–195, 199; Lönnroth, Erik, *Den svenska utrikespolitikens historia V – 1919–1939* (Stockholm: Nordstedts, 1959), ss. 183–184; Meinander, Henrik, ”Liittoutumattomuus? Siitä oppineetkin kiistelevät...” (Suominen, 2002), s. 285; Wahlbäck, 1999, s. 140; Wahlbäck, 2011, ss. 165, 182, 197

<sup>53</sup> Ibid.

<sup>54</sup> Ibid.

Ruotsin talvisodassa antaman taloudellisen ja sotilaallisen avun määrää ja merkitystä ei julkisesta keskustelusta päätellen enää täysin ymmärretä Suomessa. Ruotsin antama taloudellinen apu oli ensiarvoisen tärkeää Suomen sotaponnisteluille, ja sisälsi mm. 230 miljoonan Ruotsin kruunun (suuruusluokkana yli puolet Suomen valtion vuoden 1938 budjetista) valtion luoton. Ruotsissa rekrytoitiin yli 12600 vapaaehtoista sotilasta, joista noin 8000 ehti rintamalle Suomeen. Vapaaehtoinen täysin varusteltu ja Ruotsista huollettu vahvennettu hävittäjälentolaivue F 19 otti vastuulleen Pohjois-Suomen ilmapuolustuksen. Siihen kuului 12 hävittäjää (kolmannes Ruotsin ilmavoimien hävittäjävoimasta), neljä pommittajaa ja neljä kuljetuskonetta, jotka kaikki varustettiin suomalaisilla kansallisuustunnuksilla.<sup>55</sup>

Ruotsalaisten valtava solidaarisuus Suomea kohtaan (*“Finlands sak är vår!”*) oli erityisen merkittävää kun otetaan huomioon myös Natsi-Saksan muodostama varsin todellinen uhka Ruotsille. Ruotsi lahjoitti Suomelle 131 000 kivääriä, 132 kenttätynkkiä, 100 ilmatorjuntatynkkiä, 85 panssarintorjuntatynkkiä, suuria määriä ampumatarvikkeita ja kahdeksan lentokonetta. Näin suuren kalustomäärän lähettäminen Ruotsin varikoista Suomeen oli varsin huomattavan riskin ottamista.<sup>56</sup> Marsalkka Mannerheimin puhe ruotsalaisille vapaaehtoisille kuvaa hyvin suomalaisten arvostusta Ruotsin tuelle:

*”Må det vapenbrödrskap vi här knutit vara ägnat att stärka samförståndet och varaktigt närma våra folk till varandra. Finlands känslor av tacksamhet och aktning skola aldrig förblekna. Gud bevare Sverige!”*<sup>57</sup>

Ruotsin kieltäytyminen hyväksymästä liittoutuneiden avustusretkeä Suomeen Ruotsin läpi johti kuitenkin ulkoministeri Tannerin ja ylipäällikkö Mannerheimin syytöksiin Ruotsin epälojalisuudesta. Suomalaiset poliitikot ja ruotsalainen yleisö halusivat uskoa liittoutuneiden hyväntahtoisuuteen. Ruotsin hallitus sen sijaan laski toisin. Se näki aivan oikein retken todellisena tavoitteena olevan Ruotsin rautamalmikenttien valtaaminen, jotta saksalaiset eivät voisi hyödyntää niitä. Liittoutuneiden avustusretken todelliset tavoitteet ovat sittemmin varmistuneet mm. Churchillin muistelmissa, mutta tämä väärinkäsitys elää yhä

---

<sup>55</sup> Wangel, Carl-Axel, et al, *Sveriges militära beredskap 1939–1945* (Köping: Militärhistoriska förlaget, 1982), s. 136; Suominen, Tapani, ”Sveriges hjälp var betydande under vinterkriget”, *Hufvudstadsbladet*, 3.1.2013

<sup>56</sup> Wangel, 1982, s. 136; Suominen, 2013

<sup>57</sup> Mannerheim, Gustaf, puhe ruotsalaisille vapaaehtoisille 26.3.1940

Suomessa. Johtuen tästä ruotsalaisten motiivien väärinymmärryksestä Suomessa on viimeaikaisessa keskustelussa edelleen levitetty kuvaa Ruotsista kylmänä ja epälojaalina Suomelle.<sup>58</sup>

Talvi- ja jatkosodan välisen välirauhan aikana Suomen ja Ruotsin välillä oli pyrkimyksiä, jotka eivät ole hyvin tiedossa nykyisin. Suomalaiset ja ruotsalaiset poliitikot laativat kii-reellisesti erittäin syvälle menevän suunnitelman Suomen ja Ruotsin valtioliitosta, jossa Suomi olisi johtanut puolustusta ja Ruotsi ulkopoliitiikkaa. Suunnitelma olisi kuitenkin vaatinut sekä Moskovan että Berliinin hyväksynnän. Tätä ei saatu, ja suunnitelman toteuttaminen tuli mahdottomaksi. Myöhemmin presidentti Koivisto kutsui tämän liiton estämistä historialliseksi virheeksi Neuvostoliitolta.<sup>59</sup> Tämä on nähty ainoana kertana, jolloin Ruotsi on todellisuudessa ollut valmis jakamaan Suomen kohtalon.<sup>60</sup>

Ruotsalainen sympatia Suomea kohtaan ei ole ulottunut turvatakuisiin. Ruotsin on historiallisesti nähty välttävän kaikkia riskejä. Tätä politiikkaa, jossa Ruotsi on johdonmukaisesti kieltäytynyt antamasta turvakuuita muille valtiolle (Suomelle, myöhemmin Baltian maille) tai suuntaamasta politiikkaansa Venäjää vastaan, on kutsuttu myös ”vuoden 1812 politiikaksi” (Heikki Talvitie). Toisaalta tämän politiikan on nähty menettäneen merkityksensä Suomen itsenäisyyden jälkeen, ja esimerkiksi Ruotsin nykyinen ulkoministeri Carl Bildt on kritisoinut kuvaa varovaisesta Ruotsista. Bildt oli Ruotsin ensimmäinen ulkoministeri, jonka hallitus on konkreettisesti luvannut (sinänsä kyseenalaistettavissa olevat) turvakuuit naapureilleen Ruotsin vuoden 2009 solidaarisuusjulistuksessa. Puolustusliittoa Suomen kanssa on pohdittu Ruotsissa useita kertoja – ensin 1920-luvun alussa, sitten ennen talvisotaa vuonna 1939 ja vakavimmin välirauhan aikana. Pohjoismaista puolustusliittoa suunniteltiin vuosien 1948–1949 aikana, mutta tällä kertaa ilman Suomea. Neuvostoliitto vastusti liittohankkeita johdonmukaisesti.<sup>61</sup>

---

<sup>58</sup> Wahlbäck, 2011, ss. 171–179; Suominen, 2013

<sup>59</sup> Wahlbäck, Krister, *Regeringen och kriget – Ur statsrådets dagböcker 1939-41* (Stockholm: Prisma, 1972), s. 133; Talvitie, 2002, ss. 64–65.

<sup>60</sup> Decemviri, *Sverige-Finland* (Stockholm; AB Seelig & Co, 1941), ss. 1-66; Manninen, Ohto, *Toteutumaton valtioliitto – Suomi ja Ruotsi talvisodan jälkeen* (Kirjayhtymä: Helsinki, 1977); Talvitie, 2002, ss. 64–65; Wahlbäck, 1972, s. 133; Åström, Sverker, ”Realismi ei ole alistuvuutta” (Suominen, 2002), s. 94

<sup>61</sup> Suominen, 2013; Talvitie, 2002, ss. 64-65; Wahlbäck, 1972, s. 133; Åström, 2002, s. 94



Kun toiveet liitosta Ruotsin kanssa kaatuivat vuonna 1941, Suomi kääntyi Saksan suuntaan. Tästä huolimatta yhteensä 1694 ruotsalaista vapaaehtoista taisteli Suomen puolustusvoimissa jatkosodassa. Svenska Frivilligbataljonen (SFB) osallistui taisteluihin Hangon rintamalla vuonna 1941. SFB varustettiin Suomessa, koska Ruotsin valtio ei antanut pataljoonalle aseita. SFB kärsi tappioinaan 27 kaatunutta ja noin 80 haavoittunutta, ja marsalkka Mannerheim kiittikin pataljoonaa sen uhrauksista Suomen puolesta sen Ruotsiin paluun yhteydessä joulukuussa 1941. Myöhempiä vapaaehtoisia koottiin ruotsinkieliseen rykmenttiin kuuluvaan erilliseen komppaniaan, joka osallistui Neuvostoliiton suurhyökkäyksen torjuntaan Tali-Ihantalassa Karjalan Kannaksella kesäkuussa 1944. Komppania kärsi tappioinaan 39 kaatunutta ja 84 haavoittunutta.<sup>62</sup>

Noin 150 ruotsalaisvapaaehtoista palveli muissa taistelutehtävissä puolustusvoimissa. Ruotsalaiset vapaaehtoiset osallistuivat myös merkittäviin tuki- ja huoltotehtäviin. Näihin kuuluu mm. yli 200 lääkäriä, eläinlääkäriä ja sairaanhoitajaa, sekä noin 270 auto- ja panssarivaunumekaanikkoa. Sodan päättyessä puolustusvoimien radiotiedusteluhenkilöstöä ja materiaalia evakuoitiin Ruotsiin operaatio Stella Polariksessa. Ruotsalaisten vapaaehtoisten tuella oli merkittävä rooli sen valtioiden välisen yhteyden luomisessa, joka on jatkunut sodan jälkeenkin.<sup>63</sup> Kuten suomalaisveteraanit lausuivat sodan jälkeen: ”*De frivilliga fyllde med heder sin uppgift och stärkte banden mellan våra länder.*”<sup>64</sup> Ruotsin historiallinen sympatia Suomea kohtaan nähdäänkin merkittävänä tekijänä sekä Suomessa että Ruotsissa.

Ruotsin ja ruotsalaisten tuki Suomelle sodissa palveli tietysti myös Ruotsin omia intressejä. Suomen tukeminen ehkäisi varsin huonoa tilannetta, jossa Ruotsilla olisi ollut raja Neuvostoliiton kanssa Torniojoella ja Ahvenanmerellä. Suomen auttaminen oli siis samalla myös Ruotsin omien etujen ajamista ja reaalipolitiikkaa.

---

<sup>62</sup> Kadettikunta, *Ulkomaalaiset vapaaehtoiset Suomessa*, tietokanta *Veteraanien perintö – Itsenäinen Isänmaa*; Wahlbäck, 2011, s. 227

<sup>63</sup> Ibid.

<sup>64</sup> Kadettikunta, *Svenskspråkiga trupper under fortsättningskriget*, tietokanta *Veteraanien perintö – Itsenäisen Isänmaa*

Toisaalta Suomessa nähdään myös Ruotsin Suomelle sodissa antaman avun historiallista aliarviointia, ja keskustelussa on usein nähty epäilyjä Ruotsin todellisesta halusta auttaa Suomea kriisitilanteessa. Suomalaisessa lehdistössä onkin mm. täysin vakavissaan esitetty, että: ”*Talvisodassa Suomi seiso i omin voimin 105 päivää. Ulkomailta riitti sympatiana ja moraalista tukea, mutta sotilaallista apua ei muilta valtioilta tullut.*”<sup>65</sup> Esimerkiksi puolustusvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Jussi Niinistö on kuvaillut pohjoismaista yhteistyötä ”pilvilinnojen rakentamisena” ja väheksynyt Ruotsin antamaa apua talvisodassa:

”*När det verkligen gäller kan vi genom det nordiska försvarssamarbetet få lika mycket stöd som under vinterkriget’, sade Niinistö. Yles reporter kommenterade: ’Alltså ingenting.’ Niinistö svarade lakoniskt: ’Någonting.’*”<sup>66</sup>

Tutkija Charly Salenius-Pasternak on nähnyt edellä kuvattuun puuttuvaan historialliseen ymmärrykseen liittyviä sitkeitä myyttejä tarkoituksellisesti levitettävän Suomessa. Käytännössä on hänen mukaansa kuitenkin osoitettu, että itsenäistä Suomea on autettu silloin, kun avunanto- tai puolustussopimus on ollut olemassa. Ilman saksalaista apua ja saksalaisjoukkojen panosta ei kesän 1944 torjuntavoitto todennäköisesti olisi onnistunut, vaan Neuvostoliitto olisi miehittänyt Suomen. Todisteena siitä, ettei kriisitilanteessa saada apua muilta valtioilta on myös väitetty, ettei Ruotsi auttanut Suomea talvisodassa. Maiden välillä ei ollut liittosopimusta, ja vaikka Ruotsi ei virallisesti osallistunut sotaan, oli apu kuitenkin varsin merkittävää. Salenius-Pasternak näkeekin Ruotsin avun vähättelyn maamme lähihistorian vääristelynä.<sup>67</sup>

Näistä myyteistä ensimmäinen, että ”Suomi on aina taistellut yksin itsenäisyytensä puolesta, ilman apua” ei edellä mainitun perusteella selvästikään ole historiallisesti todenmukainen väite. Ruotsin tuki ja vapaaehtoiset olivat elintärkeitä Suomelle talvisodassa. Jatko-

---

<sup>65</sup> Honkamaa, Antti, ”Ministerien arvio: Suomi joutuisi pärjäämään sodassa yksin”, *Ilta-Sanomat*, 21.8.2014

<sup>66</sup> Suominen, 2013

<sup>67</sup> Salenius-Pasternak, Charly, ”Alla talar om Nato, men inget händer - Debatten om Natomedlemskap i Finland”, *Frivärld*, helmikuu 2013, s. 10

sodassa 1944 Saksan tuki oli ensiarvoisen tärkeää, kun Neuvostoliittoa estettiin miehittä-  
mästä Suomea. Toinen myytti, että ”Suomi ei voi luottaa ulkomaiseen apuun”, on siis sekin  
virheellinen. Nämä myytit voidaan nähdä esteinä tiivistyvälle puolustusyhteistyölle.<sup>68</sup>

Keskustelusta tulee vaikutelma, ettei myöskään sotien jälkeistä puolustusyhteistyötä tun-  
neta hyvin. Jatkosodan jälkeen Suomi vältti neuvostomiehityksen, mutta yhteistyölle Ruot-  
sin kanssa ei ollut edellytyksiä johtuen venäläisten reaktioiden riskistä. Suomen painosta-  
minen liittymään YVA-sopimukseen vuonna 1948 määritteli käytännössä Suomen turval-  
lisuuspolitiikan ja esti kaiken julkisen turvallisuuspoliittisen spekuloinnin tai tiiviimmän  
sotilasyhteistyön Ruotsin tai muiden länsimaiden kanssa aina kylmän sodan loppuun asti.

Koko kylmän sodan ajan Ruotsi oli – julkisesta puolueettomuuspolitiikastaan ja ajoittain  
hyvinkin kärkkäästi Yhdysvaltoja kritisoivasta retoriikastaan huolimatta – tiukasti osa län-  
tistä blokkia. Ruotsi harjoitti tiivistä salaista yhteistyötä Naton kanssa, ”Naton ei-äänestä-  
vänä jäsenenä”. Neuvostoliitto oli tietoinen tästä, mutta Ruotsin kansa ei. Ruotsin ”puolu-  
eettomuus” suojausi Suomea, sillä neuvostoliittolaiset tiesivät, että Suomen liian kova pai-  
nostaminen olisi ajanut Ruotsin avoimestikin Naton leiriin. Toisaalta yhteistyö Ruotsin  
kanssa oli vaarallista Suomelle. Vuonna 1950 Ruotsin puolustusvoimien ylipäällikkö ken-  
raali Helge Jung puhui julkisesti Neuvostoliiton uhkasta lännelle (Suomi mukaan luettuna),  
ja ilmoitti käsityksensä että Ruotsi ei voisi olla neutraali jos uhka konkretisoituisi. Ruotsin  
pääministeri Tage Erlander haukkui hänet tästä: ”*Jos Suomelle tapahtuu jotain, siitä saa-  
daan kiittää Jungia*”.<sup>69</sup>

1960-luvun alussa Suomen ja Ruotsin puolustusvoimien väliset kontaktit lisääntyivät ja  
muuttuivat vähemmän muodollisiksi. 1970- ja 1980-luvuilla Suomi ja Ruotsi tekivät sa-  
laista yhteistyötä. Tätä tehtiin ensisijaisesti puolustusvoimien komentajien ja muiden kor-  
kea-arvoisten upseereiden säännöllisten tapaamisten muodossa. Tapaamisissa vaihdettiin  
tietoja ja näkemyksiä, mutta myös koordinoitiin epävirallisesti puolustussuunnitelmia Neu-  
vostoliiton hyökkäyksen varalta. Nämä tapaamiset naamioitiin metsästys- tai kalastusmat-  
koiksi siviilivaatteissa, ja ne toteutettiin usein Pohjois-Suomessa tai -Ruotsissa, jolloin niitä

---

<sup>68</sup> Toivonen, Hannu, ”Liittoon Ruotsin kanssa”, *Seura*, 28.2.2014

<sup>69</sup> Agrell, 2002, s. 248

voitiin käyttää myös maastontiedusteluun. Tapaamisiin osallistui usein myös norjalaisia. Norjalle olikin varattu Natossa kontaktivaltion rooli Ruotsin ja Suomen suuntaan. Suomen ja Ruotsin poliittinen johto oli tietoinen tapaamisista, mutta ei virallisesti tiennyt niistä.<sup>70</sup>

Yhteistyöhön kuului myös salattuja yhteyksiä maiden ulko- ja puolustusministeriöiden välillä. Ruotsi valmistautui tukemaan Suomen ilmavoimia varastoimalla kesto säilytyksessä suuria määriä varalla olevia Draken-hävittäjiä, kun taas Suomen ilmavoimat kouluttivat runsaasti ylimääräisiä hävittäjälentäjiä. Salaiseen tiedonvaihtoon Suomen ja Ruotsin välillä kuului mm. tietoja Neuvostoliiton Suomen ja Ruotsin aluevesiin kohdistamista vedenalaisista alueloukkauksista ja Varsovan liiton joukkojen tilanteesta.<sup>71</sup>

Vaikka sotilasyhteydet tiivistyivät kylmän sodan jatkuessa, Ruotsissa vuonna 1973 paljastunut salainen IB-tiedusteluorganisaatio ja sen Neuvostoliittoon kohdistuneet, ajoittain hyvinkin kömpelöt operaatiot Suomesta käsin herättivät kiusaantumista ja epäluuloa Suomen poliittisessa johdossa. Tämä aiheutti maiden suhteisiin huomattavaa kiristymistä. Presidentti Urho Kekkosen reaktio tähän Suomen nolaamiseen ja riskeeraamiseen oli raju – siitä huolimatta, että hänellä muuten oli ilmeisen ystävälliset suhteet Ruotsiin niin avoimessa kuin salaisessakin yhteydenpidossa.<sup>72</sup> Toisaalta joidenkin ruotsalaislähteiden (esim. vakoilutoimintaa tutkineen valiokunnan puheenjohtaja Anders Björck) mukaan presidentti Kekkonen oli todellisuudessa jatkuvasti täysin tietoinen ruotsalaisten Neuvostoliittoa vastaan harjoittamasta vakoilutoiminnasta Suomessa, ja sen paljastumisesta johtunut ”raivostuminen” olisikin ollut pelkkää teatteria.<sup>73</sup>

Kylmän sodan päättyttyä Suomen ja Ruotsin välinen yhteistyö muuttui avoimemmaksi, mutta Ruotsin päätös hakea EU-jäsenyyttä tuli Suomelle ikävänä yllätyksenä, joka pakotti Suomen kiirehtimään jäsenyyden hakua. Maat liittyivät Euroopan Unioniin samanaikaisesti, jolla vältettiin tilanne, jossa Suomi olisi ollut yksin EU:n ja Venäjän välissä. Ruotsin

---

<sup>70</sup> Agrell, 2002, ss. 260–261; Holmström, 2011, ss. 143–188; Talvitie, 2002, ss. 68–69

<sup>71</sup> Ibid.

<sup>72</sup> Suomi, Juhani, *Urho Kekkosen päiväkirjat 3. 1969–74* (Helsinki: Otava, 2003); US State Department, sähke *Finnish President Kekkonen's Visit to Sweden*, 18.3.1974;

<sup>73</sup> STT, ”Kekkonen tiesi ruotsalaisten vakoilutoiminnasta Suomessa”, 4.12.1998

EU-jäsenyyshakemusta koskenut tietokatkos on jäänyt hiertämään Ruotsin ja Suomen välejä. Tämä voidaan nähdä taustaksi nykyiselle epäilykselle Suomessa, että Ruotsi voisi haakea Nato-jäsenyyttä Suomen selän takana (katso luku 5).<sup>74</sup>

Huomattavana kehityksenä julkisessa keskustelussa on taas käyty debattia Suomen ja Ruotsin potentiaalisesta puolustusliitosta. Tämä keskustelu alkoi alkuvuonna 2013, sen jälkeen kun Ruotsin ulkoministeri Carl Bildt ja puolustusministeri Karin Enström esittivät julkisesti Nordefcon ambitiotason nostoa, johon kuuluisi myös aseiden yhteisomistus. Suomen puolustusministeri Carl Haglund suhtautui myönteisesti ruotsalaisministereiden ehdotukseen yhteisestä puolustuskalustosta, mutta näki, että yhteiset aseet edellyttäisivät kuitenkin Suomen ja Ruotsin välistä valtiosopimusta puolustuksen järjestämisestä. Pääministeri Jyrki Katainen totesi tähän, ettei puolustusliitosta puhuminen ole nyt ajankohtaista; *”En tiedä, onko se koskaan ajankohtaista. Mutta nyt kannattaa keskittyä tähän käytännönläheiseen puolustusyhteistyöhön”*. Presidentti Sauli Niinistö näpäytti Haglundia toteamalla: *”Suomalainen tuppaa olemaan sellainen, joka vastaa kun ei kysytä. Ja minusta aina ei tarvitse vastata silloin kun ei kysytä”*. Tämän jälkeen Haglund kiisti ehdottaneensa puolustusliittoa.<sup>75</sup>

Keskustelu mahdollisesta puolustusliitosta on kuitenkin edelleen jatkunut Suomessa aktiivisena. Esimerkkinä tästä entinen ulkoministeri Ilkka Kanerva on todennut, että ruotsalaiset ovat itse jo ottaneet esille järjestelyn valtiosopimustasolla;

*”Jag vill inte utesluta oss från förhandlingar på den nivån. Vi måste vara fördomsfria och modiga i det här fallet. Sverige kan ge oss mervärde, och vi kan ge mervärde åt Sverige.”*<sup>76</sup>

---

<sup>74</sup> *Sveriges Radio*, ”Bildt ja Tuomioja pohtivat Ruotsin ja Suomen suhteita”, 16.1.2012; *YLE*, ”Soini: Ruotsi voi livetä Natoon”, 26.4.2013

<sup>75</sup> Bildt & Enström, 2013; Gustafsson, Lars, ”Försvarssamarbete svårt i praktiken” *YLE Nyheter*, 17.1.2013; Rantala, Jyri, ”Haglund väläyttää Suomen ja Ruotsin puolustussopimusta”, *YLE*, 13.1.2013; Uusivaara, Terhi: ”Katainen: Puolustusliitosta puhuminen ei ole ajankohtaista” *YLE*, 14.1.2013; Uusivaara, Terhi, ”Niinistö puolustusliitto-puheista: Aina ei tarvitse vastata, kun ei kysytä”, *YLE*, 16.1.2013

<sup>76</sup> Richt, Jyrki & Seppänen, Timo, ”Ilkka Kanerva väläyttää puolustusliittoa Ruotsin kanssa”, *YLE*, 11.3.2014

## 4.2 Yhteenveto

Suomen ja Ruotsin välisestä tiivistyneestä puolustusyhteistyöstä käytävässä julkisessa keskustelussa ilmenee useita historiallisia tekijöitä ja monet näistä eroavat Suomen ja Ruotsin välillä. Suomen sotakokemukset selittänevät näitä eroja.

Ruotsin avun merkityksen ymmärryksen puute on merkittävä keskustelussa ilmenevä tekijä Suomessa. Keskusteluun vaikuttavia historiallisia myyttejä levitetään yhä Suomessa.

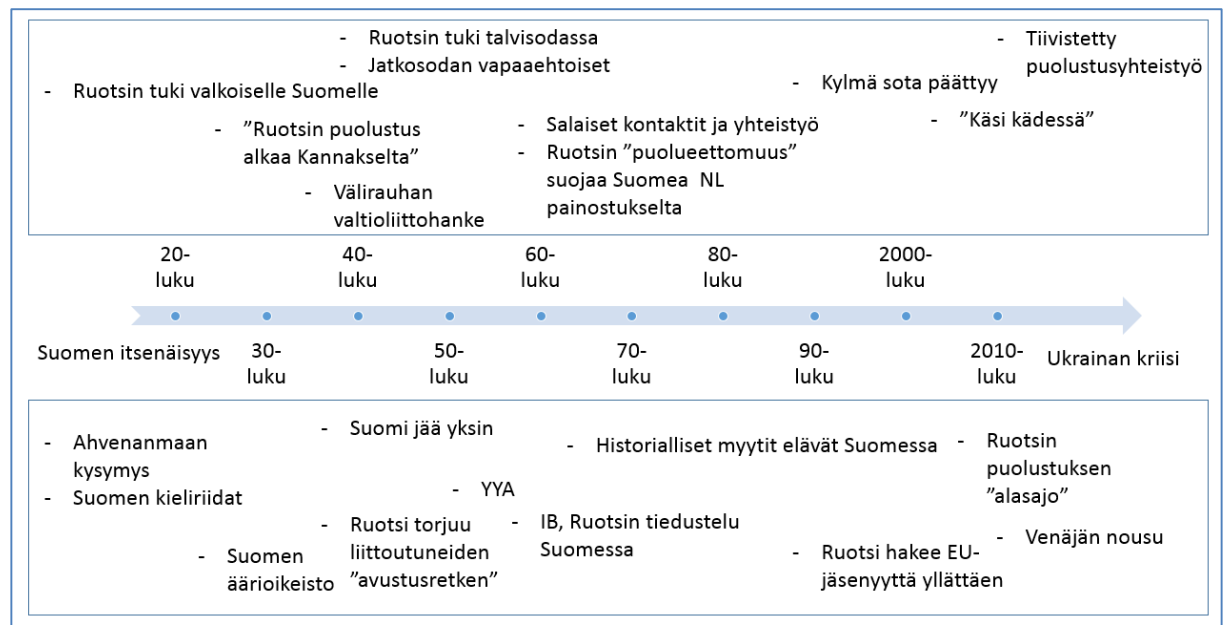
Pyrkimys puolustusyhteistyöhön on 1920-luvusta alkaen ollut johdonmukaista, mikä on luonut luottamusta molemmissa valtioissa (katso luku 7). Yhteistyö on kuitenkin myös ollut riippuvaista konjunktoureista. Yhteistyötä onkin syytely epäselvistä tai ääneen lausuttomista tavoitteista. Suomessa Ruotsi on nähty yleisesti haluttomana ottamaan riskejä, tai jopa epäluotettavana. Tämä voi olla realismiin perustuva näkökulma, koska historiallisesti vaihtelevat mahdollisuudet ja uhkat ovat vaikuttaneet yhteistyöhön, mutta voi myös selittää keskustelussa näkyvää suomalaista epäluuloa ja epäröintiä tiivistetyn puolustusyhteistyön edessä, varsinkin kun aletaan keskustella puolustusliiton mahdollisuudesta.

Perustuen kahden eri ulkoministerin eroihin johtaneisiin ennakkotapauksiin (vuosina 1923 ja 1939) puolustusliiton ehdottaminen Suomen kanssa voidaan nähdä Ruotsissa historiallisesti poliittisena itsemurhana. Tämä näkyy myös nykypäivänä – ministerit molemmissa valtioissa ovat usein olleet varsin tarkkoja korostaessaan, että tiivistetty puolustusyhteistyö ei tarkoita puolustusliittoa turvatakeineen.<sup>77</sup>

Riippuvuus ulkopuolisten mahtien hyväksynnästä on historiallisesti kaatanut pyrkimykset suomalais-ruotsalaisen puolustusliiton luomiseksi ja liittopyrkimykset on kaikki suunnattu samaa uhkaa eli Neuvostoliittoa/Venäjää vastaan. Tämä tekijä näkyy myös nykypäivänä ja poliitikot molemmissa maissa ovatkin korostaneet, ettei tiivistetty puolustusyhteistyö ole suunnattu ketään vastaan.

---

<sup>77</sup> Kts. esim: Enström & Haglund, 2014



**Kuva 3.** Aikajana: Suomen ja Ruotsin puolustusyhteistyön historiallinen tausta.

## 5 POLIITTISET/SOTILAALLISET TEKIJÄT

### 5.1 Analyysi

Suomi ja Ruotsi toteuttavat nykyisin erittäin tiivistä sotilaallista yhteistyötä. Vuodesta 1995 alkaen Suomi ja Ruotsi ovat osallistuneet laajaan sotilaalliseen yhteistyöhön EU:n ja Naton rauhankumppanuuden puitteissa. Vuonna 2011 molemmat valtiot allekirjoittivat Stoltenbergin raporttiin<sup>78</sup> pohjautuvan pohjoismaisen solidaarisuusjulistuksen<sup>79</sup>. Nordefco-toimintojen (katso luku 6) lisäksi Suomi ja Ruotsi osallistuvat usein toistensa harjoitustoimintaan ja integroivat joukkojaan. Esimerkkejä tästä ovat SWEFIN ATU-yhteistyö (Amphibious Task Unit), osallistuminen EU:n pohjoismaisiin taisteluosastoihin, merivoimien harjoitukset, ilmavoimien CBT (Cross Border Training) -harjoitukset ja maiden maanpuolustuskorkeakoulujen esikuntaharjoitukset.<sup>80</sup>

Koulutuksen ja harjoitusten lisäksi Suomen ja Ruotsin kahdenväliseen yhteistoimintaan kuuluu kansallisten tunnistettujen meritilannekuvien vaihtaminen (SUCFIS) ja erittäin laaja yhteistyö kansainvälisessä kriisinhallinnassa.<sup>81</sup> Suomen ja Ruotsin puolustusvoimat ovat käytännössä varsin yhteensopivat johtuen sekä tästä yhteistoiminnan perinteestä että Nato-standardien käytöstä.<sup>82</sup> Molemmat valtiot ovatkin kehittäneet joukkojensa yhteensopivuutta ja niiden laadullista suorituskykyä Naton suunnittelu- ja arviointiprosessin avulla toteuttaneet Nato-arviointeja joukoistaan.

---

<sup>78</sup> Stoltenberg, Thorvald, *Nordic Cooperation on Foreign and Security Policy*, proposals presented to Nordic foreign ministers, Oslo, 9.2.2009

<sup>79</sup> Nordic foreign ministers, *Nordic declaration of Solidarity*, 5.4.2011

<sup>80</sup> Haglund, Carl, puhe Maanpuolustuskurssiyhdistykselle, 16.1.2014

<sup>81</sup> Ibid.

<sup>82</sup> Käytännössä ainoat laajalti kansainvälisesti käytössä olevat sotilasstandardit ovat Naton julkaisemia.



Suomen ja Ruotsin yhteistyön nähdään olevan helppoa ja maiden puolustusvoimien interoperabiliteetin (Nato-yhteensopivuuden) olevan varsin korkealla tasolla.<sup>83</sup> Pohjoismainen yhteistyön nähdään tuottaneen jo hyviä tuloksia erityisesti ilmavoimien CBT-yhteistyön osalta. Keskustelussa on esitetty tarve lisätä yhteistyötä myös muiden puolustushaarojen osalta. Tulevaisuudessa on myös nähty mahdollisuuksia mm. yhteisten koulutus- ja harjoituskeskusten perustamiseen.<sup>84</sup>

Suomen ja Ruotsin puolustusministerit Carl Haglund ja Karin Enström kirjoittivat 13.1.2014 *Dagens Nyheter*-lehdessä, että Suomi ja Ruotsi tiivistävät puolustusyhteistyötään. Ministerit viittasivat yhteistyön tiivistämisen taustalla olevan pitkän yhteisen historian, yhteisen arvomaailman ja yhteisen maantieteen ja siihen liittyvät haasteet, sekä samankaltaisten turvallisuuspoliittisten ratkaisujen. Ministerit ilmoittivat olevansa valmiit avaamaan uusia yhteistyöalueita, joiden avulla parannettaisiin maiden puolustusvoimien edellytyksiä kehittää, ylläpitää ja käyttää sotilaallisia suorituskykyjä. He näkivät tiivistetyn yhteistyön luonnollisena, molempia maita hyödyttävänä askeleena. Ministerit korostivat, että päätöksenteko sotilaallisten suorituskykyjen käytöstä pysyy kansallisena ja että tiivistetty yhteistyö ei merkitse maiden ottavan keskinäisiä puolustusvelvoitteita.<sup>85</sup>

Maiden välisestä tiivistetystä puolustusyhteistyöstä on laadittu keväällä 2014 yhteinen työsuunnitelma, *Action Plan for Deepened Defence Cooperation between Sweden and Finland*. Suunnitelman mukaan yhteistyö tähtää lisääntyneeseen vaikuttavuuteen ja tehokkuuteen resurssien yhteiskäytön, lisätyn interoperabiliteetin ja yhteisistä haasteista käydyn läheisemmän dialogin kautta. Yhteistyö on suunnitelman mukaan rajoitettu koskemaan vain rauhan aikaa.<sup>86</sup> Suomen ja Ruotsin välisen tiivistetyn puolustusyhteistyön tavoitteet on siis

---

<sup>83</sup> Haglund, puhe Maanpuolustuskurssiyhdistykselle, 2014

<sup>84</sup> Forss, Stefan, ”Finska synpunkter på försvarsdebatten”, *Royal Swedish Academy of War Sciences*, lokakuu 2013

<sup>85</sup> Enström & Haglund, 2014

<sup>86</sup> Government of Sweden & Finnish Defence Ministry, *Action Plan for Deepened Defence Cooperation between Sweden and Finland*, 6.5.2014

muotoiltu hallitusten välillä, vaikka niistä edelleen käydään julkisuudessa tiivistä keskustelua, jossa mm. edellä mainittu rajoitus on kyseenalaistettu.<sup>87</sup>

Puolustusministeri Carl Haglundin mukaan yhteistyö sisältää pitkän aikavälin tavoitteen tiivistää yhteistyötä maiden puolustusvoimien kehittämisessä. Tämä helpottaa ja yksinkertaistaa puolustusvoimien välisen yhteistoiminnan käytännön toteuttamista sekä ”tietyissä kysymyksissä” yhteen sovittaa sotilaallisten suorituskykyjen käyttöä. Haglundin mukaan Suomi ja Ruotsi ovat valmiita avaamaan uusia yhteistyön alueita parantaakseen puolustusvoimien mahdollisuuksia kehittää, ylläpitää ja käyttää sotilaallisia suorituskykyjä. Tämä lisää toisaalta mahdollisuuksia panostaa kansainväliseen kriisinhallintaan mutta myös osataan vahvistaa turvallisuutta ja sotilaallista suorituskykyä molemmissa maissa. Kansallinen päätöksentekovalta koskien sotilaallisia suorituskykyjä säilytetään kuitenkin jatkossakin: ”*Kuljemme siis käsi kädessä, mutta ilman puolustusvelvoitteita.*”<sup>88</sup>

Ulkoministeri Erkki Tuomioja kommentoi tiivistyvää puolustusyhteistyötä kesäkuussa 2014, todeten, että kysymys ei ole siitä, että lähdettäisiin rakentamaan puolustusliittoa, vaan käytännönläheisestä yhteistyöstä harjoitus-, koulutus- ja valvontatehtävissä, kriisinhallinnassa, hankinnoissa ja ehkä joissakin suunnitteluasioissa. Tämä voi vähitellen johtaa siihen, että tarvitaan sopimuksia esimerkiksi siitä, miten tehdyt yhteishankinnat olisivat käytössä kriisitilanteessa. Tuomiojan mukaan tämä voi mahdollisesti 10–20 vuoden kuluttua johtaa syvempään sitoumukseen, mikäli siihen ollaan valmiita. Tuomioja korosti kuitenkin, että ”*sellaista ei voi eikä pidä ottaa tavoitteeksi, vaan se voi olla sitten joskus lopputulema ilman, että siihen olisi mitään tarvetta nyt pyrkiä.*”<sup>89</sup>

Haglund on kuitenkin todennut myös, etteivät mahdolliset puolustusvelvoitteet ole myöhemmin poissuljettuja. Nyt syvennetään rauhan ajan puolustusyhteistyötä, joka tulee jat-

---

<sup>87</sup> Kts. esim: Järvenpää, Pauli & Johansson, Mats, ”Puolustusyhteistyöstä on etua Suomelle ja Ruotsille”, *Helsingin Sanomat*, 4.6.2014

<sup>88</sup> Haglund, puhe Maanpuolustuskurssiyhdistykselle, 2014

<sup>89</sup> Liimatta, Hannu, ”Voimapolitiikalla ei ole tulevaisuutta – ulkoministeri Erkki Tuomiojan haastattelu”, *Kylkirauta*, 2/2014, 17.6.2014

kossa näyttämään mitä edellytyksiä maiden väliseen sitoutumiseen toistensa puolustamiseksi on. Tässä vaiheessa työskennellään yhteistyön käytännöllisten edellytysten luomiseksi, mutta kyseessä on poliittinen valinta, jota Haglund ei omalta osaltaan sulje pois.<sup>90</sup>

Maiden välillä 6.5.2014 allekirjoitettu Suomen ja Ruotsin rauhan ajan puolustusyhteistyön tiivistämiseen tähtäävä työsuunnitelma<sup>91</sup> sisälsi tavoitteita yhdeksällä potentiaalisella yhteistyöalueella, joilla yhdessä etenemällä voidaan saavuttaa molempia maita hyödyttäviä tuloksia. Laaditun kartoituksen pohjalta molempien maiden puolustusvoimat ovat saaneet toimeksiannon syventyä näihin kaikki eri puolustushaarat kattaviin yhteistyöalueisiin ja laatia vuoden 2015 alussa konkreettinen esitys siitä, miten yhteistyötä eri osa-alueilla voidaan tiivistää. Haglund on toistuvasti korostanut, että suunnitelma käsittelee vain rauhan ajan puolustusyhteistyötä eikä tähtää keskustelussa aika ajoin esille nostettuun valtiosopimukseen tai puolustusliittoon.<sup>92</sup>

Ajatus Suomen ja Ruotsin välisestä puolustusliitosta on usein nähty epärealistisena suomalaisessa keskustelussa:

*”Näinkin huonon idean esillenousu kertoo kuinka pitkälti Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen keskustelu on ruotsittunutta: jok’ikinen turvallisuuspoliittinen vaihtoehto Suomelle on tavalla tai toisella sidottu tai riippuvainen siitä, mitä länsinaapurimme tekee. ... Yhteistyö on toki kivaa ja joskus hyödyllistäkin, mutta sen ei pitäisi antaa olettaa, että Tukholmassa suhtaudutaan samalla tavalla ideaan kun Helsingissäkin.”<sup>93</sup>*

Puolustusvoimain komentaja Ari Puheloinen on kommentoinut Suomen linjaa seuraavasti: *”Poikkeusolojen operatiivisessa suunnittelussa puolustusvoimat ei laske minkään kansainvälisen avun varaan, ellei siitä ole sovittu. Piste!”<sup>94</sup>*

---

<sup>90</sup> Sirén, Stina, ”Försvarsallians med Sverige gillas”, *YLE*, 23.3.2014

<sup>91</sup> Government of Sweden & Finnish Defence Ministry, 2014

<sup>92</sup> Haglund, Carl, puhe Suurlähettiläspäivillä, 25.8.2014

<sup>93</sup> *The Ulkopolitist, Ruotsi Natoon mutta Suomi ei*, 25.3.2014

<sup>94</sup> *Helsingin Sanomat*, ”IL: Puheloinen hillitsee odotuksia puolustuksen Ruotsi-yhteistyöstä”, 10.5.2014

Toisaalta, esimerkiksi tutkija Charly Saloniuss-Pasternak on ottanut esille argumentin, että Nordefcon sekä Suomen ja Ruotsin kahdenvälisen yhteistyön tarjoamien hyötyjen avaaminen tarkastelemalla vain budjettivaikutuksia tai kansallisen puolustuksen suorituskykyä on vaikeaa. Hän pitää yhteistyötä, joka ei perustu valtio- tai liittolaissopimukseen, kriisi- tai sodan ajan tilanteen kannalta vähämerkityksellisenä. Suomen ja Ruotsin kahdenvälisen yhteistyö voisi kuitenkin olla varsin hyödyllistä, sillä se voisi toimia pidäkkeenä osoittamalla potentiaaliselle vastustajalle sotilaallisen voiman käytöstä koituvien kustannusten olevan merkittävästi korkeammat kuin siitä saatavan hyödyn.<sup>95</sup>

Ruotsalaisessa keskustelussa on myös ajoittain otettu voimakkaastikin kantaa puolustusliiton puolesta, ja ehdotettu liittoa, johon kuuluisi yhteinen puolustussuunnittelu ja sotilaallisten ja siviilivoimavarojen yhteinen käyttö sodan, kriisien tai katastrofien aikana:

*”Ett så djupt och omfattande samarbete skulle stärka vår säkerhet ömsesidigt. Finska stridsflygplan skulle kunna ha undandragna baser i Sverige och vår flotta skulle kunna uppträda i finsk skärgård, för att ta ett par exempel. Ländernas strategiska djup och därmed uthållighet skulle öka fördelaktigt. En vinna-vinna-lösning.”<sup>96</sup>*

Maantieteellinen läheisyys Venäjän (Neuvostoliiton) kanssa on historiallisesti vaikuttanut Suomen ulkopoliittikkaan enemmän kuin Ruotsin. Tästä johtuvat maiden väliset erot näkemyksissä alueellisen puolustuksen merkityksestä vaikuttavat keskusteluun tiivistyvästä puolustusyhteistyöstä. Vaikuttaa siltä, ettei puolustus ollut kylmän sodan jälkeen Ruotsissa poliittisesti tärkeä teema, kunnes keskustelu aiheesta huomattavasti kiihtyi tässä tutkimuksessa käytetyn primääriaineiston keräämisen alun aikoihin. Suomessa puolustus on sen sijaan pysynyt merkittävänä teemana historiasta ja Venäjän maantieteellisestä läheisyydestä

---

<sup>95</sup> Saloniuss-Pasternak, Charly, ”Yhteistyö kansallisen puolustuksen voimanlähteenä”, *Kylkirauta* 2/2014, 17.6.2014

<sup>96</sup> Bergqvist, Carl, Wiklund, Niklas & Wiktorin, Johan, ”Stärk vår försvarsformåga i förbund med Finland”, *Dagens Nyheter*, 24.8.2014. Kyseessä on Ruotsin kolmen luetuimman turpo-bloggaajan yhteinen kannanotto. Majuri Bergqvist bloggaa puolustuspolitiikasta pseudonyymillä ”Wiseman”, kapteeniluutnantti Wiklund pseudonyymillä ”Skipper” ja toimitusjohtaja Wiktorin on Ruotsin Kuninkaallisen Sotatieteellisen Akatemian jäsen, *Dagens Industri*-lehden kolumnisti ja blogin *Försvar & Säkerhet* päätoimittaja.

johtuen. Tämä voi liittyä siihen, että Suomessa on jatkettu asevelvollisuusjärjestelmän käyttöä, kun taas Ruotsissa on siirrytty ammattiarmeijaan.<sup>97</sup>

Toisaalta maanpuolustusasioiden voidaan nähdä olevan yleisestikin merkityksellisempiä Suomessa, mikä näkyy korkeampana suhteellisena puolustusbudjettina (1,5% bruttokansantuotteesta vuonna 2012) ja laajempaan osallistumiseen keskusteluun, kun taas Ruotsissa puolustusasiat on nähty vähemmän tärkeinä, mikä näkyy sekä suhteellisessa puolustusbudjetissa (1,2% bruttokansantuotteesta vuonna 2012) ja suppeampana osallistumisena keskusteluun, joka on rajoittunut pääsääntöisesti asiantuntijoihin, puolustuspolitiikkaan erikoistuneihin journalisteihin ja poliittisten puolueiden erikseen nimettyihin edustajiin.<sup>98</sup>

Puolustuksen merkitystä on Ruotsissa vähätelty lähivuosina aivan valtakunnan ylintä johtoa myöten:

*”Försvaret är ett särintresse, sade statsminister Fredrik Reinfeldt när han för första gången kommenterade de senaste veckornas försvarsdebatt. Statsministern kallade debatten märklig och sade att det inte finns något militärt hot mot Sverige i dag som motiverar ett territoriellt täckande försvar.”<sup>99</sup>*

Puolustusasioiden poliittinen merkitys on Ruotsissa kuitenkin kasvanut huomattavasti syksyn 2014 parlamenttivaalien lähestyessä. Keskustelu on lisäksi kiihtynyt molemmissa maissa johtuen viimeaikaisista tapahtumista, joihin kuuluu Venäjän suorittama Krimin niemimaan valtaus alkuvuonna 2014.

Suomi ja Ruotsi ovat EU-jäseninä poliittisesti liittoutuneita ja niiden välisiin suhteisiin liittyy myös joitakin tukimekanismeja kriisitilanteissa. Näihin kuuluvat Lissabonin sopimus ja Pohjoismainen solidaarisuusjulistus, joita ei kuitenkaan pidetä kovin merkityksellisinä Suomessa. Ruotsin vuoden 2009 yksipuolinen solidaarisuusjulistus nähdään myös yhtenä tekijänä, mutta sen arvo on kyseenalainen. Suomessa on esitetty laajoja epäilyksiä Ruotsin

---

<sup>97</sup> Doeser, Petersson & Westberg, 2012, ss. 200–201; Stenberg, Ewa, ”Försvaret på väg bli en viktig fråga i valet”, *Dagens Nyheter*, 4.3.2014; Myyry, Liisa, *Käsityksiä maanpuolustustahdosta ja siihen vaikuttavista tekijöistä*, Puolustusministeriö, 2009

<sup>98</sup> Ibid.

<sup>99</sup> Stenberg, Ewa, ”Reinfeldt: Försvaret är ett särintresse”, *Dagens Nyheter*, 29.1.2013

todellisista kyvyistä auttaa kriisitilanteessa uhattua naapuriaan. Käynnissä olevat puolustusreformit ovat vaikuttaneet molempien valtioiden puolustuksen suorituskykyihin. Suomessa vuonna 2012 alkanut puolustusvoimauudistus on sisältänyt kantahenkilökunnan määrän vähentämisen ja sodan ajan joukkojen vahvuuden merkittävän pienentämisen 230 000 sotilaaseen, pääosin nykyiset suorituskyvyt säilyttäen. Asevelvollisuus on puolustuksen perusratkaisu.<sup>100</sup>

Ruotsi on kylmän sodan jälkeen toteuttanut huomattavia puolustuksensa leikkauksia, jotka voidaan nähdä suorituskyvyn merkittävänä heikennyksenä. Vuodesta 1996 alkaen Ruotsi on pienentänyt asevoimiaan huomattavasti, ja vuoden 2009 puolustuspäätöksen tuloksena se on priorisoinut puolustusvoimien ensisijaiseksi tehtäväksi kansainvälisen kriisinhallinnan. Tähän liittyi myös asevelvollisuuden lopettaminen toistaiseksi, mikä voidaan nähdä merkittävimpana muutoksena Ruotsin puolustukselle toisen maailmansodan jälkeen. Vuonna 2013 Ruotsin puolustusvoimien sodan ajan vahvuus oli noin 20 000 sotilasta, jonka tukena paikallispuolustuksesta vastaava *Hemvärnet* noin 22 000 sotilaan vahvuudella. Vuosien 2013 ja 2014 aikana Ruotsin puolustuksen painopistettä on selvästi siirretty ulkomaan kriisinhallinnasta takaisin kotimaan puolustukseen ja mm. aloitettu uudestaan jo täysin lopetettu operatiivinen puolustussuunnittelu.<sup>101</sup>

Suomalaiset näkemykset Ruotsin vähentyneistä sotilaallisista kyvyistä ovatkin yksi merkittävä keskusteluun vaikuttava tekijä. Ruotsia on käsitelty jopa epävakauden lähteenä Itämeren alueella. Tämä voidaan nähdä historiallisesti varsin yllättävänä kehityksenä: *"Ett land som i århundraden har bidragit till regional stabilitet har på mindre än ett decennium gått till att vara en konsument av säkerhet."*<sup>102</sup> Tutkija Charly Salenius-Pasternakin mukaan kylmän sodan aikana Ruotsin virallisesti ylläpitämä puolueettomuus ja erittäin suorituskykyiset puolustusvoimat vaikuttivat Itämeren alueeseen tasapainottavasti. Ruotsin tuki

---

<sup>100</sup> Rydell & Forss, 2012, s. 101; Stenberg, 2014

<sup>101</sup> Ibid.

<sup>102</sup> Bergqvist, Carl, *Från finsk kritik mot ett inkapabelt svenskt försvar*, 29.11.2013

Baltian maille 1990-luvulla edisti edelleen alueen vakautta. Nyt tilanne on kuitenkin muuttunut huomattavasti, sillä Ruotsin julistetun turvallisuuspolitiikan ja sotilaallisten kykyjen välinen kuilu on kasvanut.<sup>103</sup>

Ruotsin käynnissä oleva puolustusvoimauudistus nähdään kroonisesti alirahoitettuna, eikä Ruotsilla enää nähdäkään olevan kykyä puolustaa itseään ja aluevesiään Itämerellä. Tämä on johtanut keskusteluihin turvallisuustyhjiöstä Itämeren alueella ja aiheuttanut kiivasta julkista debattia Ruotsin puolustuspolitiikasta. Itämeren valtioiden nähdään olevan tietoisia Ruotsin voimakkaasta poliittisesta sitoumuksesta solidaarisuusjulistuksessaan sen varalta, että Ruotsin naapuria uhattaisiin. Ne ovat toisaalta myös tietoisia siitä, että Ruotsilla on varsin vähäinen sotilaallinen kyky lähettää voimaa ulkomaille eskaloituvassa alueellisessä kriisissä. Tämä Ruotsin politiikan ja voimavarojen välinen ristiriita on selvästi yksi tekijä keskustelussa.<sup>104</sup>

Sotilaallisten suorituskykyjen vertailut ja laskelmat ovat myös keskusteluun vaikuttava tekijä. Ruotsin puolustusvoimien yli-insinööri Helge Löfstedt on analysoinut Puolan, Ruotsin ja Suomen operatiivisia suorituskykyjä. Hän päätyi vuonna 2013 tulokseen, että Ruotsin (paperilla huomattavasti Suomeen verrattuna ylivoimaiset) suorituskyvyt ovatkin heikomat kuin Suomella, kun huomioidaan sotilaallinen maantiede ja neljän eri skenaarion dynamiikat. Näissä skenaarioissa kuvattiin maiden pääkaupunkien puolustusta, meri- ja ilmasaartoa, hyökkäys eristetyille saarelle, kuten Gotlantiin, ja hyökkäystä odottamattomasta suunnasta. Tämä on merkittävä muutos kylmän sodan paradigmaan, jossa Ruotsi oli sotilaallisesti Suomen isovelji. Suomalaisessa keskustelussa on myös ollut mukana laskelmia Suomen ja Ruotsin puolustusvoimien yhteenlasketuista voimista Venäjän uhkaa ehkäisevänä pidäkkeenä, mikä onkin nähty yhtenä perusteluna mahdolliselle puolustusliitolle.<sup>105</sup>

---

<sup>103</sup> Salenius-Pasternak, Charly, *Will Sweden become a net consumer of security – or will Svea wake up and seek to assume its traditional role as a stabilizing power in the Baltic Sea?*, FIIA Comment, 29.11.2013, s.

1

<sup>104</sup> Ibid.

<sup>105</sup> Löfstedt, Helge, ”Säkerhetspolitisk underskott? En jämförelse Sverige-Finland-Polen” *Kungliga Krigsvetenskapsakademiens Handlingar och Tidskrift*, nr 2, 2013, s. 57; Hakala, Pekka, ”Tällainen olisi Suomen ja Ruotsin puolustusliitto”, *Helsingin Sanomat*, 17.1.2014

Potentiaalisen puolustusliiton sotilaallinen merkitys olisi huomattava. Esimerkiksi tutkija ja entinen Suomen Afganistanin-suurlähettiläs Pauli Järvenpää ja ruotsalainen Frivärld-ajatushautomon perustaja ja entinen kansanedustaja Mats Johansson ovat todenneet, että Suomen ja Ruotsin puolustusyhteistyössä on järkeä, sillä maissa on yhteensä yli 14 miljoonaa asukasta, ja puolustuksen vuosittaiset määrärahat ovat yhteensä yli 7,5 miljardia Euroa. Maiden laivastot ovat moderneja, ja Ruotsilla on Itämeren vaikeisiin oloihin räätälöityjä sukellusveneitä. Suomen ja Ruotsin ilmavoimilla on yhteensä yli 160 nykyaikaisin ohjuksin varustettua torjuntahävittäjää (Ruotsilla JAS Gripen ja Suomella F-18 Hornet -kalusto). He toteavat, että Ruotsin maavoimien tilanne ei ole kehuttava, sillä Ruotsi on päättänyt ajaa alas Euroopan mittasuhteissakin kovan puolustuksensa.<sup>106</sup>

Toisaalta Suomen laaja, tulevaisuudessa noin 240 000 sotilasta käsittävä reserviläisarmeija, jolla on tukenaan läntisen Euroopan suurin ja vahvin kenttätukikunta, kompensoi tätä, ja yhteisen uskottavan puolustuksen rakentamiseksi olisi olemassa elementtejä:

*”Ministereiden allekirjoittamaan työsuunnitelmaan on erikseen kirjattu, että yhteistyö koskee vain rauhan aikaa. Miksi kädet halutaan sitoa ennakkoon tällaisella rajoituksella? ... Kynnys käyttää sotilaallista voimaa tai sillä uhkaamista Suomea tai Ruotsia vastaan olisi tavattoman paljon korkeampi, jos maamme olisivat yhdistäneet voimansa.”<sup>107</sup>*

Potentiaalinen Nato-jäsenyys on merkittävä keskusteluun vaikuttava tekijä. Tiivistyneen suomalais-ruotsalaisen puolustusyhteistyön rooliksi nähdään vaihtelevasti joko lisäarvo tulevalle Nato-jäsenyydelle, parempi vaihtoehto jäsenyydelle tai helpommin saavutettava väliaskel ennen Nato-jäsenyyttä. Esimerkiksi *Åbo Underrättelser*-lehden päätoimittaja Pär Landorin mukaan mahdollinen puolustusliitto Ruotsin kanssa ei suinkaan korvaisi Natoa, mutta olisi jo huomattavasti vahvempi ”vakuutus” kuin pelkkä kansallinen puolustus. Liittyminen Natoon yhdessä nähdään myös vähemmän riskialttiina suhteessa Venäjään kuin liittyminen yksin.<sup>108</sup>

---

<sup>106</sup> Järvenpää & Johansson, 2014

<sup>107</sup> Ibid.

<sup>108</sup> Landor, Pär, ”Dags att syna Sverige-kortet”, *Åbo Underrättelser*, 26.8.2014



Mahdollinen Nato-jäsenyys näkyy myös suomalaisissa näkemyksissä Ruotsin turvallisuuspolitiikan muutoksista. Esimerkiksi tutkija Salenius-Pasternak näkee, että Ruotsissa ”riehunut” puolustuskeskustelu on johtanut maan puolustuspolitiikan aiempien kulmakivien murenemiseen, ja Suomen tulisikin valmistautua siihen mahdollisuuteen, että Ruotsi tekee hyvinkin nopeita muutoksia turvallisuuspolitiikassaan.<sup>109</sup> Kansalaismielipide onkin liittoutumisen suhteen muuttunut Ruotsissa viime vuosina. Esimerkiksi Mashall-säätiön toteuttamissa Transatlantic Trends-kyselyissä Ruotsin Nato-jäsenyyttä kannatti vuonna 2012 24%, vuonna 2013 36% ja vuonna 2014 39% vastaajista.<sup>110</sup>

Suomalaisia epäilyjä Ruotsin mahdollisuudesta hakea Nato-jäsenyyttä ilman Suomen informointia on lievitetty Suomen ja Ruotsin pääministerien Jyrki Katainen ja Fredrik Reinfeldt välisillä julkisella yhteisymmärryksellä informoida toisiaan mahdollisista turvallisuuspoliittisista muutoksista, mikäli Nato-jäsenyyden hakeminen tulisi ajankohtaiseksi. Ruotsin hallitus on käytännössä asettanut Ruotsin Nato-jäsenyyden ehdoksi Suomen liittymisen. Paradoksaalisesti mutta mahdollisesti heijastaen asenteellisia tekijöitä (katso luku 7), mielipidetutkimuksissa Suomessa Nato-jäsenyyden vastustus kasvoi, kun kysyttiin mielipidettä jäsenyydestä tilanteessa, jossa Ruotsi jo olisi jäsen. Tästä huolimatta yleinen konsensus Suomessa vaikuttaa olevan, että Ruotsin jäsenyys Natossa vaikuttaisi huomattavasti Suomeen ja voisi hyvin johtaa Suomen nopeaan jäsenyyteen, jotta vältettäisiin jääminen yksin Naton ja Venäjän väliin.<sup>111</sup>

---

<sup>109</sup> Salenius-Pasternak, Charly, *Swedish defence illusions are crumbling: The changes in Swedish defence policy necessitate a debate about NATO prior to the Finnish parliamentary elections in 2015*, FIIA Comment, 3.3.2013, s. 1

<sup>110</sup> German Marshall Fund of the United States, *Transatlantic Trends 2014, Country Profiles: Sweden 2014*

<sup>111</sup> Haglund, puhe Maanpuolustuskurssiyhdistykselle, 2014; Lindqvist, Matts, ”Finland och Sverige är låsta i Natofrågan”, *Hufvudstadsbladet*, 16.3.2014; Lindqvist, Matts, ”Reinfeldt: Sverige smiter inte in i Nato utan Finlands vetskap”, *Hufvudstadsbladet*, 16.5.2013; Niemi, Kaius, ”Suomen suhde Natoon voi edetä Ruotsin kautta”, *Helsingin Sanomat*, 16.3.2014; O’Dwyer, Gerard, ”Finland & Sweden Eye 'Special' Defense Partnership”, *Defense News*, 24.1.2014; *YLE*, ”Soini: Ruotsi voi livetä Natoon”, 26.4.2013; *YLE*, ”Survey: Finns wary of following Sweden into NATO”, 14.6.2013

Ruotsin päätöksen liittyä Naton NRF (NATO Response Force) reservijoukkopooliin vuonna 2013 nähtiin avaavan uusia yhteistyön mahdollisuuksia Suomessa, joka on osallistunut NRF reservijoukkopooliin jo vuodesta 2008. Maiden välinen sitoutuminen ”käsi kädessä kulkemiseen” on toisaalta myös Nato-jäsenyyttä jarruttava tekijä. Tämä tarkoittaa, että Suomen ja Ruotsin koettu tai julkisesti lausuttu yhteys on sekä Nato-jäsenyyttä edistävä, että sitä estävä tekijä.<sup>112</sup>

Julkinen mielipide on luonnollisesti merkittävä poliittinen voima keskustelussa. Viimeisimmät mielipidetutkimukset näyttävät, että kansalaismielipide Suomessa suhtautuu todella myönteisesti pohjoismaiseen puolustusyhteistyöhön; 93% vastaajista kannattaa ja vain 4% vastustaa. Sama koskee Suomen sotilaallista yhteistyötä EU:ssa; 84% vastaajista kannattaa ja vain 13% vastustaa. Vastaavat mielipidetutkimukset Ruotsissa ovat näyttäneet jakautuvampaa suhtautumista. Viimeisimmissä tutkimuksissa EU:n alueelliseen puolustukseen liittyvää yhteistyötä kannattaa vastaajista 29% ja vastustaa 26%. Ruotsalaisiin tutkimuksiin ei toistaiseksi ole kuulunut kysymyksiä pohjoismaisesta puolustusyhteistyöstä tai kahdenvälisestä puolustusyhteistyöstä Suomen kanssa.<sup>113</sup> Tästä voidaan spekuloida, että yhteistyön merkitys ei ehkä ole Ruotsille niin tärkeää kuin Suomelle.

Useat näkyvät suomalaispoliitikot, joihin kuuluvat mm. puolustuksen parlamentaarisen selvitysryhmän puheenjohtaja Ilkka Kanerva ja ulkoasiainvaliokunnan varapuheenjohtaja Pertti Salolainen, ovat esittäneet puolustusliittoa Ruotsin kanssa. Mahdollisuuksia tiivistettyyn puolustusyhteistyöhön on selvitetty, ja Suomen puolustusministeri Haglund on todennut, että hän suhtautuu erittäin myönteisesti Ruotsin kanssa tehtävään yhteistyöhön, mutta tällä hetkellä kyse on kuitenkin vain rauhanajan yhteistyöstä. Haglundin mukaan valtiosopimustasoinen puolustusliitto, kuten Nato-jäsenyyskin, vaatisi laajemman keskustelun.<sup>114</sup>

Suomessa kansalaismielipide kannattaa puolustusliittoa Ruotsin kanssa. Viimeisimmässä kyselytutkimuksessa 54% vastaajista kannatti kahdenvälistä puolustusliittoa Ruotsin

---

<sup>112</sup> Ibid.

<sup>113</sup> Haglund, puhe Maanpuolustuskurssiyhdistykselle, 2014; MSB, 2014, s. 20; MTS, *The opinions of Finns about the foreign, security and defence policy of Finland (2013)*, joulukuu 2013, s. 6

<sup>114</sup> Sirén, 2014; *Uusi Suomi*, ”Ruotsi kaatuisi päivissä, suomalainen tahtoo auttaa”, 1.1.2014; Östman, Johanna, ”Haglund arvostelee eduskunnan Nato-keskustelua”, *YLE*, 15.3.2014

kanssa, kun taas 36% vastusti ajatusta. Sotilaallinen yhteistyö Ruotsin kanssa nähdään luonnollisena, ja sen voidaan julkisen mielipiteen valossa sanoa olevan täysin poliittisesti riskitöntä Suomessa.<sup>115</sup> Vastaavaa kansalaismielipidettä Ruotsissa koskien puolustusliittoa Suomen kanssa ei ole tutkittu julkisesti.

Mahdollisen liittolaisen uskottavuus ja luotettavuus ovat merkittäviä tekijöitä keskustelussa. Näiden lisäksi on muitakin syitä, jotka ehkäisevät puolustusliiton syntymistä. Näihin kuuluu riski ajautua mukaan konflikteihin, jotka olisi muuten voitu välttää, tai että liittolainen alkaisi toteuttaa konfrontatiivista politiikkaa, joka saattaisi laukaista molempiin valtioihin kohdistuvia vastatoimia. Potentiaalisessa laillisestikin sitovassa puolustusliitossa olennaista onkin liiton mekanismit ja niiden automaatio, eli koska ja miten turvallisuustakeet aktivoituisivat ja miten paljon harkintavaltaa liittoutuneilla valtioilla tässä on. Keskeinen kysymys on: olisiko liittolaisen mahdollista olla auttamatta? Tämä tarkoittaa sitä, että päätös luovuttaa kansallista päätösvaltaa allekirjoittamalla liittosopimus ei ole kevyt päätös.

Keskustelussa näkyikin selvää vastarintaa sitovia turvatakeita vastaan, vaikka ne näyttäisivätkin loogiselta askeleelta tiivistetyssä puolustusyhteistyössä. Ruotsin yksipuolinen solidaarisuusjulistus näyttääkin herättäneen historiallisia pelkoja Suomessa. Maiden välisen solidaarisuusjulistuksen konkreettisemmassa pohdinnassa maiden erilaiset puolustusratkaisut ovat olleet esteenä Suomen, Ruotsin ja muiden pohjoismaiden välisten sitovien turvallisuustakeiden löytymiselle. Suomen näkemys on ollut, että erilliset pohjoismaiset turvatakuut eivät ole sellaisenaan luotettavia. Suomelle erittäin vaikea tilanne olisi joutua asemaan, jossa pohjoismaat jäisivät suurvaltojen välisessä konfliktissa yksin sitoumuksineen keskinäiseen solidaarisuuteen.<sup>116</sup>

---

<sup>115</sup> Sirén, 2014

<sup>116</sup> Forss, Stefan; Kiianlinna, Lauri; Inkinen, Pertti & Hult, Heikki, *The Development of Russian Military Policy and Finland*, Department of Strategic and Defence Studies, National Defence University, Helsinki, maaliskuu 2013

Keskinäiset turvallisuustakeet ovat vaikea aihe myös Ruotsissa. Esimerkiksi *Svenska Dagbladetin* puolustusasioihin erikoistunut toimittaja Mikael Holmström on todennut, että puolustusliitto sisältäisi varsin laajat velvoitteet maiden välillä, ”ei siis vain hyvällä säällä, vaan myös myrskyissä”.<sup>117</sup> Maiden erilaiset puolustusratkaisut nähdään haasteena:

*”Redan en finsk-svensk gemensam incidentberedskap är ju som finske försvarsmistern Carl Haglund sade ”en otroligt stor politisk fråga”. Frågan är väl också om Finland är intresserat av en försvarsallians med Sverige. De militära olikheterna är stora - de har ju upprätthållit ett territoriellt försvar medan Sverige avvecklat i stort sett allt detta för att satsa på fredsinsatser i koalitioner med andra långt borta.”*<sup>118</sup>

Suomalaisessa keskustelussa on näkynyt merkittävää skeptisyyttä, johon on myös kuulunut Ruotsin avustumahdollisuuksien vähättely (joka voi heijastella luvussa 4 käsitellyjä historiallisia myyttejä). Esimerkiksi puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Jussi Niinistö on kommentoinut Suomen olevan ”*ottolapsi pohjoismaisessa perheessä*”.<sup>119</sup> Hän argumentoi, etteivät pohjoismaat tule tekemään sitovia puolustusta koskevia valtiosopimuksia Suomen kanssa. Koska muut pohjoismaat kuuluvat Natoon, jää jäljelle vain yhteistyö Ruotsin kanssa. Niinistö näkee Ruotsin luontevana kumppanina, jonka kanssa yhteistyötä kannattaa tehdä, mutta vain ”*win-win -pohjalta*”.<sup>120</sup>

Suomessa onkin esitetty näkemyksiä, ettei Ruotsi halua sitoutua yhteiseen puolustukseen, ja että se ajattelee solidaarisuusjulistuksestaan huolimatta vain omaa etuaan kuten muutkin kansakunnat, joten Suomen pitää ”*jatkossakin luottaa itseemme ja kehittää itsenäistä puolustustamme*”.<sup>121</sup> Tätä näkemystä heijastavat jotkut näkemykset Ruotsissa, jossa puolustusliiton realismi on myös kiistetty. Esimerkiksi ruotsalainen eversti (evp) Bo Pellnäs on todennut, että Suomi voi ehkä olla kiinnostunut puolustusliitosta. Hänen mukaansa Ruotsilla pitäisi kuitenkin olla jotain konkreettista tarjottavaa ja todellinen valmius tulla apuun,

---

<sup>117</sup> Holmström, Mikael, verkkokeskustelu, 24.2.2014

<sup>118</sup> Ibid.

<sup>119</sup> *Verkkouutiset*, ”Jussi Niinistö: Pohjoismaista olisi tositilanteessa yhtä paljon apua kuin talvisodassa”, 6.4.2013

<sup>120</sup> Ibid.

<sup>121</sup> Ibid.

jotta yhteistyö voisi johtaa konkreettisiin askeliin. Pellnäs näkeekin puolustusliittokeskustelun harhana:

*”Låt oss därför konstatera att svenska politiker som talar om ett nordiskt försvarsarbete, gör det utifrån tre förutsättningar: man är okunnig om de säkerhetspolitiska grunderna, man tror sig härigenom kunna undvika diskussioner om mer pengar till försvaret, man ser det som en väg att undvika politisk kamp om ett Nato-medlemskap”.*<sup>122</sup>

Keskusteluissa näkyy selvänä esteenä myös Venäjä ja sen potentiaaliset reaktiot suomalais-ruotsalaista liittotumista vastaan. Kuten kenraali Nikolai Makarov, tuolloin Venäjän asevoimien komentaja, linjasi vuonna 2012:

*“Asiantuntijoidemme mukaan Suomen käytännön osallistuminen Naton [sic!] ”NORDEFco”-yhteistyöhön ja Naton sotaharjoituksiin todistaa, että Suomi on vähitellen liittymässä Nato-toiminnan piiriin. Tietyissä olosuhteissa tämä voi jopa aiheuttaa uhan Venäjän turvallisuudelle.”*<sup>123</sup>

Venäjän puolustusministeri Sergei Shoigu toisti tämän ajatuksen vuonna 2013 ja antoi ymmärtää, että Suomen ja Ruotsin mahdollinen liittyminen Natoon aiheuttaisi Venäjällä vastatoimia. Ruotsia vastaan toteutetut lentoharjoitukset on nähty venäläisenä pyrkimyksenä lisätä vaikutusvaltaa ja palata suurvalta-asemaan ja ne ovatkin vaikuttaneet huomattavasti keskusteluun Ruotsissa. Suomeen kohdistuneet venäläiset ilmatilaloukkaukset ovat vaikuttaneet samoin suomalaiseen keskusteluun. Venäjän nähdään selvästi huomioineen Suomen turvallisuuspoliittiset ratkaisut ja pyrkivän yhä avoimemmin vaikuttamaan niihin. Tämä koskee myös yhteistyötä Ruotsin kanssa ja Makarov totesikin pohjoismaisen sotilasyhteistyön turhaksi häiriötekijäksi ja jopa mahdollisesti sotilaalliseksi uhkaksi Venäjälle.<sup>124</sup>

---

<sup>122</sup> Pellnäs, Bo, “Den nordiska illusionen”, *UNT*, 18.1.2014

<sup>123</sup> *YLE*, ”Kenraali Makarovin puhe kokonaisuudessaan”, 7.6.2012; *Helsingin Sanomat*, “Russian general warns Finland about NATO”, 7.6.2012

<sup>124</sup> O’Dwyer, Gerard, “Russian Military Chief Stirs Anti-NATO Pot”, *Defense News*, 13.6.2012; Paananen, Arja, “Venäjän puolustusministeriltä tiukkaa tekstiä Suomen Nato-jäsenyydestä”, *Ilta-Sanomat*, 29.5.2013

Pohjoismaiset reaktiot tähän olivat selviä: Ruotsin puolustusministeri Enström kommentoi, että Ruotsin näkemyksen mukaan jokaisella valtiolla on vapaus tehdä omat turvallisuuspoliittiset valintansa itsenäisesti.<sup>125</sup> Suomen pääministeri Katainen totesi, että Suomi tekee itse omat päätöksensä sen perusteella mikä on parasta suomalaisille, eikä sellaisia päätöksiä jätetä venäläiskenraaleille.<sup>126</sup> Makarovin varoituksen voidaan nähdä demonstroivan, että Venäjän naapurivaltiot kuuluvat sen etupiiriin.<sup>127</sup> Tätä ei kuitenkaan hyväksytä:

*”Helt visst finns det sådana som anser att samarbetsmöjligheterna även har sin begränsning för att man inte vill antagonisera utan inkludera Ryssland. ... men man kan inte ge landet vetorätt. Vi måste själva bestämma vad vi vill och kan göra tillsammans. A man's got to do what a man's got to do.”*<sup>128</sup>

## 5.2 Yhteenveto

Suomen ja Ruotsin välisestä tiivistyneestä puolustusyhteistyöstä käytävässä julkisessa keskustelussa ilmenee useita poliittisia ja sotilaallisia tekijöitä ja jotkut näistä eroavat Suomen ja Ruotsin välillä. Eroja selittänee mm. maiden erilaiset puolustusratkaisut ja maiden erilainen maantieteellinen asema.

Tiivistyneen Suomen ja Ruotsin välisen puolustusyhteistyön nähdään yleisesti olevan riskitöntä ja toivottavaa. Sitä helpottavat huomattavasti jo olemassa oleva yhteistyön perinne, läheiset poliittiset ja sotilaalliset suhteet ja maiden puolustusvoimien välinen hyvä yhteensopivuus, jotka tekevät yhteistyöstä luonnollista. Merkittävää on kuitenkin, etteivät tiivistetyn puolustusyhteistyön poliittiset ja sotilaalliset ambitiotasot ole keskustelusta päätellen vielä täysin selviä. Tiivistetyn yhteistyön tavoitteet eivät myöskään ole tarkasti tai osapuolia sitovasti määriteltyjä, vaikka maiden hallitusten välillä onkin yhteistyöstä yhteinen suunnitelma, jossa on otettu esiin yhteisiä tavoitteita.

---

<sup>125</sup> Ibid.

<sup>126</sup> *Helsingin Sanomat*, “Finland wants clarification of Russian general’s comments”, 6.6.2012; O’Dwyer, 2012

<sup>127</sup> *Helsingin Sanomat*: “Russian general warns Finland about NATO”, 7.6.2012

<sup>128</sup> Forss, 2013

Ruotsin puolustuksen muutos ja siihen kohdistuneet leikkaukset nähdään Suomessa merkittävänä tekijänä. Tässä on yhteys siihen, nähdäänkö Ruotsi Suomessa luotettavana ja uskottavana partnerina, erityisesti kun keskustellaan mahdollisesta puolustusliitosta. Mahdollinen Nato-jäsenyys on myös merkittävä tekijä, ja se tuntuukin olevan aihe, josta keskustelua ei voida välttää varsinkaan, kun keskustellaan puolustusliitosta Suomen ja Ruotsin välillä.

Puolustusliittoa Suomen ja Ruotsin välillä ei tällä hetkellä nähdä realistisena optiona valtioiden johdossa. Toisaalta erityisesti kansalaismielipide Suomessa voi jatkossa tarjota merkittävän poliittisen mahdollisuuden liittoutumiseen. Suomalais-ruotsalaiseen liittoon meneminen olisi poliittisesti helpompaa kuin Nato-jäsenyyden hakeminen, koska Natoa vastustava kansalaismielipide on molemmissa valtioissa huomattava.

Keskustelussa näkyy kuitenkin myös merkittävä mahdolliseen puolustusliittoon liittyvä sotilaallinen riski. Pelkän liiton ehdottamisella on Ruotsin politiikassa ollut historiallisesti kovat seuraukset. Kuten luvussa 4 nähdään, liittoutumista on ehdotettu ennenkin ja se on aina epäonnistunut.

Ulkopuolisen vallan eli Venäjän vaikutus näkyy selvänä keskusteluun vaikuttavana tekijänä sekä Suomessa että Ruotsissa. Venäjän uhkan ehkäisyn nähdään olevan yksi syy yhteistyölle, mutta toisaalta Venäjän mahdolliset reaktiot ovat myös suuri este Suomen ja Ruotsin mahdolliselle puolustusliitolle.

## 6 TALOUDELLISET TEKIJÄT

### 6.1 Analyysi

Pohjoismainen sotilasyhteistyö ja sen osana Suomen ja Ruotsin yhteistyö näyttäytyvät yleisen käsityksen mukaan usein lähinnä yhteisinä materiaalihankintoina. Keskustelussa onkin usein nostettu esiin yhteistyöstä haettavat säästöt. Nousevan hintakehityksen ja kutistuvien määrärahojen vuoksi järjestelmäkokonaisuuksien hankinnat ovat haasteellisia, eikä kaikkea enää saada aikaan yksin. Materiaalihankkeet eivät kuitenkaan ole Nordefcon tai kahdenvälisen yhteistyön pääasia, eivätkä ne ole helpoimmasta päästä olevia yhteistyömuotoja. Haasteina yhteistyössä ovat mm. maiden erilaiset rahoitusmekanismit, päätöksentekojä ja materiaalinhankintaprosessit, hankintojen aikataulut sekä kansalliset lainsäädännöt. Näiden harmonisointi on pääosin poliittinen kysymys. Yhteistyö asettuu osaksi laajempaa maiden puolustusvoimien kehittämisen kenttää, jossa maat toimivat pääosin omista tarpeistaan lähtien.<sup>129</sup>

Tiivistyneen puolustusyhteistyön taloudellisten hyötyjen todistaminen koetaan haastavaksi, sillä vaikka harva ilmiö on maiden kansalaismielipiteen, poliitikkojen ja viranomaisien keskuudessa niin suosittua kuin pohjoismainen puolustusyhteistyö, ei siitä saatavien hyötyjen näyttäminen ole helppoa.<sup>130</sup> Puolustusmateriaalin kustannukset ovat johtaneet tarpeeseen yhdistää materiaalihankkeita. Siitä huolimatta taloudellisesti hyödyllisten yhteistyöratkaisujen löytäminen on vaikeaa. Puolustusministeri Haglund onkin todennut, ettei yhteistyöllä ensisijassa pyritä säästämään rahaa, vaan säästöt syntyvät siten, että yhteisistä harjoituksista saadaan enemmän hyötyä.<sup>131</sup>

---

<sup>129</sup> Peltonen, 2013; Salminen, Pertti, ”Yhteistyöllä haetaan puolustukseen suorituskykyjä”, *Turun Sanomat*, 29.1.2013

<sup>130</sup> *YLE*, ”Nyttiga övningar men inget sätt att spara pengar”, 8.9.2014

<sup>131</sup> *Ibid.*



Ruotsin puolustusteollisuuden nähdään olevan merkittävä keskusteluun vaikuttava tekijä. Ruotsin puolustusteollisuutta dominoivat suuret huipputeknologian puolustuskonsernit, tärkeimpänä esimerkkinä SAAB, joka kuuluu maailman suurimpiin puolustusvälineyrityksiin. Näiden lisäksi Ruotsissa toimii noin 130 keskisuurta ja pientä puolustusalan yritystä. Näistä suurimmat 65 yritystä työllistävät suoraan yli 33 500 työntekijää, ja alihankinnan kautta niillä on epäsuora työllistävä vaikutus yli 60 000 työntekijään. Tämä on lukumääränä paljon suurempi joukko kuin Ruotsin puolustusvoimien henkilöstö. Viimeisen kymmenen vuoden kuluessa Ruotsin turvallisuus- ja puolustussektorin teollisuus on kokenut merkittävää uudelleenjärjestelyä, jonka lopputuloksena on ollut omistusten merkittävä siirtyminen ulkomaille.<sup>132</sup> Kuluvan vuoden aikana Ruotsi on ottanut takaisin kansalliseen omistukseensa strategiseksi katsottuja teollisia kykyjä, kuten sukellusvenetuotannon, joka siirtyi saksalaisomistuksesta (Kockums) takaisin ruotsalaisomistukseen (SAAB).

Vuonna 2011 Ruotsi oli maailman neljänneksi suurin puolustusmateriaalin viejä suhteessa väkilukuunsa. Alan vienti kasvoi vuosien 2002 ja 2011 välillä nelinkertaiseksi. Vuoden 2012 väliaikaisesta pudotuksesta huolimatta Ruotsin puolustusteollisuus tuotti enemmän voittoa kuin kaikkien muiden pohjoismaiden vastaava teollisuus yhteensä. Ruotsin vuoden 2013 aseviennin arvo oli noin 11,9 miljardia Ruotsin kruunua (noin 1,3 miljardia Euroa). Menestyvää aseeteollisuutta on pidetty Ruotsissa kansallisena ylpeyden aiheena.<sup>133</sup>

Myös Suomen puolustusteollisuus voidaan nähdä keskusteluun vaikuttavana tekijänä. Siihen kuuluu muutamia suuria yrityksiä, kuten Patria, sekä useita pieniä yrityksiä. Näiden työvoima on yhteensä noin 8000 henkilöä. Pääosa Suomen noin sadasta puolustusalan yrityksestä keskittyy kotimaan markkinoihin. Puolustusvoimien vähenevä materiaalihankin-

---

<sup>132</sup> *Helsingin Sanomat*, ”Ruotsin puolustusteollisuus armeijaakin suurempi työllistäjä”, 22.2.2013; Regeringskansliet, *Strategisk exportkontroll 2013 - krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden*, Regeringens skrivelse 2013/14:114, maaliskuu 2014, ss. 32, 36; SOFF, kotisivu *Structure and Products*

<sup>133</sup> *Ibid.*

toihin käytettävissä oleva rahoitus on haastanut viime vuosina suomalaisen puolustusvälineellisuuden elinkelpoisuutta. Ruotsin asevienti oli vuonna 2011 arvoltaan noin seitsemäntoistakertainen Suomen asevientiin nähden.<sup>134</sup>

Pooling & sharing-toiminta on liitetty keskustelussa voimakkaasti pohjoismaiseen puolustusyhteistyöhön. Sekä Suomi että Ruotsi ovat nähneet Nordefcon keinona paitsi parantaa sotilaallista yhteensopivuutta ja operatiivista tehoa ennen kaikkea tuottaa rahallisia säästöjä parantuneesta kustannustehokkuudesta, jota haetaan teollisesta, teknisestä, operatiivisesta ja taloudellisesta toiminnasta. Esimerkkinä käytännön pooling & sharing -projektista pohjoismaiden yhteinen NH-90 kuljetushelikopteriprojekti lisäsi – huolimatta sen merkittävistä viivästyksistä – huomattavasti pohjoismaiden mahdollisuuksia yhteistyöhön helikopterien huollossa ja koulutuksessa. Suomella on projektissa merkittävä rooli, sillä helikopterit ja niiden moottorit kootaan Suomessa.<sup>135</sup>

Yhteistyötä voi ohjata yhteinen tarve tai ainakin tarpeiden kommunikointi kumppanivaltioiden kesken. Taloudellisista rajoitteista huolimatta puolustusmateriaalin hankinnassa on ollut huomattavia mahdollisuuksia ja kehitystä. Tämä on kehittynyt askel kerrallaan, ja nykyinen keskustelu on fokusoitunut jopa materiaalin yhteiseen omistukseen ja operointiin. Pooling & sharing on kuitenkin haasteellista, sillä se vaatii osallistujilta valmiutta jakaa voitot ja kykyä tehdä vaikeita päätöksiä, kuten esimerkiksi mitkä suorituskyvyt on pidettävä kansallisessa johdossa, mitkä voidaan jakaa, ja mitkä voidaan ylläpitää yhteiseen käyttöön vain yhdessä valtiossa.

Keskustelu mahdollisesta yhteisomistuksesta on myös vääjäämättä nostanut esille sotilaallisen käytettävyyden kysymyksen, johon kuuluu oleellisesti myös luottamuksen ja takeiden kysymykset, ja mikä tekee pooling & sharing-toiminnasta vaikeaa. Ei-kansallisesti kont-

---

<sup>134</sup> Anteroinen, Jukka & Mikkola Harri, ”Suomi tarvitsee omaa puolustusteollisuutta”, *Helsingin Sanomat*, 10.10.2012

<sup>135</sup> Cohn, 2013; Puolustusministeriö, kotisivu *Det nordiska försvarsmaterielsamarbetet*

rolloitujen suorituskykyjen käytettävissä oleminen myös kriisin aikana onkin kyettävä taakaamaan, mikä on noussut esille molempien valtioiden puolustusministereiden lausunnoissa.<sup>136</sup>

Pohjoismaisen yhteistyön pitkät perinteet nostetaan usein esille keskustelussa, ja se on Suomessa yleensä merkinnyt juuri pyrkimyksiä kahdenväliseen yhteistyöhön Ruotsin kanssa.<sup>137</sup> Suomen ja Ruotsin kahdenväliseen puolustusmateriaaliyhteistyöhön lukeutuu kuitenkin useita esimerkkejä epäonnistuneista projekteista. Näihin kuuluu AMOS (Advanced Mortar System), jota kehitettiin yhteistyönä suomalaisen Patrian ja ruotsalaisen Hägglunds välillä, mutta jonka Ruotsi keskeytti muiden projektien hyväksi. Keskeytyksen syynä olivat Ruotsin puolustusvoimien uudelleenjärjestelyt.<sup>138</sup>

TMS (Torpedo-Mine-Sensor) on toinen esimerkki epäonnistuneesta projektista, jonka kustannukset piti jakaa tasan Suomen ja Ruotsin välillä, mutta ne olivat liian korkeita Ruotsin huomattavasti supistetulle puolustusbudjetille, joten Ruotsi keskeytti projektin. Tähän reagoitiin Suomessa vaihtelevasti. Toiset näkivät tämän suurena pettymyksenä, koska Ruotsi oli ollut projektin johtovaltio, toiset näkivät projektin keskeyttämisen luonnollisena molempia valtioita kohdanneessa vaikeassa taloustilanteessa. Tästä voidaan todeta, ettei puolustusmateriaalin yhteishankinnoilla välttämättä olekaan kovin positiivista mainetta suomalaisessa tai ruotsalaisessa keskustelussa.<sup>139</sup> Esimerkiksi tutkija Salenius-Pasternak näkee, että yhteisistä materiaalihankkeista on enimmäkseen huonoja kokemuksia.<sup>140</sup>

---

<sup>136</sup> Enström & Haglund, 2014; Puolustusministeriö, kotisivu *Det nordiska försvarsmaterielsamarbetet*; Andersen, Tommy (toim), *NORDEFCO Military Coordination Committee Annual Report 2012*, helmikuu 2013, s. 7; Finnish Government, *Finnish Security and Defence Policy 2012*, Government Report (white paper), Prime Minister's Office, 15.3.2013, ss. 13, 73

<sup>137</sup> Suominen, 2013

<sup>138</sup> Cohn, 2013

<sup>139</sup> Cohn, 2013; Puolustusministeriö, kotisivu *Det nordiska försvarsmaterielsamarbetet*; Regeringen, *Riksdagens rapport om försvarets internationella materielsamarbeten*, Regeringens skrivelse 2011/12:14, syyskuu 2011, s. 81; Riksdagen, *Besparingar i försvarets materieförsörjning: Regeringens genomförandegrupp 2008*, helmikuu 2012, s. 57

<sup>140</sup> Salenius-Pasternak, ”Yhteistyö kansallisen puolustuksen voimanlähteenä”, *Kylkirauta* 2/2014, 17.6.2014

Puolustusmateriaalin myynti voidaan myös nähdä molempia valtioita hyödyttävänä puolustusyhteistyönä. Suomen ja Ruotsin välinen puolustusmateriaalin vientitase on varsin raskaasti epätasapainossa Ruotsin hyväksi. Tämä nähdään keskustelussa tärkeänä tekijänä, ja sitä onkin mielenkiintoista verrata Valasekin ”tasapuolisiin mahdollisuuksiin puolustusteollisuuksille”.

Vuosina 2000–2012 Ruotsin merkittävien asejärjestelmien vienti Suomeen sisälsi 102 rynnäköpanssarivaunua (50% vastakaupoilla), 147 panssaroitua miehistönkuljetusvaunua (MT-LB), 56 pintatorjuntaohjusta (RBS-15), 450 ilmatorjuntaohjusta, 1500 panssarintorjuntaohjusta, 16 ilmavalvontatutkaa, kusetulenjohtotutkaa, 86 dieselmoottoria ja neljä laivatykkiä. Saman ajanjakson aikana Suomen merkittävien asejärjestelmien vienti Ruotsiin sisälsi 280 panssaroitua miehistönkuljetusajoneuvoa (XA-200 ja XC-360 AMV, 100% vastakaupoilla). SIPRI:n (Stockholm International Peace Research Institute) trend indicator values (TIV) -mittarilla Ruotsin asevientä Suomeen oli arvoltaan 349 miljoonaa TIV, kun taas Suomen asevientä Ruotsiin oli arvoltaan vain 49 miljoonaa TIV.<sup>141</sup> Puolustusmateriaalin osalta Suomen kannalta konkreettisimmat tulokset on saavutettu ylijäämämateriaalilyhteistyössä.<sup>142</sup>

Ruotsin aseeteollisuuden intresseistä onkin käyty huomattavasti julkista keskustelua molemmissa maissa. Ruotsissa tämä keskustelu on käyty lähes poikkeuksetta positiivisessa sävyssä, kun taas Suomessa ne on nähty myös negatiivisena tekijänä. Keskustelussa näkyikin huomattava suomalainen skeptisyys Ruotsin tekemiä aloitteita kohtaan ja yhteistyötä epäillään usein ajettavan Ruotsin puolustusteollisuuden intresseistä. Suomalaisessa keskustelussa on kysytty, mitä tarjottavaa yhteistyölle Ruotsilla on suuren puolustusteollisuutensa lisäksi. Keskustelussa on myös todettu, ettei tiivistyvä puolustusyhteistyö voi tarkoittaa sitä, että Suomi sitoutuu ostamaan puolustusmateriaalinsa Ruotsista.<sup>143</sup>

---

<sup>141</sup> SIPRI, tietokanta *Volume of arms exports*. Huomioita tietokannasta: lukuihin kuuluu vain ”merkittävien tavanomaisten aseiden” vienti SIPRI:n omien määritelmien mukaan ja SIPRI ei taltioi alle 0,5 miljoonan TIV:n toimituksia.

<sup>142</sup> Peltonen, 2013

<sup>143</sup> Karjalainen, ”Nordic defence alliance implausible”, *Eurotopics*, 15.1.2013

Edellä mainittuun liittyen Suomessa on myös vaadittu perusteellista keskustelua eduskunnassa siitä, mitä hallitusohjelmaan kirjattu pohjoismaisen yhteistyön tiivistäminen tulee konkreettisesti tarkoittamaan:

*”Jos se tarkoittaa ensivaiheessa yhteistä puolustusmateriaalin ostoa, niin tuleeko Suomesta Ruotsin aseteollisuuden etujen pyyteetön vartija ja onko se samalla suomalaisten etu?”<sup>144</sup>*

Suomen tuleva päätös ilmavoimien seuraavasta hävittäjästä on merkittävä taloudellinen tekijä. Päätös oletetaan tehtävän noin vuosien 2015–2017 kuluessa johtuen nykyisen F/A-18 Hornetin eliniän päättymisestä noin vuosien 2020–2025 aikana. SAAB:in Gripen-hävittäjän vienti nähdään Ruotsille tärkeänä. Konetyypin mahdollisen valinnan odotetaankin nousvan keskustelussa yhä tärkeämmäksi päätöksen lähestyessä. Keskusteluun voivat vaikuttaa myös ruotsalaisten todelliset tai väitetyt pyrkimykset vaikuttaa muiden valtioiden hävittäjähankintapäätöksiin.<sup>145</sup>

Seuraavan hävittäjätyypin valinta ei kuitenkaan ole pelkkä taloudellinen tai sotilaallisen suorituskyvyn kysymys vaan myös merkittävä turvallisuuspoliittinen valinta. Yhdysvaltalaisista F-35 JSF-hävittäjää pidetäänkin jo Suomessa Gripenin varteenotettavimpana kilpailijana. Tätä keskustelua on mielenkiintoista verrata Valasekin esimerkkiin Ruotsin ja Norjan suhteiden heikkenemisestä Norjan F-35 hankintapäätöksen jälkeen. Suomessa onkin spekuloitu siitä, miten kahdenvälisen yhteistyön käy, jos Suomi ei osta ruotsalaishävittäjää.<sup>146</sup>

Keskustelussa on myös esitetty näkemyksiä, joiden mukaan suurempia yhteishankintoja nykyisin estävät vahvat kansalliset intressit saadaan hälvennettyä yhteistyön tieltä vain jos

---

<sup>144</sup> *Ilkka*, ”Ruotsin avaus puolustusyhteistyöstä on pohdinnan arvoinen”, 15.1.2013

<sup>145</sup> Schauman, Satu, ”Suomen Nato-jäsenyys saattaisi helpottaa hävittäjähankintaa”, *Verkkouutiset*, 22.3.2014; Sundberg, Marit, ”Sverige ska få schweizarna att rösta ja”, *Dagens Nyheter*, 12.2.2014; Vääntö, Elina, ”Heinäluoma: Suomen Hornetit voisi korvata Jas-hävittäjillä”, *Helsingin Sanomat*, 20.12.2012; Huhtanen, Jarmo, ”Puolustusministeri Haglund ei halua ruotsalaisia hävittäjiä – ruotsalaisia koneita ei pidä ostaa pelkän yhteistyön vuoksi”, *Helsingin Sanomat*, 22.4.2014

<sup>146</sup> *Ibid.*

pohjoismaiden puolustusteollisuutta yhdistetään tai jos se kykenee erikoistumaan niin, etteivät maiden teollisuudet kilpaile toisiaan vastaan. Tämä helpottaisi puolustusyhteistyötä ja edesauttaisi merkityksellisten rahaa säästävien yhteishankintojen tekemistä.<sup>147</sup>

Edellä esitetyistä haasteista huolimatta mm. presidentti Sauli Niinistö on ottanut kantaa puolustusyhteistyön tiivistämisen, puolustusmateriaalin hankintojen yhteensovittamisen ja maiden huoltovarmuutta parantavan puolustusteollisen yhteistyön puolesta. Hänen näkemyksensä mukaan maiden olisi ajateltava toisiaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta hankintoja voidaan toteuttaa yhdessä.

*”Minusta on perusteltua lähteä yhdessä pohtimaan ja suunnittelemaan yhteistyömme edelleen vahvistamista. ... Meillä on siis nähdäkseni tilaa ja tilausta ottaa askel eteenpäin kahdenvälisessä puolustusyhteistyössämme.”<sup>148</sup>*

## 6.2 Yhteenvedo

Suomen ja Ruotsin välisestä tiivistyneestä puolustusyhteistyöstä käytävässä julkisessa keskustelussa ilmenee useita taloudellisia tekijöitä. Taloudellisissa tekijöissä on varsin selviä eroja Suomen ja Ruotsin välillä, mikä selittyy osin maiden puolustustalouksien koeroilla.

Pooling & sharing on selvästi tiivistyneen puolustusyhteistyön tavoitteena, mutta se koetaan myös varsin haasteelliseksi. Yhteistyöllä pyritään parantamaan kustannustehokkuutta jakamalla esimerkiksi tuotekehityksestä ja koulutuksesta johtuvia kuluja. ”Win-win” -asetelma nähdään merkittävästi yhteistyötä edistävänä.

---

<sup>147</sup> Ruotsalainen puolustuspoliitikko ja bloggaaja Annika Nordgren Christensen, ohjelmassa *Spotlight*, ”Pohjoismaista kaveria ei jätetä. Onko pohjoismaainen puolustusyhteistyö kovaa kamaa vai pelkkä poliittinen puhekupla?”, *YLE*, 8.9.2014

<sup>148</sup> Niinistö, Sauli, puhe Rikskonferens -seminaarissa Sälenissä, 12.1.2014

Suomi ja Ruotsi ovat tehneet yhteistyötä useissa puolustusmateriaaliprojekteissa. Joihinkin näistä on ollut osallisena myös muita pohjoismaita, mutta yhteistyö on pääosin ollut kahdenvälistä. Useat kahdenväliset hankintaprojektit ovat epäonnistuneet johtuen ensisijaisesti taloudellisista tekijöistä.

Puolustusteollisuuden rooli keskustelussa on merkittävä. Tämä koskee erityisesti Ruotsin puolustusvälineteollisuutta, joka nähdään ensiarvoisen tärkeänä Ruotsissa. Puolustusteollisuuksien kokoeroa heijastaen maiden välinen vientitaso kallistuu merkittävästi Ruotsin eduksi. Korkean profiilin materiaaliprojektit, kuten Gripen vaikuttavat merkittävästi keskusteluun. Tämä herättää Suomessa pelkoja yhteistyön ”win-lose” -asetelmasta ja epäilyksiä, että tiivistetyn yhteistyön takana olisivat ensisijaisesti Ruotsin puolustusteollisuuden intressit.

Kansallisten intressien hälventäminen ja tehokkaat yhteishankinnat voivat edellyttää maiden puolustusteollisuuden konsolidointia tai erikoistumista siten, etteivät maat kilpaile keskenään.

## 7 ASENTEELLISET TEKIJÄT

### 7.1 Analyysi

Useita asenteellisiin tekijöihin liittyviä tekijöitä on jo käsitelty edellisissä luvuissa. Kuten luvussa 4 näkyy, on Suomen ja Ruotsin välillä selvää solidaarisuutta, ja kuten luvuissa 5 ja 6 käy ilmi, nähdään maiden välisen luottamuksen pääsääntöisesti olevan korkealla tasolla. Tämä nähdään sekä suomalaisessa, että ruotsalaisessa keskustelussa:

*”Mikään kahdenvälinen suhde ei ole Ruotsille tärkeämpi kuin suhde Suomeen’, [ulkoministeri Carl] Bildt kirjoittaa ja arvelee saman pätevän myös Suomen suhtautumisessa Ruotsiin. Naapureiden suhdetta ei muodollisessa ulkopoliittisessa kielessä voi kuvata liittolaissuhteeksi, vaan se on ’jotain paljon enemmän’, Ruotsin ulkoministeri maalailee. Mailla on pitkä yhteinen historia ja niiden yhteiskunnat ovat monin tavoin kuroutuneet yhteen.”<sup>149</sup>*

Maiden läheisiä suhteita selittävät mm. maiden välinen historiallisesti pitkä yhteistyön perinne, yhteiset arvot ja kuuluminen samoihin viiteryhmiin (Pohjoismaihin, Euroopan Unioniin ja Naton ”kehittyneisiin kumppanimaihin”) sekä tietysti maiden jakama yhteinen historia osana samaa valtiota vuoteen 1809 asti. Ulkoministeri Erkki Tuomioja on kiteyttänyt maiden turvallisuuspoliittiset suhteet seuraavasti:

*”Olemme jo 2000-luvusta alkaen korostaneet hallitusten välillä sitä, ettemme aiheuta toisillemme mitään yllätyksiä. Jos eteen tulee joitain turvallisuuspolitiikkaan liittyviä asioita, pidämme aina toisemme tietoisina siitä. Konsultoimme, minkä jälkeen molemmat tekevät omat, itsenäiset päätöksensä. Käytännössä ne useimmiten ovat sitten samanlaisia. Tämä menettely on toiminut hyvin, ja sitä on toistettu hallituksesta toiseen.”<sup>150</sup>*

---

<sup>149</sup> *Helsingin Sanomat*, ”Suomalaispoliitikkojen kannattaa hoitaa myös epävirallisia suhteita Ruotsiin”, 24.8.2014

<sup>150</sup> Liimatta, 2014



Tämä ei kuitenkaan ole koko kuva, sillä suomalaisessa keskustelussa näkyy myös huomattava, yhteistyötä ehkäisevä asenteellinen tekijä – epäluottamus. Erittäin merkittävänä tämä tekijä näyttäytyy keskusteltaessa kansallisesta puolustuksesta, ja kansalliset myytit vahvistavat sitä. Voimakkaat kansalliset myytit nähdäänkin keskustelussa keskeisenä osana suomalaista turvallisuuspoliittista identiteettiä. Näistä vahvin on usko, ettei Suomen kansa itsenäisyyden jälkeen ole voinut luottaa vieraaseen apuun, kuten Suomenlinnan Kuninkaanportissa on kaiverrettu: *”Eftervärd stå här på egen botn och lita icke på främmande hjälp”*.<sup>151</sup> Näitä myyttejä on jo käsitelty laajemmin luvussa 4.

Ulkoministeri Erkki Tuomioja on myös kommentoinut suomalaista epäluottamusta Ruotsia kohtaan:

*”Olen havainnut, että kun Suomessa puhutaan suomalais-ruotsalaisesta yhteistyöstä – jolla sinänsä on hyvin laaja kannatus – keskustelussa esiintyy usein epäily: ”Voiko niihin ruotsalaisiin luottaa?”*

Hän näkeekin, että pettymys Ruotsiin olisi aiheutunut siitä, että ruotsalaiset ovat toimineet aina täsmälleen juuri niin kuin he ovat ilmoittaneet, eikä siten kuin Suomessa on toivottu tai kuviteltu. Tuomiojan mukaan ruotsalaiset eivät ole koskaan pettäneet mitään selvää velvoitetta Suomea kohtaan.<sup>152</sup> Toisaalta suomalaisessa keskustelussa on myös kysytty, onko Ruotsilla aihetta luottaa Suomeen.<sup>153</sup>

Kuten luvussa 4 näkyy, väritti Suomen itsenäisyyden alkuvuosia Ruotsin ja Suomen välinen epäluottamus. Yksinkertaistuksena voisi myös väittää, että Ruotsi osoittaa usein huomattavaa sympatiaa Suomea kohtaan, kun taas Suomi kokee useammin Ruotsin ”onnekkaampana isona veljenä” tai ”Hannu Hanhena”, ja osoittaa tätä kohtaan ajoittain myös antipatiaa. Suomessa on myös toistettu käsitystä Ruotsista kylmänä ja Suomelle epälojaalina. Tämä juontaa juurensa Ruotsin motiivien väärinymmärryksestä talvisodan aikana tapahtuneessa liittoutuneiden avustusretken torjunnassa.

---

<sup>151</sup> Salenius-Pasternak, ”Alla talar om Nato, men inget händer - Debatten om Natomedlemskap i Finland”, *Frivärld*, helmikuu 2013

<sup>152</sup> Liimatta, 2014

<sup>153</sup> Grüne, Yrsa, ”Kan man lita på Finland?”, *Hufvudstadsbladet*, 22.9.2014

Edellä kuvattu suomalainen näkemys Ruotsin ja Suomen välisen solidaarisuuden puutteesta voi myös liittyä kielipolitiikkaan. Ruotsin kielen status Suomen toisena virallisena kielenä on toistuvasti haastettu, ja Suomessa on ajoittain näkynyt jopa ksenofobisia tunteita, mikä on aiheuttanut huolta Ruotsissa.<sup>154</sup> Asenteet eri kieliryhmiä kohtaan ovat viime aikoina koventuneet Suomessa.<sup>155</sup>

Myös Ruotsissa on esiintynyt puheenvuoroja, joissa on pohdittu maiden välisen asenneilmapiirin tilaa kriittisesti. Esimerkkinä tästä oli ruotsalaisen kansanedustaja Maria Wetterstrandin kommentti, jossa hän ihmetteli Ruotsissa vallitsevaa heikkoa Suomen, sen kielen sekä sen kulttuurin tuntemusta ja kunnioitusta, huolimatta maiden yhteisen historian ja muiden yhteyksien kiinteistä siteistä. Hän esitti pelon, että maiden suhteet voivat huonontua, mikäli Ruotsissa ei tehdä aktiivista työtä suhteiden eteen:

*”Intresset för Sverige och känslan av samhörighet oss emellan minskar i dag i Finland. Fortfarande finns ett särskilt band mellan länderna och det ses som naturligt att söka samarbeten och handelsförbindelser, något som är till gagn för båda parter. Denna särskilda relation riskerar att gå förlorad om den inte vårdas. Sveriges dåliga hantering av finska språket och kulturen i Sverige används också som ett argument emot svenskans starka ställning i Finland.”*<sup>156</sup>

Maiden välisissä asenteissa voi nähdä myös varsin kaukaa historiasta ulottuvia virtauksia. Esimerkkinä tästä ilmapiiristä Suomen Tukholman suurlähettiläs Jarl Söderhjelm näki 1920-luvulla ruotsalaisten asenteiden Suomea kohtaan jakautuvan kolmeen ryhmään. Näistä ensimmäiseen kuuluivat Ruotsin viralliset edustajat, erityisesti ulkoministeriö ja sotilasviranomaiset, jotka olivat korrekteja, ystävällisiä ja avuliaita. Toisessa ryhmässä oli niin sanottu suuri yleisö, joka oli lähinnä välinpitämätöntä, joskus asenteiltaan Suomea kohtaan kylmäkiskoista ja ennakkoluuloista. Kolmannessa ryhmässä oli joukkotiedotusvä-

---

<sup>154</sup> Chrispinsson, John, "Svenskan allt mer osynlig i Finland", *Svenska Dagbladet*, 7.12.2013; *YLE*, "Utan Sverige inget Finland", 6.9.2013; *Hufvudstadsbladet*, "Svenskan i Finland bör också diskuteras i Sverige", 2.1.2014

<sup>155</sup> Oikeusministeriö: *Valtioneuvoston kertomus Kielilainsäädännön soveltamisesta 2013*, s. 6

<sup>156</sup> Wetterstrand, Maria, "Klassförakt i Sverige mot inflyttade finnar", *Dagens Nyheter*, 15.1.2009

lineet, joilla oli hyvin pinnallinen ja helposti muuttuva asenne. Söderhjelm näki, että molemmissa maissa harrastettu vahingoniloinen lehtikirjoittelu ja kielikysymyksen politisoiminen erityisesti suomalaisten opiskelijoiden keskuudessa vahingoittivat Suomen ja Ruotsin suhteita.<sup>157</sup>

Suomalais-ruotsalaisen kulttuurirahaston teettämä Thorleif Petterssonin ja Sakari Nurmelan tutkimus (2006) osoitti, että ruotsalaisilla on myönteisempi kuva Suomesta ja suomalaisista kuin suomalaisilla Ruotsista ja ruotsalaisista. Tutkimuksessa esitetään, että suomalaisia leimaisi historiallisten kokemustensa johdosta kielteisempi käsitys itsestään ja suurempi epäluulo muita kansallisuuksia, myös ruotsalaisia kohtaan. Toinen selitys on, että ruotsalaisten myönteinen näkemys Suomesta ja suomalaisista olisi kehittynyt verraten myöhään, mikä saattaa liittyä siihen, että Ruotsi on viime vuosikymmenien aikana ottanut vastaan uusia suuria maahanmuuttajaryhmiä, jotka ovat osittain korvanneet suomalaiset maahanmuuttajat aiemmin kyseenalaistettuna vähemmistönä.<sup>158</sup>

Keskustelussa ilmenee myös merkittävästi realismin tai skeptismin värittämiä asenteita. Esimerkkinä tästä on tutkija Stefan Forssin näkemys, jonka mukaan Pohjoismaissa ja niiden lähiympäristössä suuriakin ongelmia käsitellään valitettavasti usein puhtaasti kansalliselta pohjalta. Yhteistyön mahdollistavaa isompaa kuvaa ei nähdä. Hänen mukaansa tarvittaisiinkin johtajuutta ja visioita, jotka ulottuvat yli suppeiden kansallisten etujen. Forssin mukaan loppujen lopuksi tarvitaan myös sitovia poliittisia vakuuksia, sillä ilman niitä ainakin Suomessa koetaan koko pohjoismainen yhteistyö ei-vakavaksi otettavana.<sup>159</sup>

Suomen ja Ruotsin välisissä suhteissa nähdään myös irrationaalisia elementtejä. Esimerkkinä tästä on suomalainen kommentti: ”*Jag har bekanta som hatar svenskarna men de kan inte säga varför. Så har det alltid varit.*”<sup>160</sup> Ruotsalaisten voidaan nähdä suhtautuvan suomalaisiin ylimielisesti. Toisaalta suomalaisilla voidaan nähdä olevan jopa trauma yksin jäämisestä toisen maailmansodan ja erityisesti talvisodan aikana:

---

<sup>157</sup> Heino, Sami, ”Finlands ambassad i Stockholm – en historik”, 25.6.2013

<sup>158</sup> Pettersson, Thorleif & Nurmela, Sakari, *Eri tapoja kohdata suuri elefantti – Suomalaisen ja ruotsalaisen kulttuurin vertaileva tutkimus*, Suomalais-ruotsalainen kulttuurirahasto, 2006, ss. 9–10

<sup>159</sup> Forss, 2013

<sup>160</sup> Granlund, ”Aggressiv debatt i Finland efter tv-serie om Sverige”, *Aftonbladet*, 19.1.2013

*”Virallinen Ruotsi pysyikin varsin etäisenä, mutta ei sitä nyt mitenkään kohtuuttomana linjana voi pitää. On ollut tapana myös väheksyen muistuttaa, ettei Ruotsi ole käynyt sotia satoihin vuosiin. Ajatus jatkuu myös niin, että silloinkin kun se aikanaan niitä kävi, niin niissä taisteli paljon suomalaisia. Suomalaisessa mielessä elää kuitenkin se ajatus, että läpi historian me olemme joutunut taistelemaan ja kaatumaan tavalla tai toisella Ruotsin hyväksi. Tämä ajatus ei ole tosiaankaan kohtuullinen, mutta moni niin ajattelee.”<sup>161</sup>*

Maiden välillä onkin ruokittu stereotyyppjä, jotka poikkeavat toisistaan huomattavasti. Esimerkiksi suomalaisessa stereotyypissä ruotsalainen on hyvinvoiva, rikas ja kuuluu yläluokkaan, kun taas ruotsalaisessa stereotyypissä suomalainen on alempaa luokkaa, väkivaltainen ja juoppo.<sup>162</sup> Näihin irrationaalsiin elementteihin liittyen Suomen ja Ruotsin välillä on asennetasolla jopa antagonismia, joka nousee esille esimerkiksi keskusteluissa urheilusta ja maanpuolustuksesta:

*”Oma voitto ei ollut tärkeää, tärkeämpää oli ruotsalaisten häviö. Mitä enemmän heitä sattui, sitä paremmalta tuntui. Toki naapurikansojen välillä on aina hampastelua ja saakin olla, mutta nyt kyseessä oli monta kertaa silkkaa ilkeyttä ja kummallista kostomielialaa ruotsalaisia kohtaan. Jos kansakuntamme aikovat sitoutua toisiinsa syvällä tasolla, niin tällaiset asenteet ovat siinä ihan varmasti esteenä.”<sup>163</sup>*

Toisaalta, poliitikot molemmissa valtioissa ovat julkisessa keskustelussa tehneet selväksi, että Suomen ja Ruotsin välillä on syvä yhteys, ja keskustelua tiivistetystä puolustusyhteistyöstä värittääkin yleinen optimismi, joka heijastaa kansalaismielipidettä (katso luku 5). Yhteistyötä helpottaa se, että valtioilla on yleisesti ottaen samanlaiset pohjoismaiset arvot ja ne ajavat varsin samankaltaista politiikkaa.<sup>164</sup>

---

<sup>161</sup> Riiheläinen, Janne, *Suomi + Ruotsi = X*, blogi *Väkivallaton maanpuolustus ja sen henki*, 15.1.2014

<sup>162</sup> Kts. esim: Huhta, Helena, ”Mansbildens i grannlandsparodier – Den finska macho-alkisen och den svenska mysbögen”, *Sveriges Radio*, 4.1.2013

<sup>163</sup> Riiheläinen, *Suomi + Ruotsi = X*, 2014

<sup>164</sup> Enström & Haglund, 2014

Suomessa vallitsee myös varsin suuri luottamus Ruotsiin. Esimerkiksi uusimman mielipidetutkimuksen mukaan suomalaiset luottavat kaikista Euroopan kansoista eniten ruotsalaisiin. 83% suomalaisista sanoo luottavansa ruotsalaisiin suuressa määrin tai melko paljon.<sup>165</sup> Vastaavia tutkimuksia ruotsalaisten luottamuksesta Suomeen ei ole julkistettu Ruotsissa.

## 7.2 Yhteenveto

Suomen ja Ruotsin välisestä tiivistyneestä puolustusyhteistyöstä käytävässä julkisessa keskustelussa ilmenee useita asenteellisia tekijöitä. Ne eroavat merkittävästi Suomen ja Ruotsin välillä. Eroja selittänee osin maiden historiallisten kokemusten erilaisuus.

Suomen ja Ruotsin nähdään jakavan yhteiset arvot ja yhteisen historian, mikä helpottaa yhteistyötä merkittävästi. Kuten keskustelusta näkyy Suomen ja Ruotsin välillä on merkittävää sympatiaa ja luottamusta. Näitä kuitenkin heikentää jossain määrin Suomessa epäluulo ja edelleen jatkuva myyttien toistaminen, joilla pyritään vähättelemään ruotsalaista solidaarisuutta Suomea kohtaan ja kuvaamaan Suomi ”aina yksin jätetyksi”, mikä voidaan nähdä jopa kontraproduktiivisena kansallisena paranoiana. Nämä näkemykset voidaan kuitenkin nähdä myös realismiin tai skeptisismiin perustuvina.

Vaikka kielipolitiikka voikin ensitarkastelussa vaikuttaa epärelevantilta, voidaan hyökkäysten ruotsin kieltä vastaan Suomessa nähdä vaikuttaneen keskusteluun merkittävästi heikentäen maiden välistä luottamusta.

Asenteellisten tekijöiden analyysissä näkyy keskustelussa maiden välillä varsin ristiriitainen kuva, johon kuuluu sekä merkittävä luottamus ja maiden välinen erityisasema, mutta toisaalta myös voimakasta epäluottamusta. Tästä voidaan todeta, että maiden välisiin asenteellisiin tekijöihin liittyykin ilmeisen voimakkaita tunnelatauksia, jotka saattavat selittää kyseistä ristiriitaista asetelmaa.

---

<sup>165</sup> *Aamulehti*, ”Suomalainen luottaa eniten ruotsalaiseen – venäläiseen kaikkein vähiten”, 11.9.2014

## 8 YHDISTELMÄ

### 8.1 Keskustelussa ilmenevät päätekijät

Suomen ja Ruotsin välisestä tiivistetystä puolustusyhteistyöstä käydyssä julkisessa keskustelusta ilmenevät ja keskusteluun vaikuttavat päätekijät ovat varsin kompleksi yhdistelmä edellä kategorioittain analysoituja tekijöitä. Tämä on luonnollista, sillä näkökulmasta riippuen voidaan varsin erilaisten tekijöiden nähdä vaikuttavan kehittyvään ja jatkuvasti fluktuuvaan keskusteluun. Useita analysointikategorioiden ja niissä käsiteltyjen tekijöiden riskivaikutuksia (cross-influences) onkin nostettu esille analyysissä.

Ei ole lainkaan selvää vaikuttaisiko selvä muutos vain yhdessä kategoriassa koko keskusteluun merkittävästi, vai tarkoittavatko kategorioiden väliset yhteydet sitä, että keskustelun merkittävään muutokseen tarvittaisiin useita muutoksia useammassa kategoriassa. Esimerkiksi jos Suomessa leviäisi parempi historiallinen ymmärrys Ruotsin sille sota-aikana antaman avun merkityksestä, muuttaisiko tämä huomattavasti suomalaisia käsityksiä Ruotsin luotettavuudesta mahdollisena liittolaisena potentiaalisessa puolustusliitossa, vai vaadittaisiinko tähän myös merkittävä lisäys Ruotsin sotilaallisissa suorituskyvyissä ja poliittinen sitoumus, joka menisi vielä Ruotsin yksipuolista solidaarisuusjulistustakin pidemmälle?

### 8.2 Luottamus

Useat analyysissä käsitellyt tekijät nähdään varsin eri tavoin Suomessa ja Ruotsissa. Puolustusyhteistyön tiivistämistä edistäisikin lisääntynyt ymmärrys tästä erosta ja maiden erilaisista näkökulmista. Kaikissa neljässä analysointikategoriassa nähtiin suomalaista epäluuloisuutta tai epäluottamusta Ruotsia kohtaan. Tämän perusteella voidaankin todeta **luottamuksen tai sen puutteen** olevan tärkein tiivistetystä puolustusyhteistyöstä käydyssä keskustelussa ilmenevistä siihen vaikuttavista päätekijöistä.

Maiden välistä luottamusta voitaisiin oletuksena lisätä mm. parantamalla yleistä tietoisuutta Suomessa Ruotsin antaman tuen historiallisesta merkityksestä ja kehittämällä Ruotsin puolustusvoimien suorituskykyä ja kokoa. Samoin luottamusta parantaisi se, että maiden välisessä asekaupassa ja yhteishankinnoissa vaadittaisiin tiukemmin ehdotonta ”win-win”-asetelmaa. Edelleen luottamusta parantaisi tiivistetyn yhteistyön tavoitteiden selventäminen ja laillisesti sitovien puitteiden luominen tiivistetylle puolustusyhteistyölle. Maiden välistä luottamusta parantaisi myös Suomessa ajoittain esiintyvien ruotsinkielisiin ja ruotsin kieleen kohdistuvien ksenofobisten virtausten ponnekas torjuminen.

*Kuten kaikissa inhimillisissä suhteissa, keskeinen peruskysymys on luottamus. Luotattavatko nämä kaksi maata toisiinsa niin paljon, että varaavat olemassaolonsa toisen varaan. Koska sotilaallinen varautuminen tapahtuu käytännössä vain Venäjän suuntaan, määrittelee se maiden asemat erilaisiksi. Juuri tässä erilaisessa maantieteellisessä asemassa ja sen historiallisissa ulottuvuuksissa on yksi hankaluus. Tähän epäluottamukseen kytkeytyy myös katkeruus Ruotsin yllättävään EU-jäsenhakemukseen ja nyt on käytetty paljon sanoja sen vakuuttamiseen, että nyt ratkaisuja tehdään yhdessä. Epäilyksiä on esitetty myös sen suhteen, että onko puolustusyhteistyö vain tehokasta aseiden ja välineiden myyntityötä lahden yli.*

– blogi *Väkivallaton maanpuolustus ja sen henki*, 15.1.2014<sup>166</sup>

Luottamusta on tarkasteltu sekä kansainvälisen politiikan tutkimuksessa että taloustieteessä. Aaron Hoffman on todennut laajassa luottamuksen käsitettä määrittelevässä tutkimuksessaan (2002), että kansainvälisessä politiikassa luottamus nähdään usein halukkuutena ottaa riskejä muiden valtioiden toiminnan varassa. Tämä lähtökohta on kuitenkin ongelmallinen, koska se ei tee eroa toisiinsa luottavien ja ei-luottavien valtioiden välisten suhteiden välillä. Hoffman esittääkin, että luottamus määriteltäisiin ”halukkuutena ottaa riskejä muiden käytöksen varassa perustuen uskoon, että luotettu valtio tekee sen mikä on

---

<sup>166</sup> Riiheläinen, *Suomi + Ruotsi = X*, 2014

*oikein*” (do what is right).<sup>167</sup> Tämän voidaan nähdä olevan perusoletus Suomen ja Ruotsin välisessäkin suhteessa.

Hoffmanin mukaan luottamus on asenne, johon liittyy halukkuus asettaa omat intressinsä toisten kontrolliin. Tämä halukkuus perustuu oletukseen, joka voidaan toki historian evidenssin valossa myös kiistää, että luotettu valtio käyttää harkintaansa välttääkseen tuottamasta haittaa siihen luottavan valtion intresseille.<sup>168</sup> Tässä ollaan myös Suomen ja Ruotsin välisen tiivistetyn puolustusyhteistyön ja erityisesti pooling and sharing -toiminnan keskeisen haasteen ääressä, kun yhteisomistuksessa on otettava riski, että toinen osapuoli ei annakaan yhteisesti omistettua suorituskykyä käyttöön kriisiaikana.

Toisaalta Hoffman näkee, että valtioiden väliset luottamukselliset suhteet ilmenevät, kun valtioiden johtajat näkevät virkaveljensä toisessa valtiossa luotettavina. Tähän näkemykseen perustuen johtajat ajavat politiikkaa, jolla asettavat käytännössä oman valtionsa alttiiksi luottamansa valtion mahdollisille toimille.<sup>169</sup> Tähän liittyen Hoffman myös varoittaa arvioimasta valtioiden välistä luottamusta pelkästään poliitikkojen lausuntojen varassa. Kuitenkin poliitikkojen esittämät väitteet ovat merkittävä lähde arvioitaessa luottamuksellisia suhteita, kunhan poliittista puhetta arvioidessa muistetaan skeptisyys. Yksityiset lausunnot ovat lähtökohtaisesti arvokkaampia lähteitä kuin julkiset lausunnot muiden luotettavuudesta, koska julkisuudessa poliitikoilla on suurempi tarve tai kiusaus valehdella kuin yksityisesti.<sup>170</sup>

Tässä tutkimuksessa ei ole erikseen tutkittu Suomen ja Ruotsin poliittisen johdon välisiä suhteita tai niiden toisistaan antamia lausuntoja, mutta yleisesti voidaan sanoa maiden poliittisen johdon esiintyvän mm. puolustuskysymyksissä varsin yksituumaisesti ja suhteet vaikuttavat ainakin julkisen keskustelun perusteella olevan läheiset ja luottavat.

---

<sup>167</sup> Hoffman, Aaron, *A Conceptualization of Trust in International Relations*, Purdue University, USA, *European Journal of International Relations*, vol 8(3), 2002, s. 375

<sup>168</sup> Ibid, ss. 376–377

<sup>169</sup> Ibid, s. 385

<sup>170</sup> Ibid, s. 386



Hoffman näkee, että kirjalliset valtiosopimukset ovat merkittäviä sitoumuksia kahdestakin eri syystä. Ensinnäkin, ottamalla julkisia velvoitteita valtiot asettavat oman maineensa alttiiksi, eivätkä ne voi enää perua näitä velvoitteita leimaantumatta epäluotettaviksi, mikä taas estää muita valtioita tekemästä niiden kanssa tulevaisuudessa yhteistyötä. Toiseksi, liittämällä kirjallisiin sopimuksiin automaattisia prosesseja, valvontamekanismeja ja rangaistuksia puutteellisesta noudattamisesta valtiot kommunikoivat halunsa noudattaa uskollisesti solmimiensa sopimusten sisältöä tekemällä niiden rikkomisesta liian kallista.<sup>171</sup> Nämä mekanismit ja prosessit ovatkin huomioitavia seikkoja arvioitaessa tulevaisuudessa tarvetta Suomen ja Ruotsin välisen tiivistetyn puolustusyhteistyön mahdolliselle laillisesti sitovalle kehykselle tai puolustusta koskevalle valtiosopimukselle.

Toisaalta lyhytnäköinen opportunisti voi tuhota luotettavuuden oletuksen eli uskon siihen, että luotetut valtiot edistävät tai suojaavat valtion intressejä huolimatta siitä, että niillä olisi kyky vahingoittaa näitä. Ilman perustavaa luottamusta siihen, että toinen valtio toimii oikein, ei valtioiden välille voi syntyä luottamuksellista suhdetta.<sup>172</sup> Suomen ja Ruotsin välinen luottamus vaikuttaa kuitenkin olevan tasolla, jolla tästä perustavaa laatua olevasta oletuksesta ei ole epäilyksiä, vaikka opportunistin pelko näkyikin erityisesti taloudellisista tekijöistä käydyssä keskustelussa.

Myös kauppatieteiden puolella on mielenkiintoisia tulkintoja luottamuksesta. Esimerkiksi Ali (2013) osoittaa väitöskirjassaan, että partnerin maine, partnereiden kulttuurinen yhteensopivuus, kommunikaatio sekä yhteisyrityksen odotettu elinikä vaikuttavat positiivisesti luottamuksen tasoon, kun taas opportunisti puolestaan vaikuttaa negatiivisesti luottamuksen tasoon. Ali toteaa ehkä yllättävästi, että tasaomistus ja symmetrinen riippuvaisuus eivät vaikuta luottamusta lisäävästi, vaan tasaomistus voi jopa lisätä partnereiden opportunistista käyttäytymistä. Ali näkee, että osapuolten välinen avoin kommunikaatio luo luottamusta partnereiden välille. Kun luottamus on riittävän vahvaa, ovat edellytykset yhteisyrityksen menestykselle olemassa.<sup>173</sup> Näiden tulosten voidaan nähdä luovan positiivisia ennakko-

---

<sup>171</sup> Ibid, s. 392

<sup>172</sup> Ibid, s. 394

<sup>173</sup> Ali, Tahir, *An Integrative Perspective of Social Exchange Theory and Transaction Cost Theory on the Antecedents of Trust and Trust-Performance Relationship in International Joint Ventures – Evidence from Nordic Multinational Firms*, Vaasan Yliopisto, marraskuu 2013

odotuksia myös keskusteluun Suomen ja Ruotsin välisestä tiivistetystä puolustusyhteistyöstä, jossa ei maiden talouksien ja puolustusteollisuuksien kokoerosta johtuen ole nähtävissä tasaomistusta, jossa kulttuurinen yhteensopivuus on merkittävää ja jossa osapuolten välinen kommunikaatio on varsin aktiivista ja avointa.

### 8.3 Muut päätekijät

Tämän tutkimuksen tuloksena voidaan todeta, että Suomen ja Ruotsin väliseen tiivistetystä puolustusyhteistyöstä käydyssä keskustelussa ilmenee siis joko luottamus tai sen puute, joka joko edistää tai heikentää yhteistyötä. Keskustelussa ilmenee tämän lisäksi myös neljä muuta päätekijää, jotka on nekin esitetty tässä joko yhteistyötä edistävinä tai sitä heikentävinä polaarisisina vastakohtina:

- Hyvä **ymmärrys puolustusyhteistyön historiallisesta taustasta** molempien maiden näkökulmista – **tai historian ymmärryksen puute**, joka lisää epäluottamusta ja mahdollistaa myyttien levittämisen, mikä heikentää yhteistyötä joko epäluottamuksen (perusteeton pessimismi) kautta tai tekemällä yhteistyöhön kohdistuvista odotuksista epärealistisia (perusteeton optimismi).
- Tiivistetyn puolustusyhteistyön **poliittisten/sotilaallisten tavoitteiden (vision) selkeys**, johon kuuluu myös selvä kuva yhteistyön rajoituksista ja poliittinen/sotilaallinen sitoutuminen yhteistyöhön, joka on riippuvaista luottamuksesta ja sotilaallisesta suorituskyvystä – **tai selvyiden puute**, mikä laskee halukkuutta ottaa riskejä ja heikentää yhteistyötä. Suomen ja Ruotsin välillä laadittu yhteistyösuunnitelma *Action Plan for Deepened Defence Cooperation between Sweden and Finland* voidaan nähdä askeleena joka selkiyttää tavoitteita.
- **Poliittinen sitoutuminen** alistaa kotimainen taloudellinen hyöty ja itsenäisyys yhteistyön ja pooling & sharing-toiminnan poliittisille/sotilaallisille tavoitteille (”win-win” -ajatusmallilla) – **tai tällaisen sitoutumisen puute**, mikä heikentää luottamusta, koska yhteistyö nähdään vain keinona edistää taloudellista itsekkyyttä (”win-lose”), mikä heikentää yhteistyötä.

- **Laillisesti sitova kahdenvälinen rakenne** tiivistetylle puolustusyhteistoiminnalle, joka menisi pidemmälle kuin Nordefco-yhteistoiminta ja pohjoismainen solidaarisuudenjulistus. Yhteistyö sisältäisi myös takeet siitä, että suorituskyvyt saadaan käyttöön kriisitilanteessa, ja voisi alkaa tiivistettyä puolustusyhteistyötä käsittelevästä sopimuksesta, jota voitaisiin tarvittaessa (mikäli sellainen tavoite konkretisoiduisi jatkossa) kehittää edelleen kohti puolustusliittosopimusta, mikä lisäisi luottamusta ja edistäisi yhteistyötä – **tai yhteistyön jatkaminen edelleenkin vain ”hyvään tahtoon” perustuen**, mikä heikentää halukkuutta ottaa riskejä ja haittaa yhteistyötä. Suomen ja Ruotsin välillä laadittu yhteistyösuunnitelma *Action Plan for Deepened Defence Cooperation between Sweden and Finland* voidaan nähdä askeleena kohti tällaista rakennetta, vaikka se ei sellaisenaan vielä ole laillisesti maita yhteistyöhön sitova.

Nämä päätekijät ilmenevät Suomen ja Ruotsin välisestä tiivistetystä puolustusyhteistyöstä käytävässä julkisessa keskustelussa, mutta ne voidaan nähdä myös evoluutiona Valasekin teoriasta (katso luku 3.2). Edellä kuvattuja päätekijöitä voitaisiinkin mahdollisesti soveltaa muihin valtioihin ja muihin puolustusyhteistyöstä käytäviin keskusteluihin esimerkiksi vaihtoehtoisena teoreettisena analyysimallina Valasekin tekijöille.

Tämä tutkimus osoittaa luottamuksen olemassaolon tai sen puutteen olevan tärkein päätekijä, joka ilmenee keskustelusta tiivistetystä puolustusyhteistyöstä. Tämän voidaan nähdä tukevan Rydellin ja Forssin (2012) näkemää tarvetta jatkaa vaikuttamista yleiseen mielipiteeseen molemmissa maissa, mikäli tiivistettyyn puolustusyhteistyöhön pyritään. Tulosten voidaan nähdä myös täydentävän Doeser, Petersson & Westberg (2012) tuloksia, jotka osoittivat taloudelliset tekijät tärkeimmiksi pohjoismaiseen puolustusyhteistyöhön vaikuttavaksi seikaksi.

Valasek (2011) näki luottamuksen tärkeäksi pooling & sharing-toiminnalle. Julkisessa keskustelussa Suomen ja Ruotsin tiivistetystä puolustusyhteistyöstä luottamus ilmenee vielä tätäkin merkityksellisempänä – se on aivan keskeistä tiivistetylle puolustusyhteistyölle.

## 9 POHDINTA

### 9.1 Mahdollisia skenaarioita lähivuosina keskustelun perusteella

Vaikka tutkimus ei kuvaa todellisuutta vaan keskustelua, ja näinollen sen pohjalta ei voida ennustaa tiivistyvän puolustusyhteistyön tulevaisuutta, on analyysin sivutuotteena keskustelusta noussut esiin myös puheenvuoroja, joissa on pyritty ennustamaan tai kuvaamaan esimerkiksi tavoitetilana maiden välisen puolustusyhteistyön tulevaisuutta. Edellä esiteytistä tuloksista voidaankin pohdintana johtaa useita vaihtoehtoisia kehityskulkuja, joiden voidaan keskustelun perusteella arvioida kuvaavan erilaisia mahdollisia tapahtumia Suomen ja Ruotsin välisen sotilaallisen yhteistyön tiivistymisessä lähivuosina. Näitä mahdollisia kehityskulkuja voidaan tarkastella esimerkinomaisesti jaettuna muutamiin hypoteettisiin skenaarioihin;

- Tiivistyvä yhteistyö, kahdenvälinen puolustusliitto Naton ulkopuolella
- Tiivistyvä yhteistyö, koordinoitu liittyminen Natoon
- Tiivistyvä yhteistyö, yhteisiä hyötyjä tuottava kumppanuus ilman turvallisuustakeita
- Yhteistyö, joka ei tuota merkittäviä hyötyjä tai taantuu luottamuksen puuttuessa.

Vaikka alla olevissa esimerkeissä on myös esitetty muutamia kyseisiä skenaarioita keskustelussa edustavia henkilöitä, ei heidän voida suoraan väittää ajavan tällaisia kehityskulkuja. Nämä hypoteettiset esimerkit onkin annettu lähinnä mahdollisen jatkotutkimustyön pohjustukseksi ja herättämään ajatuksia tiivistyvän puolustusyhteistyön mahdollisista suunnista tulevaisuudessa.

#### 9.1.1 Tiivistyvä yhteistyö, kahdenvälinen puolustusliitto Naton ulkopuolella

Tässä skenaariossa Suomen ja Ruotsin sotilaallinen yhteistyö tiivistyy entisestään, kunnes saavutaan rajalle, jossa yhteistyötä ei ole enää mahdollista tiivistää ilman sitovaa puolustusliittosopimusta. Maiden sisäpoliittiset syyt (kansalaismielipiteessä vahva Nato-vastustus) estävät liittoutumisen laajempaan turvallisuusjärjestelmään, mutta tiivis yhteistyö mahdollistaa poliitikoille riskialttiin toisinnon vuoden 1940 valtioliittoyritykselle. Pohjoismaisen yhteistyön laaja kannatus, valtioiden yhteinen historia ja yhteiskuntien ja arvomaailman samankaltaisuus mahdollistavat sitoutumisen kahdenväliseen puolustusliittoon. Tämän skenaarion edustajina julkisessa keskustelussa voidaan kannanottojensa perusteella nähdä esimerkiksi kansanedustaja Ilkka Kanerva<sup>174</sup>, Keskustapuolueen nuorisojärjestö Keskustanuoret<sup>175</sup> ja ruotsalaiset asiantuntijat/bloggaajat ”Wiseman”, ”Skipper” ja Johan Wiktorin.<sup>176</sup>

### 9.1.2 Tiivistyvä yhteistyö, koordinoitu liittyminen Natoon

Tässä skenaariossa Suomen ja Ruotsin sotilaallinen yhteistyö toimii poliittiselle johdolle mahdollistajana, jonka avulla naapurimaata voidaan käyttää argumenttina Nato-jäsenyydelle. Nato-jäsenyyden kannatus nousee molemmissa maissa kunnes jäsenyys tulee mahdolliseksi. Noudattaen nykyisin poliittisesti lausuttua sitoutumista kulkemaan ”käsi kädessä”<sup>177</sup> valtiot koordinoivat keskenään ja hakevat Naton jäsenyyttä yhtä aikaa. Jäsenyyden aiheuttamaa muutosta tasoitetaan sekä kansalaisten että Venäjän suuntaan korostamalla, että se on vain looginen jatkumo aiemmalle kahdenväliselle yhteistyölle, jota ei ole suunnattu ketään vastaan. Sotilaallisesti mahdollisten vastatoimien uhkaan varaudutaan tehostamalla kahdenvälistä yhteistyötä tehokkaamman sotilaallisen pelotteen tai pidäkkeen luomiseksi ennen Nato-jäsenyyden hakemista. Skenaarion todennäköisyys kasvaa kansa-

---

<sup>174</sup> Kts. esim: Richt & Seppänen, 2014

<sup>175</sup> Kts. esim: Rantala, Minna, ”Suomi ja Ruotsi puolustusliittoon”, *Keskustanuoret*, 24.4.2014

<sup>176</sup> Kts. esim: Bergqvist, Wiklund & Wiktorin, 2014

<sup>177</sup> Kts. esim: Haglund, puhe Maanpuolustuskurssiyhdistykselle, 2014

laismielipiteen kääntyessä myönteisemmäksi Nato-jäsenyydelle. Tämän skenaarion edustajina julkisessa keskustelussa voidaan kannanottojensa perusteella nähdä esimerkiksi kansanedustaja Pertti Salolainen<sup>178</sup> ja Ruotsin opetusministeri Jan Björklund<sup>179</sup>.

### 9.1.3 Tiivistyvä yhteistyö, hyötyjä tuottava kumppanuus ilman turvallisuustakeita

Tässä skenaariossa jatketaan nykyisin julkistettua kehityskulkua<sup>180</sup>, jossa yhteistyöstä pyritään saavuttamaan merkittäviä hyötyjä ilman turvallisuustakeita. Hyödyt voivat olla sotilaallisia ja poliittisia, esimerkkeinä näistä voidaan nähdä kohonnut tehokkuus ja voimistunut sotilaallinen pelote tai pidäke yhteisillä suorituskyvyillä ja joukoilla. Yhteistyöllä voidaan myös hakea taloudellisia säästöjä, kuten esimerkiksi sotilasopetuslaitosten yhdistäminen. Skenaario voi edellyttää, että valtioiden omat taloudelliset intressit alistetaan yhteistyöllä saavutettaville poliittisille/sotilaallisille tavoitteille. Skenaario voidaan nähdä hyvinkin mahdollisena, koska vaikeasti toteutettavia turvatakuuta ei anneta. Tämän skenaarion edustajina julkisessa keskustelussa voidaan kannanottojensa perusteella nähdä esimerkiksi ulkoministeri Erkki Tuomioja<sup>181</sup> ja Ruotsin puolustusministeri Karin Enström<sup>182</sup>.

### 9.1.4 Yhteistyö, joka ei tuota merkittäviä hyötyjä tai taantuu luottamuksen puuttuessa

Tässä skenaariossa Suomen ja Ruotsin välinen tiivistynyt yhteistyö jää poliittisen retorikan asteelle, eikä merkittäviä hyötyjä saada. Tähän voi vaikuttaa mm. protektionistinen ajattelu tai molemmissa valtioissa olemassa oleva virkamieskunnan vastustus suorituskykyjen ja joukkojen yhdistämisestä vastaan. Suomessa tämän skenaarion tärkein voimanlähde

---

<sup>178</sup> Kts. esim: *Aamulehti*, ”Pertti Salolainen haluaa kaikki EU-maat Natoon”, 13.5.2014

<sup>179</sup> Kts. esim: Björklund, Jan & Haglund, Carl, ”Våra länder hör hemma i Nato”, *Svenska Dagbladet*, 7.8.2014

<sup>180</sup> Kts. esim: Enström & Haglund, 2014

<sup>181</sup> Kts. esim: *YLE*, ”Tuomioja: Natosta seuraisi ongelmia”, 12.4.2014

<sup>182</sup> Kts. esim: Enström & Haglund, 2014

on ajatus itsenäisestä puolustuksesta, joka on yksi Suomen puolustusratkaisun nykyisistä fundamenteista. Tätä skenaariota voidaan toisaalta nähdä edustavan myös niiden, jotka näkevät kahdenvälisen puolustusliiton täysin arvottomana verrattuna Nato-jäsenyyteen. Suomen ja Ruotsin välinen epäluottamus voi estää yhteistyön tiivistämisen ja valtiot voivat kääntyä pois nykyiseltä kehityskululta eri suuntiin. Skenaarioon voikin kuulua, että toinen valtio korvaa nykyisen yhteistyönsä uusien kumppanien haulla, tai pyrkii jopa liittoutumaan, kun taas toinen valtio kääntyy enemmän sisäänpäin ja jatkaa liittoutumatonta puolustuspolitiikkaa. Tämän skenaarion edustajina julkisessa keskustelussa voidaan kannanotojensa perusteella nähdä esimerkiksi kansanedustaja Jussi Niinistö<sup>183</sup> ja ruotsalaiset asiantuntijat Stefan Olsson ja Mike Winnerstig<sup>184</sup>.

## 9.2 Jatkotutkimusaiheita

Tämän tutkimuksen tulokset kuvaavat vain yhtä näkökulmaa aiheeseen, ja ne ovat näin ollen avoinna kritiikille. Tämä tutkimus ei sellaisenaan ole riittävä pohja tehdä ennustuksia tulevasta tiivistetystä puolustusyhteistyöstä tai perusta, jolle muotoilla tiivistettyä puolustusyhteistyötä koskevaa politiikkaa, vaan aihepiiristä on edelleen tarpeen tehdä jatkotutkimuksia. Tämän tutkimuksen perusteella esitettäviä mahdollisia jatkotutkimusaiheita ovat:

- Tämän tutkimuksen jatkotyö, jossa käytettäisiin kvantitatiivisia menetelmiä ja analysoitaisiin samoja kategorioita ja tekijöitä kuin tässäkin tutkimuksessa, pyrkimyksenä löytää tekijöiden keskinäisiä riippuvuuksia ja selvittää mitkä tekijöistä ovat muita tärkeämpiä.
- Muiden tiivistetyn puolustusyhteistyön tapausten (esim. BENELUX-maat) analysointi käyttäen analyysimallina tässä tutkimuksessa tuloksina saatuja päätekijöitä.

---

<sup>183</sup> Kts. esim: Mahlamäki, Hanna, ”Jussi Niinistö: Ruotsiin ei kannata ripustautua”, *Helsingin Sanomat*, 28.4.2014

<sup>184</sup> Kts. esim: Olsson, Stefan & Winnerstig, Mike, ”Fördrag med Finland kan ge fler problem än det löser”, *Dagens Nyheter*, 25.8.2014

- Tästä tutkimuksesta pois rajattujen näkökulmien tutkiminen, sisältäen muiden toimijoiden, esimerkiksi Venäjän, Naton, USA:n ja EU:n vaikutusten, sekä kotimaisten sisäpoliittisten tekijöiden ja poliittisen retoriikan ja organisatoristen tekijöiden analysoinnin Suomessa ja Ruotsissa.

### 9.3 Reflektioita tutkimuksesta

Tähän tutkimukseen kohdistuvana reflektiona on syytä esittää muutamia kommentteja. Pyrkimystä tehdä käytännöllinen tutkimus analysoimalla vain rajoitettua primääriaineistoa voidaan kritisoida. Tulokset olisivatkin voineet olla varsin erilaisia, jos aineistona olisi käytetty toisenlaista materiaalia, kuten esimerkiksi laajaa haastattelukierrosta tai räätälöityä kyselytutkimusta, tai mikäli datan valinnan aineistoon relevanssin perusteella olisi tehnyt joku toinen henkilö. Valitusta suuren primääriaineiston taltiointimenetelmästä johtuneet haasteet sen järjestelemisessä ja tilastoinnissa esimerkiksi kategorioittain tai lähteittäin nähdään selvänä rajoitteena, joka kannattanee huomioida kun sosiaalista mediaa käytetään tutkimuksen apuvälineenä. Tätä puutetta on kuitenkin pyritty kompensoimaan nostamalla kaikki primääriaineistosta viitatut lähteet omaan luetteloonsa tutkimuksen lähdeluettelossa ja kuvaamalla primääriaineistoa luvussa 2.2.

Tutkimuksen aineisto painottui voimakkaasti suomalaisiin lähteisiin, mikä on pidettävä mielessä pyrittäessä yleistämään tutkimuksessa tehtyjä havaintoja. Tämä painotusero on toisaalta myös luonnollista huomioiden luvussa 2 kuvattujen keskustelujen erilaisen luonteen Suomessa ja Ruotsissa, sillä keskustelun vilkkaudesta johtuen myös aineiston määrä Suomessa oli Ruotsia suurempi. Tämä epätasapaino johtaa vääjäämättä siihen, että tutkimus antaa paremman kuvan suomalaisesta kuin ruotsalaisesta keskustelusta. On kuitenkin myös todettava, että maiden varsin erilaisten julkisten keskustelujen kuvauksen tekeminen väkisin yhteismitalliseksi olisi ollut osittain keinotekoista, eikä välttämättä mahdollista ilman ei-julkisten lähteiden käyttöä, mikä haluttiin tässä tutkimuksessa välttää tutkimuksen tieteellisen transparenssin parantamiseksi.



Käytetyn metodin nähdään parantaneen tutkimuksen reliabiliteettia, mikä grounded theoryn arvioinnissa tarkoittaa sitä, että kehitetty teoria eli tämän tutkimuksen kategorisointi ja tulokset sopii hyvin yhteen datan kanssa. Käytetty metodologia helpotti tutkimusprosessia, mikä vapautti aikaa käytettäväksi tutkimuksen kriittiseen arviointiin työn edessä. Tästä huolimatta tutkimuksen analyysi ja tulokset ovat tietenkin avoinna muille tutkijoille.

Grounded theoryn käyttö on myös mahdollisesti kyseenalainen metodologinen valinta. Aineiston grounded theory-analyysi voidaan kyseenalaistaa esimerkiksi kysymällä onko jo yksi lausunto tai kommentti keskustelussa riittävä, mikäli sen on esittänyt asiantuntija tai päätöksentekijä. Yleisesti hyväksyty vastausta tähän lienee, että jo yksikin kerta riittää, mikäli se on merkityksellinen.<sup>185</sup> Samoin voidaan kysyä riittääkö esimerkiksi kaksi tai kolme yhteensä neljästä lausunnosta osoittamaan merkityksellisyyttä, mikäli niihin voidaan liittää sama koodi. Tämä tarkoittaa, että grounded theory-analyysi voidaan käytännössä aina kyseenalaistaa, sillä päätös merkityksellisyydestä on tutkijan omassa vallassa ja riippuu mm. hänen omista ennakkotiedoistaan ja persoonallisuudestaan.

Kuten edellä on todettu, vaikuttivat tutkijan ennakkotiedot tutkimusaiheesta tuloksiin. Aineistona käytetty primääriaineisto oli henkilökohtaisen preferenssin tulosta koska siihen oli itse valittu relevantiksi nähty aineisto julkisen keskustelun seuraamisen aikana. Toinen vaihtoehto olisi ollut, että tutkimusaineisto olisi valittu tietokantahakuna käyttämällä esimerkiksi helposti listattavia avainsanoja. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimuksen toistettavuus ja testaaminen toisen, samaa aineistoa ja tutkimuskysymyksiä käyttävän tutkijan toimesta ei ole optimaalista. Toisaalta käytetyt lähteet ja aiheen julkinen luonne helpottavat tällaista testausta.

Tutkimuksessa käsiteltyjen mielipidetutkimusten käyttö osana aineistoa sisältää tutkimuksellisen riskin, sillä kyselytutkimusten kysymysten tarkat sanamuodot vaikuttavat tunnetusti vastauksiin, ja jopa pienet muutokset kysymyksissä voivat tuottaa varsin suuria eroja vastauksissa, varsinkin reaktiona ”ladattuihin sanoihin”, joita on toistettu mediassa ja joille

---

<sup>185</sup> Allan, George, ”A critique of using grounded theory as a research method”, *Electronic Journal of Business Research Methods*, vol 2 issue 1, heinäkuu 2003

on syntynyt voimakkaita arvolatauksia. Kyselytutkimusten tuloksia voidaan myös helposti tulkita virheellisesti niin, että niiden katsotaan merkitsevän enemmän kuin vain vastaajan valitsemaa vastausta. Nämä ilmiöt voivat vääristää huomattavasti kyselytutkimusten tuloksia.<sup>186</sup> Toisaalta tässä tutkimuksessa on käsitelty mielipidetutkimuksia vain melko abstraktin kansalaismielipiteen käsittelyn yhteydessä osana erilaisia keskustelussa ilmeneviä näkökulmia, eikä kuvaamaan todellisuutta, jolloin tämän riskin merkitys vähenee.

Tämän tutkimuksen tuloksena ja työn antina tutkimusalalle on pyritty tuottamaan uutta tietoa. Tutkimus parantaa toivottavasti käynnissä olevan julkisen keskustelun ymmärrystä, joka voi olla mielenkiintoista opiskelijoille, tutkijoille ja mahdollisesti myös päätöksentekijöille. Joidenkin tässä tutkimuksessa käytettyjen lähteiden arvioidaan vaikuttaneen jopa huomattavasti julkiseen keskusteluun, asiantuntijoihin ja päätöksentekijöihin Suomessa ja Ruotsissa. Koska tutkimus pyrki vain tunnistamaan ja analysoimaan tiivistetystä puolustusyhteistyöstä käydystä keskustelusta ilmeneviä tekijöitä, eikä selvittämään ”mikä oikeasti aiheuttaa varsinaista puolustusyhteistyötä”, ei tutkimuksessa käsiteltyjä tekijöitä tietoisesti pyritty analysoimaan muuttujina toisiaan vastaan tai selvittämään niiden keskinäisiä painoeroja.

Koska aiheena oleva julkinen keskustelu on luonteeltaan jatkuvasti muuttuvaa, nähdään tämän tutkimuksen tulokset relevantteina valitulle aikajaksolle ja keskustelulle, mutta niitä ei välttämättä voi yleistää koskemaan muita ajanjaksoja tai kuvaamaan keskustelun aihetta täydellisesti. Tutkimuksen tuloksia ei voikaan käsitellä täydellisenä totuutena joka kuvaisi todellisuutta. Sen sijaan ne voidaan nähdä hyödyllisinä työkaluina, joiden avulla käynnissä olevaa keskustelua ja sen alla piilossa olevia tekijöitä voidaan ymmärtää paremmin. Yllä esiin nostettuihin kysymyksiin voidaan tarvittaessa vastata tulevilla tutkimuksilla.

---

<sup>186</sup> Suhonen, Pertti, ”Ulkopoliittiset gallupit presidentinvaaleissa 2006”, *Yhteiskuntapolitiikka* 77, 2012

## LÄHTEET

Primääriaineisto: “suomalainen ja ruotsalainen julkinen keskustelu puolustuksesta”

Tutkimuksen primääriaineisto (katso luku 2.2) on kokonaisuudessaan tutkijan hallussa. Kaikki tässä tutkimuksessa viitatus artikkelit ja muut primääriaineistosta esiin nostetut lähteet on listattu alla.

### Artikkelit

*Aamulehti*, ”Pertti Salolainen haluaa kaikki EU-maat Natoon”, 13.5.2014

Bergqvist, Carl, Wiklund, Niklas & Wiktorin, Johan, ”Stärk vår försvarsförmåga i förbund med Finland”, *Dagens Nyheter*, 24.8.2014

Bildt, Carl & Enström, Karin,

- ”Försvarsmateriel kan ägas gemensamt i Norden”, *Dagens Nyheter*, 13.1.2013
- ”Samarbeten stärker vår försvarsförmåga”, *Svenska Dagbladet*, 12.2.2014

Björklund, Jan & Haglund, Carl, ”Våra länder hör hemma i Nato”, *Svenska Dagbladet*, 7.8.2014

Chrispinsson, John, ”Svenskan allt mer osynlig i Finland”, *Svenska Dagbladet*, 7.12.2013

Enström, Karin & Haglund, Carl, ”Nu fördjupar vi samarbetet”, *Svenska Dagbladet*, 13.1.2014

Forss, Stefan, ”Finska synpunkter på försvarsdebatten”, *Royal Swedish Academy of War Sciences*, lokakuu 2013, <http://kkrva.se/finska-synpunkter-pa-forsvarsdebatten/> (21.3.2014)

Granlund, John, ”Aggressiv debatt i Finland efter tv-serie om Sverige”, *Aftonbladet*, 19.1.2013

Gustafsson, Lars, ”Försvarssamarbete svårt i praktiken”, *YLE Nyheter*, 17.1.2013

Hakala, Pekka, ”Tällainen olisi Suomen ja Ruotsin puolustusliitto”, *Helsingin Sanomat*, 17.1.2014

*Helsingin Sanomat*,

- ”IL: Puheloinen hillitsee odotuksia puolustuksen Ruotsi-yhteistyöstä”, 10.5.2014
- ”Suomalaispoliitikkojen kannattaa hoitaa myös epävirallisia suhteita Ruotsiin”, 24.8.2014

Honkamaa, Antti, ”Ministerien arvio: Suomi joutuisi pärjäämään sodassa yksin”, *Ilta-Sanomat*, 21.8.2014

Huhta, Helena, ”Mansbilden i grannlandsparodier – Den finska macho-alkisen och den svenska mysbögen”, *Sveriges Radio*, 4.1.2013

Huhtanen, Jarmo, ”Puolustusministeri Haglund ei halua ruotsalaisia hävittäjiä – ruotsalaiskoneita ei pidä ostaa pelkän yhteistyön vuoksi”, *Helsingin Sanomat*, 22.4.2014

*Hufvudstadsbladet*, ”Svenskan i Finland bör också diskuteras i Sverige”, 2.1.2014

*Ilkka*, ”Ruotsin avaus puolustusyhteistyöstä on pohdinnan arvoinen”, 15.1.2013

Järvenpää, Pauli & Johansson, Mats, ”Puolustusyhteistyöstä on etua Suomelle ja Ruotsille”, *Helsingin Sanomat*, 4.6.2014

*Karjalainen*, ”Nordic defence alliance implausible”, *Eurotopics*, 15.1.2013,  
<http://www.eurotopics.net/en/home/presseschau/archiv/article/ARTICLE117047-Nordic-defence-alliance-implausible> (22.3.2014)

Landor, Pär, ”Dags att syna Sverige-kortet”, *Åbo Underrättelser*, 26.8.2014

Löfstedt, Helge, ”Säkerhetspolitisk underskott? En jämförelse Sverige-Finland-Polen” *Kungliga Krigsvetenskapsakademins Handlingar och Tidskrift*, nr 2, 2013

Mahlamäki, Hanna, ”Jussi Niinistö: Ruotsiin ei kannata ripustautua”, *Helsingin Sanomat*, 28.4.2014

Liimatta, Hannu, ”Voimapolitiikalla ei ole tulevaisuutta – ulkoministeri Erkki Tuomiojan haastattelu”, *Kylkirauta*, 2/2014, 17.6.2014

Lindqvist, Matts,

- ”Finland och Sverige ense – ingen försvarsallians”, *Hufvudstadsbladet*, 17.1.2013
- ”Finland och Sverige är låsta i Natofrågan”, *Hufvudstadsbladet*, 16.3.2014
- ”Reinfeldt: Sverige smiter inte in i Nato utan Finlands vetskap”, *Hufvudstadsbladet*, 16.5.2013

Niemi, Kaius, ”Suomen suhde Natoon voi edetä Ruotsin kautta”, *Helsingin Sanomat*, 16.3.2014

O'Dwyer, Gerard, "Finland & Sweden Eye 'Special' Defense Partnership", *Defense News*, 24.1.2014

Olsson, Stefan & Winnerstig, Mike, "Fördrag med Finland kan ge fler problem än det löser", *Dagens Nyheter*, 25.8.2014

Paananen, Arja, "Venäjän puolustusministeriltä tiukkaa tekstiä Suomen Nato-jäsenyydestä", *Ilta-Sanomat*, 29.5.2013

Pellnäs, Bo, "Den nordiska illusionen", *UNT*, 18.1.2014

Peltonen, Mika, "Puheenaihe: Pohjolan puolustusliittoa ei ole", *Aamulehti*, 6.2.2013

Rantala, Jyri, "Haglund väläyttää Suomen ja Ruotsin puolustussopimusta", *YLE*, 13.1.2013

Rantala, Minna, "Suomi ja Ruotsi puolustusliittoon", *Keskustanuoret*, 24.4.2014, <http://www.keskustanuoret.fi/artikkeli/suomi-ja-ruotsi-puolustusliittoon> (27.8.2014)

Richt, Jyrki & Seppänen, Timo, "Ilkka Kanerva väläyttää puolustusliittoa Ruotsin kanssa", *YLE*, 11.3.2014

Salminen, Pertti, "Yhteistyöllä haetaan puolustukseen suorituskykyjä", *Turun Sanomat*, 29.1.2013

Salonius-Pasternak, Charly

- "Alla talar om Nato, men inget händer - Debatten om Natomedlemskap i Finland", *Frivärld*, helmikuu 2013
- "Yhteistyö kansallisen puolustuksen voimanlähteenä", *Kylkirauta* 2/2014, 17.6.2014

Santesson, Olof, "Vi i norr som håller sams - Genom tvåhundra år med lätt bagage", *Kungliga Krigsvetenskapsakademins Handlingar och Tidskrift*, nr 1, 2013.

Schauman, Satu, "Suomen Nato-jäsenyys saattaisi helpottaa hävittäjähankintaa", *Verkkouutiset*, 22.3.2014, <http://www.verkkouutiset.fi/politiikka/hornetit%20ja%20nato-17802> (22.3.2014)

Sirén, Stina, "Försvarsallians med Sverige gillas", *YLE*, 23.3.2014

Stenberg, Ewa,

- "Försvaret på väg bli en viktig fråga i valet", *Dagens Nyheter*, 4.3.2014
- "Reinfeldt: Försvaret är ett särintresse", *Dagens Nyheter*, 29.1.2013

Sundberg, Marit, "Sverige ska få schweizarna att rösta ja", *Dagens Nyheter*, 12.2.2014

Suominen, Tapani, "Sveriges hjälp var betydande under vinterkriget", *Hufvudstadsbladet*, 3.1.2013

Toivonen, Hannu, ”Liittoon Ruotsin kanssa”, *Seura*, 28.2.2014

*Uusi Suomi*, ”Ruotsi kaatuisi päivissä, suomalainen tahtoo auttaa”, 1.1.2014

Uusivaara, Terhi,

- ”Katainen: Puolustusliitosta puhuminen ei ole ajankohtaista”, *YLE*, 14.1.2013
- ”Niinistö puolustusliitto-puheista: Aina ei tarvitse vastata, kun ei kysytä”, *YLE*, 16.1.2013

Varho, Esko, ”Suomen turvallisuuspoliittinen ympäristö kuohuu”, *YLE*, 22.1.2014

*Verkkouutiset*, ”Jussi Niinistö: Pohjoismaista olisi tositilanteessa yhtä paljon apua kuin talvisodassa”, 6.4.2013, <http://193.185.124.16/index.php/politiikka/984-politiikka/118609-118609> (27.2.2014)

*YLE* (Yleisradio),

- ”Nyttiga övningar men inget sätt att spara pengar”, 8.9.2014
- ”Ruotsin puolustusteollisuus armeijaakin suurempi työllistäjä”, 22.2.2013
- ”Soini: Ruotsi voi livetä Natoon”, 26.4.2013
- ”Survey: Finns wary of following Sweden into NATO”, 14.6.2013
- ”Tuomioja: Natosta seuraisi ongelmia”, 12.4.2014
- ”Utan Sverige inget Finland”, 6.9.2013

Östman, Johanna, ”Haglund arvostelee eduskunnan Nato-keskustelua”, *YLE*, 15.3.2014

## Blogit

Bergqvist, Carl, blogi *Wiseman´s Wisdoms*

- *Från Finsk kritik mot ett inkapabelt Svenskt försvar*, 29.11.2013, <http://wisemanswisdoms.blogspot.se/2013/11/fran-finsk-kritik-mot-ett-inkapabelt.html> (23.2.2014)

Mashiri, James, blogi *Random thoughts - Tankar om försvaret, säkerhet, världens gång och saker vi ser och hör i samhället*

- *Tosiasioden edessä – Ruotsin puolustuksen kriisi*, 4.1.2013, <http://fmashiri.wordpress.com/2013/01/04/tosiasioden-edessa-ruotsin-puolustuksen-kriisi/> (23.2.2014)

Riiheläinen, Janne, blogi *Väkivallaton maanpuolustus ja sen henki*

- *Suomi + Ruotsi = X*, 15.1.2014, <http://uusimaanpuolustus.blogspot.fi/2014/01/suomi-ruotsi-x.html> (8.9.2014)
- *Turpoharrastuksen alkeet*, 23.8.2013, <http://uusimaanpuolustus.blogspot.fi/2013/08/turpo-harrastuksen-alkeet.html> (23.2.2014)

*The Ulkopolitist*, blogi *Ruotsi Natoon mutta Suomi ei*, 25.3.2014, <http://ulkopolitist.fi/2014/03/25/ruotsi-natoon-mutta-suomi-ei/> (8.9.2014)

## Haastattelut ja puheet

Haglund, Carl, puhe Maanpuolustuskurssiyhdistykselle, 16.1.2014, [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri\\_carl\\_haglundin\\_puhe\\_maanpuolustuskurssiyhdistyksen\\_turvallisuuspoliittisessa\\_illassa.5738.news](http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_carl_haglundin_puhe_maanpuolustuskurssiyhdistyksen_turvallisuuspoliittisessa_illassa.5738.news) (17.2.2014)

Haglund, Carl, puhe Suurlähettiläspäivillä, 25.8.2014, [http://www.defmin.fi/files/2897/PUOLUSTUSMINISTERI\\_CARL\\_HAGLUNDIN\\_PUHE\\_SUURLAHETTILA\\_SPAIVAT\\_2014.pdf](http://www.defmin.fi/files/2897/PUOLUSTUSMINISTERI_CARL_HAGLUNDIN_PUHE_SUURLAHETTILA_SPAIVAT_2014.pdf) (25.8.2014)

Niinistö, Sauli, puhe Rikskonferens -seminaarissa Sälenissä, 12.1.2014, <http://presidentti.fi/public/default.aspx?contentid=296562&culture=fi-FI> (8.9.2014)

Norgren Christensen, Annika, haastattelu ohjelmassa *Spotlight*, ”Pohjoismaista kaveria ei jätetä. Onko pohjoismainen puolustusyhteistyö kovaa kamaa vai pelkkä poliittinen puhe-kupla?”, *YLE*, 8.9.2014, <http://areena.yle.fi/tv/2205437> (9.9.2014)

Holmström, Mikael, verkkokeskustelu, 24.2.2014, [http://www.svd.se/nyheter/inrikes/chatt-med-mikael-holmstrom\\_3301802.svd](http://www.svd.se/nyheter/inrikes/chatt-med-mikael-holmstrom_3301802.svd) (24.2.2014)

## Muut lähteet

### Kirjallisuus

Agrell, Wilhelm, *Den stora lögnen – ett säkerhetspolitiskt dubbelspel i alltför många akter*. (Stockholm: Ordfronts förlag, 1991)

Allison, Graham & Zelikow, Philip, *Essence of Decision – Explaining the Cuban missile crisis*. (New York: Longman, 1999)

Cohen, Louis; Manion, Lawrence & Morrison, Keith, *Research Methods in Education*, 7<sup>th</sup> edition. (Oxon: Routledge, 2011)

Decemviri, *Sverige-Finland*. (Stockholm; AB Seelig & Co, 1941)

Doeser, Fredrik; Petersson, Magnus & Westberg, Jacob (toim), *Norden mellan stormakter och fredsförbund*. (Stockholm: Santérus Academic Press, 2012)

Grönfors, Martti & Vilkkä, Hanna (toim), *Kvalitatiiviset kenttätömenetelmät*. (Hämeenlinna: Sosiologi-Filosofiapu Vilkkä, 2011)

- Holmström, Mikael, *Den dolda alliansen – Sveriges hemliga Nato-förbindelser*. (Stockholm: Atlantis, 2011)
- Hugemark, Bo (toim), *Friends in Need – Towards a Swedish Strategy of Solidarity with her Neighbours*. (Stockholm: Royal Swedish Academy of War Sciences, 2012)
- Jussila, Osmo; Hentilä, Seppo & Nevakivi, Jukka, *Finlands politiska historia 1809-1998*. (Esbo: Schildts, 1998)
- Lönnroth, Erik, *Den svenska utrikespolitikens historia V – 1919-1939*. (Stockholm: Nordstedts, 1959)
- Manninen, Ohto, *Toteutumaton valtioliitto – Suomi ja Ruotsi talvisodan jälkeen*. (Kirjayhtymä: Helsinki, 1977)
- Matlary, Janne, *European Union Security Dynamics – In the New National Interest*. (Hampshire: Palgrave Macmillan, 2009)
- Meinander, Henrik, *Finlands historia*. (WS Bookwell: Borgå, 2006)
- Paasivirta, Juhani, *Finland år 1918 och relationerna till utlandet*. (Helsingfors: Schildts, 1962)
- Suomi, Juhani, *Urho Kekkosen päiväkirjat 3. 1969–74*. (Helsinki: Otava, 2003)
- Suominen, Tapani (toim), *Itsekkyttä vai valtiomiestaitoa – Ruotsin idänpolitiikka ja Suomi vuodesta 1812 vuoteen 2002*. (Helsinki: Tammi, 2002)
- Agrell, Wilhelm, ”Finis Finlandiae”
  - Meinander, Henrik, ”Liittoutumattomuus? Siitä oppineetkin kiistelevät...”
  - Talvitie, Heikki, ”Ruotsin vuoden 1812 politiikka”
  - Åselius, Gunnar, ”Vihamielinen Suomi, ’vihamielisesti puolueeton’ Ruotsi”
  - Åström, Sverker, ”Realismi ei ole alistuvuutta”
- Suominen, Tapani & Björnsson, Anders (toim), *Det hotade landet & det skyddade – Sverige och Finland från 1500-talet till våra dagar. Historiska och säkerhetspolitiska betraktelser*. (Stockholm: Atlantis, 1999)
- Järv, Harry, ”Ryttare och icke häst”
  - Wahlbäck, Krister, ”Det hotade landet och det skyddade”
- Wahlbäck, Krister
- *Jättens andedräkt – Finlandsfrågan i svensk politik 1809-2009*. (Stockholm: Atlantis, 2011)
  - *Regeringen och kriget – Ur statsrådets dagböcker 1939-41*. (Stockholm: Prisma, 1972)
- Wangel, Carl-Axel, et al, *Sveriges militära beredskap 1939-1945*. (Köping: Militärhistoriska förlaget, 1982)
- Westberg, Jacob, *Svensk neutralitetspolitik*. (Stockholm: SNS Förlag, 2010)



Widén, Jerker & Ångström, Jan, *Militärteorins grunder* (Stockholm: Försvarsmakten, 2005)

## Tutkimukset ja raportit

Ali, Tahir, *An Integrative Perspective of Social Exchange Theory and Transaction Cost Theory on the Antecedents of Trust and Trust-Performance Relationship in International Joint Ventures – Evidence from Nordic Multinational Firms*, Vaasan Yliopisto, marraskuu 2013, [http://www.uva.fi/fi/news/ali\\_vaitos/](http://www.uva.fi/fi/news/ali_vaitos/) (20.8.2014)

Andersen, Tommy (toim), *NORDEFCO Military Coordination Committee Annual Report 2012*, helmikuu 2013, <http://www.nordefco.org/files/Design/NORDEFCO%20Annual%20Report%202012.pdf> (27.1.2014)

Cohn, Joel, *Svensk och finsk försvars- och säkerhetspolitik, likheter och skillnader – Analys kring möjligheterna till fördjupat samarbete*, opinnäytetyö, Försvarshögskolan, Stockholm, kesäkuu 2013, <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:630949/FULLTEXT01.pdf> (20.2.2014)

Finnish Government, *Finnish Security and Defence Policy 2012*, Government Report (white paper), Prime Minister's Office, 15.3.2013

Forss, Stefan; Kiianlinna, Lauri; Inkinen, Pertti & Hult, Heikki, *The Development of Russian Military Policy and Finland*, Department of Strategic and Defence Studies, National Defence University, Helsinki, maaliskuu 2013

Försvarsberedning, *Vägval i en globaliserad värld*, toukokuu 2013, <http://www.regeringen.se/content/1/c6/21/84/24/c9bf301b.pdf> (27.1.2014)

Försvarsmakten,

- *Försvarsmaktens Delårs- & Kvartalsrapport (2) 2014*, 15.8.2014, <http://www.forsvarsmakten.se/siteassets/4-om-myndigheten/dokumentfiler/rapporter/hkv-2014-08-15-fm2014-3782-2-forsvarsmaktens-delars--och-kvartalsrapport-2-2014.pdf> (17.9.2014)
- *Försvarsmaktens redovisning av perspektivstudien 2013*, lokakuu 2013, <http://www.forsvarsmakten.se/Global/Myndighetswebbplatsen/3-Organisation-forband/Hogkvarteret/FM2013-276%201%202013-10-01%20PERP%202013.pdf> (25.1.2014)

German Marshall Fund of the United States, *Transatlantic Trends 2014, Country Profiles: Sweden 2014*, <http://trends.gmfus.org/transatlantic-trends/country-profiles-2014/country-profiles-sweden-2014/> (16.9.2014)

Government of Sweden & Finnish Defence Ministry, *Action Plan for Deepened Defence Cooperation between Sweden and Finland*, 6.5.2014,

[www.defmin.fi/files/2833/ACTION\\_PLAN\\_FOR\\_DEEPEMED\\_DEFENCE\\_COOPERATION\\_BETWEEN\\_SWEDEN\\_AND\\_FINLAND.pdf](http://www.defmin.fi/files/2833/ACTION_PLAN_FOR_DEEPEMED_DEFENCE_COOPERATION_BETWEEN_SWEDEN_AND_FINLAND.pdf) (12.9.2014)

Hoffman, Aaron, *A Conceptualization of Trust in International Relations*, Purdue University, USA, *European Journal of International Relations*, vol 8(3), 2002, [http://www.aaronhoffman.com/uploads/1/9/4/7/19478265/conceptualization\\_of\\_trust.pdf](http://www.aaronhoffman.com/uploads/1/9/4/7/19478265/conceptualization_of_trust.pdf) (20.8.2014)

Iivonen, Petteri, *Ruotsin turvallisuuspolitiikan kansainvälinen ulottuvuus ja siihen vaikuttavat tekijät*; opinnäytetyö, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, maaliskuu 2007, <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/74273/SM296.pdf> (12.9.2014)

Jaakola, Timo, *NORDEFKO:n rooli Suomen turvallisuuspolitiikassa*, opinnäytetyö, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, huhtikuu 2013, [https://www.doria.fi/xmlui/bitstream/handle/10024/90815/JaakolaTK\\_EUK65.pdf](https://www.doria.fi/xmlui/bitstream/handle/10024/90815/JaakolaTK_EUK65.pdf) (13.9.2014)

Juntunen, Alpo, *Venäjän Imperiumin Paluu*, Strategian laitos, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, 2012

Korkala, Jouko, *Suomen kansainvälinen sotilaallinen yhteistyö suomalaisessa lehdissä vuonna 2013*, opinnäytetyö, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, huhtikuu 2014, [http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/97482/E4381\\_KorkalaJJ\\_EUK66.pdf](http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/97482/E4381_KorkalaJJ_EUK66.pdf) (12.9.2014)

Kullin, Ulf, *Försvarssamarbete så in i Norden – Drivkrafter bakom det nordiska försvarssamarbetet 2005-2009*, opinnäytetyö, *Forsvarets stabsskole*, Lillehammer, toukokuu 2009, <http://hdl.handle.net/11250/99963> (13.9.2014)

Lehesvuori, Eero, *Suomen ja Ruotsin puolustusvoimauudistusten tausta ja tavoitteet – Vertaileva näkökulma*, opinnäytetyö, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, huhtikuu 2013

MSB (Myndigheten för samhällskydd och beredskap), mielipidetutkimukset

- *Opinioner 2012 - Allmänhetens syn på samhällsskydd, beredskap, säkerhetspolitik och försvar*, huhtikuu 2013, <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/26586.pdf> (24.2.2014)
- *Opinioner 2013 - Allmänhetens syn på samhällsskydd, beredskap, säkerhetspolitik och försvar*, tammikuu 2014, <http://rib.msb.se/Filer/pdf/27284.pdf> (24.2.2014)

MTS (Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta/Finnish Advisory Board for Defence Information), mielipidetutkimukset

- *The opinions of Finns about the foreign, security and defence policy of Finland (2012)*, marraskuu 2012, [http://www.defmin.fi/files/2248/Survey\\_in\\_english\\_28\\_11\\_2012.pdf](http://www.defmin.fi/files/2248/Survey_in_english_28_11_2012.pdf) (23.2.2014)
- *The opinions of Finns about the foreign, security and defence policy of Finland (2013)*, joulukuu 2013, [http://www.defmin.fi/files/2672/report\\_text\\_in\\_english.pdf](http://www.defmin.fi/files/2672/report_text_in_english.pdf) (23.2.2014)

Myyry, Liisa, *Käsityksiä maanpuolustustahdosta ja siihen vaikuttavista tekijöistä*, Puolustusministeriö, 2009, [http://www.defmin.fi/files/1490/Maanpuolustustahto\\_raportti\\_taitto.pdf](http://www.defmin.fi/files/1490/Maanpuolustustahto_raportti_taitto.pdf) (22.3.2014)

Niskanen, Inka, *Air policing turvallisuuspoliittisena kysymyksenä Suomessa*, opinnäyte-työ, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, huhtikuu 2013, [http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/90869/NiskanenIJ\\_EUK65.pdf](http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/90869/NiskanenIJ_EUK65.pdf) (23.9.2014)

Nordic foreign ministers, *Nordic declaration of Solidarity*, 5.4.2011, [http://www.regjeringen.no/up-load/UD/Vedlegg/Nordisk%20samarbeid/Deklarasjon\\_nordisk\\_utenriksministermote\\_Helsingfors050411\\_vedtatt\\_versjon.pdf](http://www.regjeringen.no/up-load/UD/Vedlegg/Nordisk%20samarbeid/Deklarasjon_nordisk_utenriksministermote_Helsingfors050411_vedtatt_versjon.pdf) (25.3.2014)

Oikeusministeriö: *Valtioneuvoston kertomus Kielilainsäädännön soveltamisesta 2013*, [http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1371116573213/Files/VNn\\_kielikertomus\\_2013\\_suomi.pdf](http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1371116573213/Files/VNn_kielikertomus_2013_suomi.pdf) (8.9.2014)

Ottosson, Jonas, *Nordiskt försvarssamarbete i åtstramningens tidevarv*. Självständigt arbete i krigsvetenskap, Försvarshögskolan, Stockholm, maaliskuu 2012, <http://fhs.diva-portal.org/smash/get/diva2:515229/FULLTEXT01.pdf> (18.1.2014)

Pettersson, Thorleif & Nurmela, Sakari, *Eri tapoja kohdata suuri elefantti – Suomalaisen ja ruotsalaisen kulttuurin vertaileva tutkimus*, Suomalais-ruotsalainen kulttuurirahasto, 2006, <http://www.pohjola-norden.fi/filebank/228-elefantti.pdf> (16.9.2014)

Rasmussen, Espen, *Svensk-norsk militært samarbeide, underliggende drivkrefter*. Självständigt arbete i krigsvetenskap, Försvarshögskolan, Stockholm, huhtikuu 2012, <http://fhs.diva-portal.org/smash/get/diva2:515762/FULLTEXT01.pdf> (17.2.2014)

Regeringen, *Riksrevisionens rapport om försvarets internationella materielsamarbeten*, Regeringens skrivelse 2011/12:14, syyskuu 2011, <http://www.regeringen.se/download/56d333f8.pdf> (22.5.2014)

Regeringskansliet, *Strategisk exportkontroll 2013 - krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden*. Regeringens skrivelse 2013/14:114, maaliskuu 2014, [http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Strategisk-exportkontroll-2013\\_H103114](http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Strategisk-exportkontroll-2013_H103114) (21.3.2014)

Reichertz, Jo, *Abduction, Deduction and Induction in Qualitative Research*, Universitat Duisburg-Essen, 2004, <https://www.uni-due.de/imperia/md/content/kowi/abductionenglisch.pdf> (21.2.2014)

Riksrevisionen, *Besparingar i försvarets materielförsörjning: Regeringens genomförande-grupp 2008*, helmikuu 2012, [http://www.riksrevisionen.se/PageFiles/14937/Anpassad\\_12\\_5\\_Besparingar%20i%20f%20c3%b6rsvarets%20materiel%20f%20c3%b6rs%20c3%b6rjning.pdf](http://www.riksrevisionen.se/PageFiles/14937/Anpassad_12_5_Besparingar%20i%20f%20c3%b6rsvarets%20materiel%20f%20c3%b6rs%20c3%b6rjning.pdf) (22.5.2014)

Roos, Emelie, *Nordiskt säkerhetspolitiskt samarbete - Pragmatiskt men gränslöst*. Magisteruppsats Säkerhetspolitik, Försvarshögskolan, Stockholm, kesäkuu 2012, <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:625986/FULLTEXT01.pdf> (19.2.2014)

Roponen, Hannu, *Itämeren alueen turvallisuuskehitystä koskeva ennakointi – Suomen ja Ruotsin turvallisuusarviointien vertailu*, opinnäytetyö, Maanpuolustuskorkeakoulu, Helsinki, huhtikuu 2010, [http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/74337/E4038\\_RoponenHH\\_EUK62.pdf](http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/74337/E4038_RoponenHH_EUK62.pdf) (12.9.2014)

Rydell, Stig & Forss, Stefan, *Tie kohti uutta pohjoismaista turvallisuusstrategiaa*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Helsinki, 2013

Salonius-Pasternak, Charly,

- *Will Sweden become a net consumer of security – or will Svea wake up and seek to assume its traditional role as a stabilizing power in the Baltic Sea?*, FIIA (Finnish Institute of International Affairs) Comment, 29.11.2013, [http://www.fia.fi/assets/publications/FIIA\\_Comment\\_19\\_2013.pdf](http://www.fia.fi/assets/publications/FIIA_Comment_19_2013.pdf) (23.2.2014)
- *Swedish defence illusions are crumbling: The changes in Swedish defence policy necessitate a debate about NATO prior to the Finnish parliamentary elections in 2015*, FIIA Comment, 3.3.2013, [http://www.fia.fi/assets/publications/FIIA\\_Comment\\_06\\_2013.pdf](http://www.fia.fi/assets/publications/FIIA_Comment_06_2013.pdf) (22.2.2014)

Seitamaa-Hakkarainen, Pirita, *Kvalitatiivinen sisällön analyysi*, Academia.edu, 2000, [http://academia.edu/589363/Kvalitatiivinen\\_sisallon\\_analyysi](http://academia.edu/589363/Kvalitatiivinen_sisallon_analyysi) (22.2.2014)

Sivonen, Pekka (toim), *Suomalaisia näkökulmia strategian tutkimukseen*, Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Helsinki, 2013

Stoltenberg, Thorvald, *Nordic Cooperation on Foreign and Security Policy*, proposals presented to Nordic foreign ministers, Oslo, 9.2.2009, <http://formin.finland.fi/public/download.aspx?ID=40310&GUID={826E755E-D8ED-4428-A942-85DA3C3C2A97}> (25.3.2014)

Suominen, Ville, *Driving Forces Influencing Debate on Intensified Finnish-Swedish Defence Cooperation*, Självständigt arbete i krigsvetenskap, Försvarshögskolan, Stockholm, toukokuu 2014, <http://fhs.diva-portal.org/smash/get/diva2:720415/FULLTEXT01.pdf> (19.8.2014)

Ulkoministeriö, *The Nordic countries envisage a common future*, 21.2.2014, <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=299108&nodeid=15145&contentlan=2&culture=en-US> (24.2.2014)

Valasek, Tomas, *Surviving Austerity - The case for a new approach to EU military collaboration*, Centre for European Reform report, London, huhtikuu 2011

Winnerstig, Mike, *Nordic Mutual Strategic Interests - A First Assessment*, Swedish Defence Research Agency (FOI) report, Stockholm, joulukuu 2009, [http://www.foi.se/ReportFiles/foir\\_2870.pdf](http://www.foi.se/ReportFiles/foir_2870.pdf) (26.1.2014)

## Primääriaineiston ulkopuoliset artikkelit

*Aamulehti*, Suomalainen luottaa eniten ruotsalaiseen – venäläiseen kaikkein vähiten”, 11.9.2014

Allan, George, ”A critique of using grounded theory as a research method”, *Electronic Journal of Business Research Methods*, vol 2 issue 1, heinäkuu 2003, <http://www.ejbrm.com/volume2/issue1/p1> (22.9.2014)

Anteroinen, Jukka & Mikkola, Harri, et al, ”Suomi tarvitsee omaa puolustusteollisuutta”, *Helsingin Sanomat*, 10.10.2012

Gardberg, Anders, ”Om skillnader i svensk och finsk försvars- och säkerhetspolitisk debattkultur”, 25.9.2012, <http://www.finland.se/Public/default.aspx?contentid=258442&contentlan=3&culture=sv-FI&nodeid=43309> (16.9.2014)

Grüne, Yrsa, ”Kan man lita på Finland?”, *Hufvudstadsbladet*, 22.9.2014

Heino, Sami, ”Finlands ambassad i Stockholm – en historik”, 25.6.2013, <http://www.finland.se/public/default.aspx?nodeid=36188&contentlan=3> (16.9.2014)

*Helsingin Sanomat*,

- ”Finland wants clarification of Russian general’s comments”, 6.6.2012
- ”Russian general warns Finland about NATO”, 7.6.2012

O’Dwyer, Gerard, ”Russian Military Chief Stirs Anti-NATO Pot”, *Defense News*, 13.6.2012

Rydell, Stig & Forss, Stefan, ”Vägen framåt i det nordiska samarbetet”, *Kungliga Krigsvetenskapsakademins handlingar och tidskrift*, nr 4, 2012

STT (Suomen Tietotoimisto), ”Kekkonen tiesi ruotsalaisten vakoilutoiminnasta Suomessa”, 4.12.1998, [http://vanha.verkkouutiset.fi/arkisto/Arkisto\\_1998/4.joulukuu/SWE4798.HTM](http://vanha.verkkouutiset.fi/arkisto/Arkisto_1998/4.joulukuu/SWE4798.HTM) (5.9.2014)

Suhonen, Pertti, ”Ulkopoliittiset gallupit presidentinvaaleissa 2006”, *Yhteiskuntapolitiikka* 77, 2012

*Sveriges Radio*, ”Bildt ja Tuomioja pohtivat Ruotsin ja Suomen suhteita”, 16.1.2012

Väntönen, Elina, ”Heinäluoma: Suomen Hornetit voisi korvata Jas-hävittäjillä”, *Helsingin Sanomat*, 20.12.2012

Wetterstrand, Maria, ”Klassförakt i Sverige mot inflyttade finnar”, *Dagens Nyheter*, 15.1.2009

YLE (Yleisradio), ”Kenraali Makarovin puhe kokonaisuudessaan”, 7.6.2012

## Tietokannat ja muut internet-lähteet

Kadettikunta, et al (maanpuolustus- ja veteraanijärjestöt & puolustusvoimat), tietokanta *Veteraanien perintö - Itsenäinen Isänmaa (Arvet efter veteranerna – ett självständigt fosterland)*,

- *Svenskspråkiga trupper under fortsättningskriget*, [http://www.veteraanienperinto.fi/svenska/t\\_pankki/a\\_lajit/Svensksprakiga3.htm](http://www.veteraanienperinto.fi/svenska/t_pankki/a_lajit/Svensksprakiga3.htm) (24.2.2014)
- *Ulkomaalaiset vapaaehtoiset Suomessa*, <http://www.veteraanienperinto.fi/vepe/index.php/ryhmia/ulkomaalaiset-vapaaehtoiset> (24.2.2014)

Mannerheim, Gustaf, puhe ruotsalaisille vapaaehtoisille (Tal till Svenska Frivilligkåren efter Vinterkriget), 26.3.1940, <http://www.svenskatal.se/19400326-gustaf-mannerheim-tal-till-svenska-frivilligkaren-efter-vinterkriget/> (26.8.2014)

Manninen, Ohto, et al, tietokanta *Mannerheim*

- *Den Svenska Brigaden – Frihetskriget*, [http://www.mannerheim.fi/06\\_vsota/r\\_ruotpr.htm](http://www.mannerheim.fi/06_vsota/r_ruotpr.htm) (25.2.2014)

Puolustusministeriö, kotisivu *Det nordiska försvarsmaterielsamarbetet*, <http://www.defmin.fi/index.phtml?l=sv&s=476> (10.9.2014)

SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute), tietokannat

- *Recent trends in military expenditure*, <http://www.sipri.org/research/armaments/milex/resultoutput/trends> (25.1.2013)
- *Volume of arms exports*, <http://portal.sipri.org/publications/pages/transfer/tiv-data> (27.2.2014)

SOFF (Swedish Security and Defence Industry Association), kotisivu *Swedish Security and Defence Industry - Structure and Products*, <http://www soff.se/en/home-1/the-association/international-cooperation-1> (14.3.2014)

US State Department, sähke *Finnish President Kekkonen's Visit to Sweden*, 18.3.1974 (declassified June 2005), [https://www.wikileaks.org/plusd/cables/1974STOCKH01145\\_b.html](https://www.wikileaks.org/plusd/cables/1974STOCKH01145_b.html) (6.9.2014)